LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice a weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th July, 1947, AG 383, 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabāčs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt". Günzburg/Donau, Bürgermeister — Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 1/2 (106/107)
Piektdien, 1948. g. 9. janv.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabāčs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Cullītis, E. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālrunī: apg. 84, red. 80, spiest. 92.

Nevienu neizraidīs no nometnes,

kamēr pārsūdzība nebūs izšķirta IRO tieslietu komisijā Ženevā

Gaidāms reālistiskāks un liberālāks bij. karaviru jautājumu atrisinājums

IRO vadība PRESES KONFERENCĒ HEIDELBERGĀ parego drīzu iespēju lielākā skaitā izceļot uz ASV un Kanādu

„Noteikti jā!" atbildēja augstākie IRO vadītāji amerikāņu joslā, kad žurnālisti preses konferencē, kas notika 7. janvārī, jautāja, vai ir cerības, ka tuvākos mēnešos ASV, Kanāda un citas valstis uzņemtu lielāku skaitu DP. Bez tam IRO vadība informēja par jauniem papildinājumiem pie reģistrēšanas noteikumiem, par gaidāmu jaunu instrukciju bijušo karaviru jautājumā uc.

Atbildot uz minēto jautājumu par izredzēm iecelot ASV un Kanādā, IRO amerikāņu joslas šefs Pauls Edvards paskaidroja, ka IRO ar interesi gaida ASV kongresa lēmumu par ierosinātajiem likumprojektiem DP uzņemšanai lielākā skaitā. IRO nav tiesību tieši iespaidot kongresu, bet ir darīts viss, lai sniegtu ASV likumdevējiem iespējami plašu informāciju par DP, kas var kļūt vērtīgi pilsoņi ikvienā zemē.

Informācijas daļas vadītājs Sederlends-Denlingers, papildinot šo informāciju, piebilda, ka ASV nekad vēl nav bijis tik labvēlīgs noskaņojums pret DP, kā tagad, kad par tiem iestājas laikrakstu ievadnieki un publiski runātāji. IRO no savas puses amerikāņu informēšanai izlietojusi presi, radio un filmas. Par to, kad kongress varētu pieņemt attiecīgu likumprojektu, tomēr vēl informācijas neesot.

Izvietošanas daļas vadītāja Trimble savukārt ziņoja, ka Kanādas pieprasījumi pēc DP arvien valrojoties. Heidelbergā jau darbojas daudz kanādiešu pārstāvju un ierīkots pat īpašs kanādiešu nams. Ierodas arī daudzi Kanādas darba ministrijas pārstāvji.

Svarīgs bija direktora Edvarda paskaidrojums, ka visiem area tīmiem pēdējā mēneša laikā paziņots jauns noteikums: ja reģistrēšanas gaitā rastos neskaidrības par kādas personas DP tiesīgumu, tad tomēr nevienu DP nedrīkst no nometnes izraidīt, iekāms viņa pārsūdzība nebūs izspriesta tikko nodibinātā jaunā juridiskā komisijā pie IRO galvenā štāba Ženevā. Šo komisiju vada beļģu jurists De Bērs (Baer). Kopš jūlija mēneša, kad DP aprūpi pārņēmusi IRO, arī neesot zināms neviens gadījums amerikāņu joslā, kād kāds DP būtu no nometnes izraidīts. Reģistrēšanas akciju IRO cer pabeigt līdz 15. martam, lai datus varētu izmantot, sastādot jauno budžetu finanču gadam, kas sākas 1. jūlijā.

„Vai IRO ir kāds pēdējais termiņš DP izvietošanai?" — „Tāda termiņa nav," atbildēja direktors Edvards. „Mēs ceram, ka izdosies izvietot visus, iekāms tāds termiņš būtu jānoliek, jo tas būtu traģiski."

Informācijas daļas vadītājs Denlingers papildinot paskaidroja, ka invalīdu un nespējīgo izvietošanu cer atrisināt ģimeņu izceļošanas vai repatriācijas ceļā, bet ir grūti atbildēt uz jautājumu, kas notiks ar tiem, kuri nevēlēsies atgriezties vai nevarēs izceļot.

„Kas notiks ar tiem DP, kuri atteiksies reģistrēties?" — „Ja kāds nepieprasīs palīdzību, tad IRO varēs vienīgi pieņemt, ka šī persona palīdzību nevēlas. Tie nezaudēs DP statusu, bet nesaņems apgādi un, ja viņi vēlēsies izceļot, reģistrācijas jautājumi būs jāatbild tik un tā. Individam, kas vēlas palīdzību, jānāk pie organizācijas, bet ne organizācijai pie individa," atbildēja direktors Edvards, paskaidrodams, ka nevar prasīt, lai IRO, kas ir starptautiska organizācija, katrā ziņā akceptētu ASV armijas noteikumus vai atzinumus, kaut arī ASV dod 70 proc. no IRO līdzekļiem. Viņš tomēr piebilda: „99,99 proc. no nometņu iemītniekiem nav ko bažīties par apgādes zaudēšanu." Uz jautājumu, kas notiktu ar personām, kas nevarētu atbildēt uz jautājumiem reģistrēšanas aptaujās tāpēc, ka aizmirsušās pareizās atbildes, direktors Edvards atbildēja, ka atsevišķo gadījumu izlemšanas tiesības ir apgabalu vienību personālam, un atgādināja, ka, spriežot pārsūdzības par armijas skrīningu rezultātiem, IRO vairāk gadījumus esot izšķirusi labvēlīgi nekā nelabvēlīgi.

Aprūpes un apgādes daļas vadītājs Denns (Dunn) vēl piebilda, ka arī visiem area tīmiem paziņots, ka nav jāprasa, lai reģistrējamie sniegtu ziņas par piederīgiem austrumu zemēs, bet gan jāziņo par tiem radiem, kas atrodas aizjūras zemēs rietumos.

(Beigas 7. lpp.)

Nodibināta latviešu humānitāro zinātņu asociācijā

3. un 4. janvārī Pinebergā latviešu vēsturnieku pirmajā trimdas konferencē darba sēdēs atzīts par nepieciešamu izveidot zinātnisku organizāciju, kas apvienotu un kāpinātu visas latviešu humānitāro zinātņu darbu un izstrādāti un pieņemti tās pagaidu statūti. Latviešu humānitāro zinātņu asociācijas uzdevums ir turpināt zinātniskās tradicijas, ko sākušas Rigas latviešu biedrības zinātņu komiteja, Latvijas vēstures institūts uc brīvās Latvijas zinātņu akadēmijas priekšteči. Asociācijas darbs noritēs 12 sekcijās: vēstures, aizvēstures, tiesību, tautsaimniecības, valodniecības, literatūras, mākslas, folkloras, filozofijas, psiholoģijas, ģeografijas un teoloģijas. Asociācijas locekļu skaitu konference noteica uz 75. Asociācijas pirmajā valdē ievēlēja par priekšsēdi prof. A. Švābi, par priekšsēža vietnieku prof. E. Šturmu un par sekretāru prof. E. Dunsdorfu.

Pilnīgu konferences gaitas atreferējumu sniegsim nākamajā numurā.

Vai Grieķija kļūs „jauna Spānija"

ASV PIEŠĶIR 15 MILJ. DOLARU GRIEĶU ARMIJAS PASTIPRINĀŠANAI — ANGLIJAS UN ASV NOTAS BULGĀRIJAS UN DIENVIDSLAVIJAS VALDĪBĀM

Pēc Markosa partizānu „valdības" pasludināšanas Grieķijā stāvoklis jaunā gadā ievērojami saasinājies. 6. janvārī ASV ārlietu ministrija paziņojusi, ka nodos 15 milj. dolaru, kas sākotnēji bija paredzēti Grieķijas saimnieciskai jaunuzbūvei, militārām vajadzībām, lai pastiprinātu grieķu karaspēku. Līdz ar to tagad tiri militārām vajadzībām izlietos 24 milj. dolaru no Grieķijas jaunuzbūvei domātām palīdzības summām. Politiskās aprindas Vašingtonā tāpēc domā, ka ASV valdība pieprasīs kongresam piešķirt Grieķijai vēl jaunas papildu summas jaunuzbūvei.

Jaunais lēmums par militāru atbalstu pieņemts saziņā ar ASV misijas vadītāju Grieķijā Grisvoldu, kas paskaidrojis, ka Grieķija izlietos 15 milj. dolaru nacionālas gvardes dibināšanai ar 100 bataljoniem un armijas palielināšanai līdz 132.000 vīru.

Anglija un Francijas valdības vienlaicīgi atsaukušas ziņas, ka esot apsvērta starptautiskas policijas spēku sūtīšana uz Grieķiju partizānu apkarošanai. Šādu soli varot izlemt vienīgi UN, bet neesot zināms pat, kas to ierosinātu. Lielbritanijai neesot arī nodoma pastiprināt savu karaspēku Grieķijā. Reuters gan ziņo, ka uz Grieķijas ūdeņiem izbraucis viens ASV aviācijas bazes kuģis un 3 vieglie kreiseri no bazēm Itālijā. Kuģi izdarīšot apmācības braucienus grieķu ūdeņos un apmeklēšot Pīrejas ostu pie Atēnām.

Anglijas un Francijas valdības kusi arī amerikāņu preses ziņas, ka ASV būtu uzaicinājušas Lielbritaniju radīt kopīgu flotes atbalsta punktu Bengazijā Libijas piekrastē, lai no turienes stātos pretim komūnistu tilta gala pozicijai Grieķijā. Itālijas koloniju nākotni varot izšķirt tikai četru lielvalstu komisija.

Anglijas valdība gan oficiāli iesniegusi asu notu Bulgārijas un Dienvidslavijas valdībām, brīdinot šīs valstis no Markosa valdības atzīšanas, kas nesaskanētu ar UN chartas principiem un varētu vērsties pret pašām Balkānu valstīm. Pēc BBC ziņām, līdzīgu notu esot iesniegusi arī ASV valdība.

„Newsweek" ziņo, ka drīzumā tomēr sagaidāms, ka Balkānu valstis pasludinās Markosa valdības atzīšanu. Tāpat sagaidāms, ka to atzīšot Maskava. Neesot skaidri paredzams, ko tādā gadījumā darīšot ASV valdība. Tā varot vai nu „uzņemt to gulēdama", vai arī celt iebildumus UN Drošības padomē, nosaucot šādu atzīšanas aktu par agresiju pret Grieķijas valdību. Ticamāks esot protests Drošības padomē. Krievijas atbilde uz protestu Drošības padomē tad skaidri parādīšot, vai Maskava vēlas izšķirīgu lūzumu ar rietumiem vai arī centīšoties no tā vairīties.

Pašā Grieķijā valdības karaspēks, pēc BBC ziņām, Konicas apgabalā ielencis lielākus nemiernieku spēkus. Lielā sniega dēļ karaspēku varot apgādāt tikai ar lidmašīnām. Nemiernieki atsisti arī citās vietās, bet Grieķijas valdībai esot ziņas, ka gaidāms jauns uzbrukums — šoreiz no Bulgārijas pierobežas puses.

UN Balkānu izmeklēšanas komisijas locekļi lidmašīnās devušies no Salonikiem uz kauju apgabaliem Janicā, lai tieši pārliecinātos par ciņu gaitu un stāvokli. Pēc dažu komisijas locekļu atzinuma, ciņas Grieķijā tuvojoties izšķirējai stadijai.

Albānijas valdība no jauna noraidījusi UN ģenerālsekretāra Trigves Lī lūgumu atļaut UN izmeklēšanas komisijai darboties arī Albānijas teritorijā. Atbildes rakstā teikts, ka ASV un Lielbritanija cenšoties „izraisīt akūtu konfliktu Balkānos". Ja komisijas locekļi ieradīšoties, Albānijā tos tiesāšot „ātri un bargi". ASV ārlietu ministrija publicējusi kādu izmeklēšanas komisijas ziņojumu, kas rāda, ka Grieķijas kaimiņvalstis apgādā nemierniekus ar ieročiem. Ieroči esot piegādāti pat tai laikā, kad Grieķijas jautājumu apspriesta Drošības padomē.

Amerikāņu preses uzskati par nākotnes attīstību Grieķijā ir visai dažādi. Kamēr „Newsweek" jau runā par iespēju, ka Grieķija varētu izvērsties par „jaunu Spāniju" un atgādina Anglijas ministru prezidenta Etlija un ārlietu ministra Bevina vārdus, ka jebkādas valsts atzīšana nemiernieku valdībai varētu izraisīt „nopietnas briesmas starptautiskai situācijai", „New York Times", pēc garāka pārskata par Grieķijas stratēģisko nozīmi un Krievijas mūžīgajiem centieniem iegūt noteikšanu Dardaneļos un Vidusjūrā, secina, ka „situācija Grieķijā atkal atvēsināsies, vismaz uz laiku, ja Maskava redzēs, kā tai pretojas". Šis laikraksts uzskata Markosa valdības pasludināšanu par Maskavas izmēģinājuma balonu un parego, ka Markosa valdību gan atzīšot Albānija un Bulgārija un, domājams, arī Dienvidslavija un Rumānija, bet ne pati Padomju Savienība, vismaz līdz tam laikam ne, kad Maskava būtu pārliecināta par panākumiem. Ja izrādīšoties, ka Trumena doktrīna spēkā un Grieķija saņemšot vēl tālāku palīdzību, tad esot domājams, ka Markosa valdība atkal pazudīšot. Maskava, pēc „New York Times" domām, ne tikai nevēloties karu, bet pat neuzdrošinoties ar to riskēt. Tāpēc neesot sevišķi ticams, ka Grieķija varētu izvērsties par „jaunu Spāniju".

BBC, NYHT, Newsweek

Trumens aicina atvieglot DP iecelošanu

ASV prezidenta vēstījums kongresa kārtējā sesijā

ARĪ SPĀNIJA VĒLAS PIEDALĪTIES MARŠALA PLĀNĀ

Vašingtonā otrdien atklāja ASV kongresa šīgada pirmo kārtējo sesiju. Tradīcijām prezidents Trumens tautas pārstāvju mama un senāta apvienotajā kopsapulcē sniedza savu gadskārtējo vēstījumu, ar pārskatu par valdības darbību pagājušajā gadā un vadlinijām ASV valdības nodomiem šinī gadā. Runājot par ASV ārpolitiku, Trumens atzīmējā četrus galvenos šīs politikas punktus: 1) atbalstīt UN darbu, lai palīdzētu tām veikt savus uzdevumus un sasniegt spraustos mērķus; 2) lai ieviņātu ASV miera centienus, nepieciešami radīt stipru amerikāņu armiju, kādēļ vajadzīgs obligātā kara dienesta likums; 3) lai mazinātu otra pasaules kara radīto postu un tā sekas, prezidents aicināja palīdzēt DP problēmas izkārtošanā, atvieglinot iecelošanas noteikumus ASV; 4) jāpaplašina ASV tirdzniecības līgumu tīkls ar citām valstīm.

Trumens aicināja amerikāņu tautas pārstāvjus atbalstīt valdības ieteikto palīdzības plānu Eiropai, kuru reālizējot, ASV radīšot galveno faktoru pasaules sapostītās saimniecības atjaunošanai. Šinī nolūkā Trumens aicināja arī visu pārējo pasauli uz sadarbību un lūdza kongresu visīsākajā laikā apstiprināt Maršala palīdzības plānu. Tālāk prezidents paziņoja, ka ASV valdība ārpus Maršala plāna izstrādāšot un drīzā laikā celšot priekšā tautas pārstāvjiem īpašu palīdzības plānu Ķīnai, Japānai un Korejai.

Iekšpolitikas laukā Trumens prasīja kāpināt produkciju vismaz par 100 proc., lai atkal paceltu noslīdējušo amerikāņu dzīves standartu, kā arī ieteica paaugstināt minimālās algu likmes no 45 līdz 75 centiem par stundu. Prezidents uzsvēra, ka ASV tautai jāuzņemas vadība pasaules jaunuzbūvē un pārējo tautu atbalstīšanā. Trumens atgādināja, ka ASV politika ir konstruktīva miera politika, balstīta uz brālības un vienlīdzības principa un cilvēka cieņas respektēšanu. Visa ASV politika iziet uz mieru, nevis karu. Savu vēstījumu ASV prezidents noslēdza ar atgādinājumu, ka ir pienācis laiks apliecināt savu ticību Dievam.

Trumens savu vēstījumu pirms nolasīšanas kongresā otrdienas vakarā vēl bija pārrunājis valdības sēdē. Kongresa sesijas darbs īsteni sākās tikai pēc prezidenta vēstījuma. Svarīgākais no visiem apspriežamiem jautājumiem būs lemšana par Maršala plānu likumprojektu, ko tautas pārstāvju nama ārpolitiskās komisijas priekšsēdis Ītons otrdien iesniedza tautas pārstāvju namam. Likumprojektā ilgtermiņa palīdzības apmēri Eiropai paredzēti 17 miljardu dolaru četriem un ceturtdaļgadam. Sagaida tomēr, ka kongress likumā varbūt nefiksēs visam šim terminam noteikto summu.

Senāta ārlietu komisijas priekšsēdis republikānis Vandenbergs pirmdien paskaidroja, ka noteicējas valdības aprindas šādam viņa priekšlikumam principā jau esot piekritušas. Projektā tomēr palikšot fiksēta summa pirmajiem 15 palīdzības programmas mēnešiem — 6,8 miljardi dolaru. Tagadējais kongress nedrīkstētu saistīt ar noteiktu summu nākamos kongresus, jo tagad vēl nevarot paredzēt notikumu attīstību nākamajos gados. Vandenbergs izteica domas, ka arī 6,8 miljardu summa kongresā vēl atdursoties uz pretestību.

Arī vairāki citi vadītāji republikāņu pārstāvji radioraidījumā pirms kongresa sesijas pirmdien bridināja no Maršala plāna „pārspīlējumiem, izšķērdības un pārāk tāliem mērķiem". Republikāņu partija gribot projektu rūpīgi pārbaudīt, lai palīdzība ārzemēm nenotiktu uz ASV cenu celtnīdas rēķina. Republikāņu frakcijas vadītājs senātā Tafts izteicās, ka dīk ilgi, kamēr būšot „izšķērdīgie Maršala plāni", ASV arī būšot „Maršala plānu cenas". Frakcijas vadītājs tautas pārstāvju namā Martins izteicās, ka amerikāņu tauta gan gribot visiem spēkiem palīdzēt visām draudzīgām zemēm atkopties un aizturēt komūnismu, bet tā arī vēlas, lai kongress rīkotos uzmanīgi un neiegrūstu ASV bankrotā.

Pret sākumā paredzētās programmas kaut kādiem ierobežojumiem vai atlikšanu izteicies demokratu senātors Bārklijs, kas pirms kongresa sesijas pārbaudījis stāvokli Francijā un Vācijā. Šāda rīcība varētu bīstami bremzēt Eiropas saimniecību.

Senātors Tafts un vairāki citi vadītāji republikāņi otrdien kritizēja Trumena nodomus šai kongresa sesijā prasīt pretinflācijas pilnvaras. Viņi nepieļaušot, ka ASV miera laikā atgrieztos pie stingras valdības kontroles. Pieaugušā dzīves dārdzība ASV esot izskaidrojama ar „izšķērdīgo palīdzību Eiropai", tādēļ varot sagaidīt, ka kongress ārzemju palīdzību ierobežos un samazinās nodokļus.

Amerikāņu arodbiedrību savienības AFL pārstāvis Eiropā Brauns paziņojis, ka gandrīz visu Rietumeiropas valstu arodbiedrības šīgada pirmajos mēnešos piedalīšoties kādā kongresā, kura uzdevums būtu nodrošināt Eiropas strādnieku atbalstu Maršala plānam. Šis kongress arī varētu kļūt par iedīgli jaunai starptautiskai arodnieciskai kustībai, jo lūzums pasaules arodkustībā divu pretējo novirzienu starpā esot nepārprotams. Jaunā kustība varbūt bauditu kā AFL, tā arī otrās amerikāņu lielās arodbiedrību savienības CIO atbalstu.

Spānijas ārlietu ministrs Ertaho paskaidrojis, ka lielvalstīm, ja tās gribot visiem līdzekļiem atbalstīt Eiropas jaunuzbūvi, vajadzētu, Maršala plāna ietvaros dot arī Spānijai iespēju iepirkt izejvielas un mašīnas. TASS minēja preses ziņojumus no Madrides, it kā ASV financiālā palīdzība Spānijai jau esot neoficiāli izlemta pozitīvā garā vai nu Maršala plāna ietvaros, vai ārpus tā. Pirmajā gadījumā, raksta TASS, tas nozīmētu Spānijas uzņemšanu rietumvalstu saimē un neoficiālu Franko režīma atzīšanu.

NYHT, BBC

Iesniegumi rietumu demokratiju valstsvīriem un pāvestam

Četru lielvalstu ārlietu ministru konferences gadījumā Londonā sūtnis K. Zariņš kopā ar pārējo Baltijas valstu sūtņiem nodevis Lielbritanijas ārlietu ministrijai ministru prezidentam Etlijam adresētu Latvijas, Lietuvas un Igaunijas centrālo organizāciju memorandu. No latviešu puses memorandu parakstījis bīskaps J. Rancāns kā saeimas priekšsēdētājs un valsts prezidenta v. i., četru Latvijas lielāko konfesijas galvas un piecu lielāko politisko partiju pārstāvji. Līdzīgi memorandi nosūtīti prezidentam Trumenam, Francijas valsts prezidentam Oriolam, Ķīnas valsts galvam Čangkaišekam un pāvestam.

Sūtnis O. Grosvalds Londonas konferences gadījumā savukārt nodevis notu Francijas ārlietu ministram, kurā izteikta cerība, ka Francijas pārstāvis konferencē paliks uzticīgs franču politikas cēlajām tradicijām un aizstāvēs Latvijas un pārējo Baltijas valstu tiesības uz neatkarību.

Parego Balkānu valstu federāciju

Turcijas laikraksti svētdien publicēja ziņas „no ticamiem avotiem", ka drīzumā gaidāma Balkānu valstu federācijas pasludināšana, kam Maskava esot gatavojusies jau vairāk mēnešu. Vienīgais šķērslis esot bijis Rumānijas karalis Michails, kas tagad no troņa atkāpies. Daži laikraksti sakās zināmi, ka federācijas galva būšot maršals Tito. Pēc turku ziņām, paredzēts sagatavot arī Ungāriju, lai tā pievienotos Dienvidslavijas, Bulgārijas, Rumānijas un Albānijas federācijai. Ungārijā tāpēc esot gaidāmi notikumi „ar smagām sekām".

NYHT

LATVIJA
LATVIEŠU KOMITEJAS
Nr. 1/2 (106/107) 1948. g. 9. janv.
Ar autora parakstu vai iniciālīm parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

KUR PALIKT UN KO DARĪT?

Kas nāks, kas būs un kas galu galā notiks ar mums, kas jau vairāk kā trīs gadus esam ārpus dzimtenes trūkumā, gaidās un neziņā? — Uz šo jautājumu skaidru un noteiktu atbildi gribētu dzirdēt katrs, bet to joprojām neviens nezina dot.

Nesen atminējām savas neatkarīgās valsts proklamēšanas dienu, un tā vairumam mūsējo bija jau ceturtā 18. novembra diena ārpus Latvijas, bet astotā pēc kārtas, kamēr Latvijai nemta brīvība. Ja ielūkojam, ka savā valstī kā brīvi ļaudis nodzīvojām tikai 21 gadu, tad attiecība 21 pret 8 spiež mūs nepatikami nodrebēt . . . Sabīdamies mēs konstatējam, ka paliekam veci, bet jaunā paaudze izaug apstākļos, kas nebūt nav tādi, kādus mēs gribētu novēlēt Latvijas brīvvalsts jaunajiem pilsoņiem.

Kas nāks, kas būs, kas galu galā ar mums notiks? Jo sevišķi nepatikams šis jautājums vēl tāpēc, ka dzīvojam jutoņā, ka paši savā labā nespējam neko daudz darīt, ka viss ir jāgaida un jāļaujtiek ar cerībām. Turpretī latviešu vecā dzīves gudrība šādu pajaušanos tikai uz citiem augstī nevērtē. — Lūdz Dievu un strādā, pamāca šī gudrība, bet vajadzīgi spriežot, tā vien šķiet, ka vismaz šīs pamācības otrās daļas izpildīšanā līdz šim visai citīgi neesam arī paši bijuši tāpēc, ka šeit, Vācijas postažā, neesam varījuši atrast darbu, kur būtu patiesi nepieciešami un kur par savu darbu varētu ko reālu nopelnīt.

Latvietis nemīl darba aizsegā zagt dūmus, bet grib redzēt padarītā sekas un baudīt savu pūliņu augļus. Tāpēc mūsu tautieši ir citīgi strādnieki Zviedrijā, tāpēc viņi strādā Anglijā, Dānijā, Kanādā, Beļģijā. Vai tie būtu citi un citādi latvieši, ar citādām domām, nekā mums šeit Vācijā? Nē! Tie ir tie paši un tādi paši latvieši kā mēs, tikai apstākļi tur ir citi. Tur par padarīto darbu strādnieks saņem reālu pretvērtību. Tāpēc tur arī strādā veci un jauni, skolots un neskolots.

Nav daudz vairs mūsu vidū tādu, kas pratuši un spējuši noturēties vire līmeņa, bet laba tiesa gan to, kas alid jau zem līmeņa un, baidīdamies aizliet bojā, arvienu vairāk cīnk domāt par to, kā tikt laukā no Vācijas. Tālāka došanās tagad viniem ir uz mēles un vēl vairāk domās.

Pašdušam aizvien ir savādākas domas nekā izsalkušam. Tāpēc runājot par tālāku izvietošanos, labi domātie vārdi par tautas kopības saglabāšanu nereti vairs neatbalsojas daudzu tautiešu sirdīs tik jūtami, kā tam vajadzētu būt. Aizvien mazāk rodas tādu, kam sava eksistence, savas un savu bērnu dzīvības saglabāšana nestāvētu pirmā vietā. „Latvietis esmu bijis, latvietis būšu un palikšu, līgas pēc dzimtenes saglabāšu un ceļu uz brīvo Latviju atpakaļ atradīšu, lai kurā pasaules malā atrastos", sacīja kilda tautietis pirms dažām dienām transita nometnē, lauzdamies projām no Vācijas. Pareizi vai nepareizi, taisnība vai maldi, bet tiešī šādu vai tai līdzīgu domu sevī tagad nuklē daudzi. Un ja vien izceļošanas nosacījumi tik smagi neskartu ģimenes vienību, tad tagad mēs jau būtu izkliduši visos vējos. Tā saucamie īstie vienmēr jau patiesībā ir tikpat kā nekrejoti.

Bet uz kurieni tad DP vēlas izceļot? — Uz katru zemi, kur ir darbs un maize. Mēs esam tā izkāmējuši, ka pirmais, par ko visvairāk pašreiz interesējamies tani vai citā zemē ir tas, vai tur cilvēks var pacīst. Aizbraucēju vēstulēs raksturīgs ir tas, ka pirmais, par ko viņi raksta, ir uzturs, pirmais, par ko mēs interesējamies — arī uzturs. Tālāk interese ir par klimatiskiem apstākļiem un tikai tad nāk citi apsvērumi.

Pavasarī, kad pirmie no mūsu vidus aizkļuva darbā uz Angliju un no turienes sāka pienākt pirmās ziņas, kā aizbraucējiem klājas — visi, ieskaitot nometņu un centrālās komitējas un organizācijas bija spārnos — Angliju atzinām par pirmo zemi, uz kuru droši var braukt un uz kuru toreiz arī katrs, kas vien jeb kā tur varētu tikt, būtu aizbraucis. Bet ar braukšanu uz Angliju negāja tik gludi kā sākumā bija cerēts. Praktiski šī akcija tagad ir tikpat kā apsīkusi. Pa tam nedaudzi tika uz Kanādu. Sāka pienākt vēstules un Anglija palika miglas plīvurī. — „Uz Kanādu, tikai uz Kanādu", ir doma, ko tagad izsacītu vai neizsacītu sevī kolo daudzi jo daudzi. Bet cik tur ir tikuši? Cik un kad tur tiks?

Ģimenes, nopietni minamā skaitā, vispārīgi nekur vēl nav tikušas, bet taisni ģimenēm ir visgrūtākie un neapskaužamākie apstākļi Vācijā. Beļģija līdz šim bija vienīgā, uz kurieni varēja doties arī ģimenes. Bet — tad ģimenē vajaga būt vismaz vienam jaunam, veselam un spējīgam līdz 35. g. vecam vīram, kas ar mieru iesaistīties par ogļraci. Šis darbs latviešiem ir pilnīgi svešs un tāpēc maz ir tādu, kas to izvēlas.

Palīek vēl jaunākais — Francijas darba piedāvājums ogļraktuvēs, fabrikās un lauksaimniecībā. Francija sola un tūlīt var uzņemt iespaidīgu skaitu DP, un uznem ar visām ģimenēm, ar visām mantām, pat ar mēbelēm un ar lopiem, ja vien kādam tādi būtu. Bet kad šo piedāvājumu sāka reālizēt, tad nenoliedzami ietekmi parādīja pašreizējie politiskie asumi un neskaidrības Francijā. Otrs atturības iemesls gan būs grūtais Francijas saimnieciskais stāvoklis. Francijā ir stipri lēta nauda. Cenās visur operē skaitli ar divi un trim nullēm un tas cilvēkus baida. Ja laukstrādniekam, pie visa brīva sola 3000—6000 franku mēnesī, tad skaidrs, ka solīto mēs arī saņemsim, bet nav skaidrs, ko par šiem frankiem nopirksim. Cenas Francijā kāpj. Kāpj gan arī algas, bet šādos apstākļos, vienmēr līdz šim bijis tā, ka algas nekad nepanāk cenas. Arī par Francijas darba apstākļiem še vēl nevienam nav īsta priekšstata.

Ir stāstīts, ka Francijā ir daudz brīvas, neapsaimniekotas saimniecības, kuras varētu dabūt rentēt. Laukstrādniekiem esot iespēja saņemt savā rīcībā sakņu dārzus, augļu kokus, ogulājus, turēt savus lopus un putnus. Tad tā būtu tā saucamā deputātnieku iekārta. Svarīgi te tas, ka deputātnieks no cenu svaidīšanās cieš samērā maz, dažreiz pat iegūst. Bet viss tas par Franciju mums tikai dzirdēts pa ausu galam. Ir arī tādas nepārbaudītas ziņas, ka Francijā laukstrādniekiem slikti dzīvokļi utt.

Viss tas par Franciju mūs intrigē, zinkārō, bet laupa arī drosmi tur doties. Bet Francija nav grūti sasniedzama. Man šķiet, ja mūsu pārstāvības to ieskatītu par neatliekamu uzdevumu, tad varbūt būtu iespējams aizsūtīt uz turieni nelielu delegāciju no tādiem mūsu cilvēkiem, kam Francijā interesētu atrast darbu un kas nāk no piedāvātā darba nozarēm, kas tās labi pārzina teorētiski un praktiski. Tā būtu svētīga un atzīstama lieta, kas jādara tagad, kamēr vēl nav sākusies jauna darba sezona, kas Francijā sākas loti agri.

Lai saglabātu savas dzīvības, mums būs smagi jāstrādā visur, kur arī mēs nonāktu. Bet ir nepieciešami arī pašiem pētīt un meklēt, kur mēs sev darbu verētu atrast. Francija, pēc manām domām, nebūtu atstājama par beidzamo zemi, kur mēs varētu sev glābiņu meklēt un tāpēc ir nepieciešami ieskatīties, kas un kā mēs tur varētu iekārtoties. Tas pats sakāms arī par citām, tālākām zemēm.

Alfr. Ābers

Bavārijas apgabala latviešu komitejā darbosies divi vietās

PAR BALK PRIEKŠSĒDI IZRAUDZĪTS A. STEINHARDS

Bavārijas apgabala latviešu komiteja jaunā sastāvē konstruēšanās sēdē 3. janvārī Minchenē par priekšsēdi izraudzīja agr. A. Šteinhardu, bet par sekretāru V. Gravu. Pārrunājot darba sadalījumu, vienojās to izkārtot šādās nodaļās: administratīvi-juridiskā (vadīs V. Grava), izglītības un kultūras (A. Rutmanis), informācijas (V. Lambergs), tautiznātniskā (P. Stares), tautas kopības un sociālā (V. Reimanis), darba (J. Amtmanis), finanču un saimniecības (A. Dinbergs) un garīgās aprūpes (J. Turks). Sporta dzīves jautājumu kārtošanu bez tam uzņēmās priekšsēdis A. Šteinhards. Ierosinājums izveidot pie BALK īpašu nodaļu emigrācijas jautājumu kārtošanai neguva vairākumu. Priekšsēdis A. Steinhards nasvītroja vajadzību izveidot ciešu BALK kontaktu ar nometnēm, bet V. Lambergs uzsvēra informatīvā darba lomu un nepieciešamību tiklab tautas garīgo spēku uzturēšanā un virzīšanā, kā arī rīcības nozīmē.

BALK jaunajā sastāvā sēši locekļi nāk no Valkas latviešu nometnes vai tās tuvākās apkaimes, bet trīs no Minchenes un tās apkārtnes. Tāpēc bija radies ierosinājums pārvietot BALK mājokli no Minchenes uz Valkas nometni, lai arī Minchenē atrodas Bavārijas militārās un vācu valdības iestādes un še darbojas arī dažādu starptautisku organizāciju pārstāvības un pašu DP starptautiski iestādījumi. Apspriežot ierosinājumu, komiteja nolēma: atstājot atklātu BALK mājokļa jautājuma formālo pusi, „darbības sekmēšanai, saskaņošanai un līdzekļu taupīšanai, BALK kanceleju pārcelt uz Valkas nometni un piekrist Valkas apkārtnē dzīvojošo BALK locekļu darbībai Valkas nometnē, bet pārējiem BALK locekļiem un nepieciešamiem tehniskiem darbiniekiem Minchenē BALK sēdes noturamas pēc vajadzības Minchenē un Valkā." Praktiski šis lēmums nozīmē BALK pārvietošanos no Minchenes uz Valku, jo ja tur atradīsies kanceleja un tur darbosies komitejas priekšsēdis un sekretārs, un vispār $^2/_3$ no BALK sastāva, tad Minchenē palikušā BALK daļa nevarēs būt vairāk kā „delegācija", „filiāle" vai „nodaļa". Bet ja tā, tad jārunā par darbības sadalīšanos divi vietās un tad var būt arī dažādās domās, vai lēmumu pieņemot, ir apsvērti visi „par" un „pret". Jācer, ka tas tā būs bijis un dzīves prakse šī lēmuma lietderību attaisnos, par spīti tam, ka pašreiz viņa uz to nedod lielu svansu.

K. Ra.

Divi vēstules un divi atbildes

Ingolštates latviešu nometnes skolotājs Pēteris Āre, uzzinājis no laikrakstiem, ka Šveices valdība nodevusi Padomju Savienības sūtniecībai Latvijas valdībai piederošo bij. Tautu Savienības delegācijas namu Ženevā, par šādu rīcību pag. gada decembrī nosūtījis Šveices valsts prezidentam, ārlietu ministram un kādai skolotāju organizācijai rakstu. Tajā viņš starp citu teicis: „Esmu skolotājs un saviem skolniekiem daudz stāstījis par Vilhelmu Tellu, Arnoldu fon Vinkelriedu un šveiciešu varonīgajām brīvības cīņām un viņus slavējis par miera mīlētāju, drosmīgu un labsirdīgu tautu. Tādēļ esmu pārsteigts, ka Šveices valdība tagad latviešu tautai devusi tik smagu sitienu. Mēs jautājam, vai šāda rīcība ir savienojama ar UN pamatprincipiem un kristīgās dzīves likumiem? Ja tas tā ir, tad mēs esam loti vīlušies."

Nesen P. Āre saņēmis Šveices ģenerālkonsula Minchenē atbildi, kas savas valdības uzdevumā raksta: „Loti godājamais kungs! Priekšniecība mani informēja par Jūsu rakstu attiecībā par Latvijas bij. Tautu Savienības delegācijas nama Ženevā atdošanu PSRS sūtniecībai Bernē. Jūsu pieņēmums, ka būtu notikusi minētā nama atdošana, ir maldīgs. Nams nodots tikai lietošanā. Jautājumu pašreiz pārbauda piekritīgas Šveices iestādes. Minētās celtnes īpašuma tiesību nodošana krieviem nav notikusi, nedz arī tas domāts darīt, tādēļ Jūsu izteiktie secinājumi ir nepamatoti."

P. Āre savā laikā nosūtījis vēstuli arī Anglijas apakšnama deputātam (Stokes), izteikdams viņam latviešu ciemu un atzinību par drosmīgo un mūsu tautas labtēmīgo sapratēju nostāju. Minētais angļu parlamentārietis ir lielāka rūpniecības uzņēmumu īpašnieks un atteicies pārdot savas ražotās mašīnas Padomju Savienībai un vispār neuzņemties ar pēdējo nekādas saistības, pirms krievi nav atstājuši Baltijas valstis. Ari R. Stoks atbildējis P. Ārem. Viņš raksta: „Jūsu vēstule mani sasniedza laimīgi, un es rakstu, lai izteiktu savu paldies par laipnajām piezīmēm. Lai gan es neceru, ka Jūsu valsts pašreizējais stāvoklis varētu ātri mainīties, tomēr var būt, ka tautu enerģiski protesti dos taisnību Jums un Jūsu tautiešiem."

Arv. B.

PC IRO centrālais meklēšanas birojs Arolsenā meklē

Arvīdu Indriksonu, dz. 1920. 26. 2., pēd. ziņas no Polijas; Frici Indriksonu, dz. 1914. 31. 7., no Ventspils; Aleksandru Jofi, dz. 1928. 20. 10., no Dancigas; Horonimu Jofi, dz. 1904., pēd. ziņas no Dancigas; Sīgridu Jofi, pēd. ziņas no Dancigas; Aleksi Irbi, dz. 1917. 22. 12., no Lielvārdes Bērziņiem; Alīni Irbi, dz. 1909. 29. 1.; Jāni Irbi, 51 g. v.; Kārli Irbi, dz. 1908. 31. 12.; Austru Irbenieci, dz. 1911. 5. 2., no Ezeres pag.; Laimdotu Irbenieci, dz. 1937. 26. 5., no Ezeres pag.; Borisu Itkinu, dz. 1910. pēd. ziņas no Stuthofas; Izraeli Itkinu, dz. 1907., pēd. ziņas no Stuthofas; Illarionu Ivaninu, 22 g. v., pēd. ziņas no Jelgavas; Andreju Ivanu, dz. 1912. 21. 4., pēd. ziņas no Libekas; Helmutu Kalēju, dz. 1933., no Rīgas; Intu Kalētu, dz. 1938., no Rīgas; Mariju Kalētu, dz. 1909. 27. 8., no Rīgas; Robertu Kalēju, dz. 1907., no Rīgas; Janinu Adolfiju, 32 g. v., no Rīgas; Stefaniju Afanaskevu, dz. 1901., pēd. ziņas no Drezdenes; Emīliju Fabiani, dz. 1878. 26. 6., Jāni Fabianu, dz. 1882. 2. 12.; Dzidru Galli, dz. 1924. 14. 8., no Rīgas;

Mūsu līdzstrādnieks izcīņa balvu 175.000 dalībnieku sacensībā

VĒSTULE LATVIJAI NO DETROITAS

1947. g. septembrī GMC (General Motor Corporation), kas ir lielākais privātais uzņēmums pasaulē ar apm 325.000 nodarbinātiem, izsludināja liela stila sacensību saviem darbiniekiem. Katrs darbinieks saņēma apzīmogotu sacensības lapu, uz kuras bija jāraksta par tematu „Mans darbs un kādēļ es to mīlu" (My job and why I like it). Sacensība notika Amerikas Savienoto Valstu apjomā, jo daudzās GMC rūpnīcas izkaisītas pa visu milzīgo kontinentu, ar centru Mičiganā. Sacensības raksta garums nebija ierobežots. Sacensības uzvarētājus gaidīja 5000 balvu, to vidū (vērtības kārtībā) 40 automobiļu, 25 automatiskās mazgājamās mašīnas, 50 ledus skapji, 50 elektriskās apsildāmās mašīnas, 50 elektriskie pavardi, 150 radio aparāti, 100 automatiskās gludināmās mašīnas utt.

Jau no 1947. g. maija esmu GMC darbinieks. Mans darba vietas nosaukums ir GMC — Truck and Coach Division — Parts Departament. Kā šis nosaukums rāda, mana nodaļa apgādā visas daļas GMC ražotiem smagajiem automobiļiem un autobusiem. Esmu viens no šīs nodaļas ierēdņiem, kas pārzina plašo daļu noliktavu un izpilda pasūtinājumus.

Sacensība modināja nedalītu ievērību, jo tā bija viena no lielākām šāda veida sacensībām ASV. GMC nodibināja sevišķu sacensības biroju, kurā visu laiku bija nodarbināti apm. 300 cilvēku. Žūrijas 5 viru kolēģijā darbojās ievērojami profesori, publicisti un žurnālisti. Visu balvu kopvērtība bija 150.000 dolaru.

Saņēmis savu sacensības lapu, arī es kēros pie darba un uzrakstīju savu apm. 3 lappušu garo „domrakstu". Kad 1. novembrī paziņoja, ka sacensībai iesūtītas 175.000 vēstules, es šo lietu aizmirsu, jo necerēju, ka 5 viriem iespējams visas sacensības vēstules izlasīt līdz 12. decembrim, kad bija noteikta sacensības rezultātu pasludināšana.

15. dec. kā parasts atrados savas nodaļas plašajā noliktavā un pārbaudīju daļu krājumus. Te mani uzmeklēja nodaļas šefs un aicināja līdz uz biroju. Birojā mani sagaidīja „lielais boss", — GMC Detroitas apgabala rūpnīcu vadītājs. Kā zibens no skaidrām debesīm nāca viņa vārdi: „Detroitas apgabals ir lepns uz jūsu lieliskajiem panākumiem sacensībā. Jūs esat pirmais Detroitas apgabalā, trešais GMC fabriku attiecīgajā nodaļā un četrdesmit otrais visās Savienotās Valstīs. Jūs esat izcīnījis vērtīgu balvu — automatisko veļas mazgājamo mašīnu." Pēc tam viņš nolasīja GMC prezidenta telegrammu, kurā bija atzīmēts, ka GMC ir lepna uz tiem ļiemesliem, kurus esmu uzdevis, rakstot kāpēc es mīlu savu darbu.

Kad iznācu no šefa biroja un kad mani darba biedri sita man uz pleca un apsveica, negribējās vēl īsti ticēt. Bet tomēr tā bija īstenība: no 175.000 vēstulēm, manai vēstulei bija 42. numurs. Tātad es biju „sītiņš" (kā to amerikāņi saka) 174.900! Bez gandarījuma sajūtas, varēju būt priecīgs arī par vērtīgo balvu. Šī veļas mazgājamā mašīna, kas Amerikas tirgū ir tikai nepilnu gadu un maksā 350 dolarus, ir tiešām technikas brīnums. Mājasmāte nosver mazgājamo veļu (lai zinātu, cik daudz ziepju jāieliek), ieliek to mašīnas vienā nodalījumā, nospiež pedāli un var doties citos darbos. Pa to laiku veļa mašīnā ceļo no viena nodalījuma otrā. Ūdeņi automatiski mainās. Tērauda un gumijas „rokas" veļu berž, skalo un tīra. Kad veļa pēdējo reizi izskalota, tā nonāk žāvētavā. Kad pēc pusstundas namamāte dodas pie mašīnas to saņemt, veļa ir tīra, izžāvēta un vēl tikai jāizgludina. Lieki teikt, ka gludināšanu atkal veic speciāla mašīna. Un tomēr amerikāņu namamātes vēl žēlojas, ka viņām esot grūti jāstrādā! Te gan jāpiezīmē, ka tāda, kā mana balvas mašīna, caurmēra amerikāņu ģimenei vēl ir pārgrūtu un liela daļa vēl lieto pusautomatiskās mašīnas, kas veļu gan izmazgā, bet neizžāvē.

Mana uzvara bija atzīmēta arī visā GMC presē un dažos Detroitas dienas laikrakstos. Bet ko tad es īsti savā sacensības vēstulē biju rakstījis? Atzīmēšu tikai to, ka amerikāņiem sevišķi bija paticis mans salīdzinājums, kā pret ārzemju strādniekiem izturējās Vācijā un kā to dara amerikāņi. So izšķirību zinās katrs — šeit tu esi līdzīgais starp līdzīgiem.

Detroitā, decembra beigās.

Vitolds Pormanis

Nometņu dzīve

Sūtnis Dr. A. Bilmanis ziņo, ka saņēmis bez dzimtenes palikušo 100.000 baltiešu parakstīto iesniegumu un kopā ar Baltijas valstu pārējiem sūtņiem to iesniegs piekritīgām iestādēm Vašingtonā.

Valkas nometnē līdz pamatiem nodegusi apdzīvota baraka. Latviešu un vācu ugunsdzēsēju pūles bija veltīgas, lai nenoskaidroto uguns nelaimi likvidētu. Uguns visu baraku pārņēma tik pēkšņi, ka iemītnieki tikai ar pūlēm izglāba dažas mantas, bet citi, sevišķi tie, kas nebija mājās, zaudēja visu iedzīvi. Ugunsgrēks notika pl. 21 un degt sāka arī blakus baraka, bet to izdevās apdzēst. — Haunštetenes latviešu nometnē Augsburgā nodegusi sarīkojumu baraka.

10. un 11. janv. Kopenhagenā notiks latviešu bēgļu pārstāvju sanāksme. Būs pārstāvētas nometnes un 1 delegāts no ik 30 ārpus nometnēm dzīvojošiem tautiešiem. Īpatnējo darba apstākļu dēļ ārpus nometnēm mīt ap 500 tautiešu, vairāk nekā trešā daļa no Dānijā esošajiem latviešiem.

Angļu joslā sākusies DP nometņu pārkārtošana, kas, domājams, skars visas nometnes. Pārkārtojumi jau izdarīti Hamburgā, Gēstachtā, Spakenbergā un Svarcenbekā. Pirms Ziemsvētkiem Alt-Garges nometnes puse iedzīvotāju pārvietoti uz Dedelstorfu, pie Celles. Tur pārvestas dažas ģimenes arī no Bukstehudes. Dedelstorfas nometnē pašreiz ir ap 500 latviešu un 170 dienvidslavu, bet telpas atļauj uzņemt līdz 2000 iemītnieku. Nometne atrodas modernos bij. vācu lidotāju skolas blokos ar centrālo apkuri, vannām, dušām un citām labierīcībām. No Alt-Garges uz jauno nometni pārcelta arī ģimnazija. Zēniem un meitenēm iekārtoti atsevišķi internāti. Darbojas tautskola, bērnudārzs, YMCA un YWCA, skauti un gaidas. Jaunās nometnes adrese: Dedelstorf-Horst über Wittingen, Kr. Gifhorn.

Angļu radio raidītāji Ziemsvētkos klausītājiem visā pasaulē noraidīja reportāžu par to, kā dažādas tautas svin Ziemsvētkus. Raidījumu ievadīja „Klusa nakts, svēta nakts", ko dziedāja kādas latviešu nometnes koris Vācijā. Kāda mūsu tautiete angliski pastāstīja, ar cik lielām grūtībām latviešu trimdinieki sagādājuši sev niecīgus Ziemsvētku priekus.

15.724 markas, 3570 cigarešu un 8 kārbiņas tabakas, tā ir velte, ko Ziemsvētkos saviem invalidiem saziedoja Vircburgas tris latviešu nometnēs un pilsētas apkārtnē dzīvojošie latvieši.

VĒSTULES REDAKCIJAI

K. Mednis, Gautingā

VAI PĀRDOMĀTA PRASĪBA?

Latviešu ārstu kongresā Eslingenā prof. N. Vētra, runādams par tbc apkarošanu nometnēs, ierosinājis ierakstīt visiem tbc slimniekiem atzīmes indeksa kartēs.

Šāda prasība par slimības, un pie tam pilnīgi dziedināmas slimības, atzīmēšanu apliecībā resp. pasē ir tik neparasta un var skart plašas latviešu bēgļu aprindas, ka nopietni apsveramas tās konsekvences. Cik zināms, tad līdzīgs reģistrācijas likums nevienā valstī nepastāv, bet gan otrādi, piem., Latvijā pat venēriskiem slimniekiem bija nodrošināta slepenība.

Kas ar šāda ierosinājuma izpildīšanu būs panākts? Nometnē novārdzis jauneklis saslimst ar tuberkulozi un saņem ierakstu indeksa kartē. Pēc izveseļošanās nāk klāt kaut kāda jauna atzīme. Ja nu šis jauneklis viens pats vai savas ģimenes sastāvā pieteiksies izceļošanai, tad varam droši teikt, ka atzīme, kaut arī ar vēlāku korrigējumu, sagādās kā viņam pašam, tā pārējiem ģimenes locekļiem lielas grūtības. Sie laudis nepelnītu aizdomu dēļ būs spiesti palikt Vācijā.

Šāds liktenis var piemeklēt daudzus. Vai ar proponēto drastisko soli būs sasniegts kāds uzlabojums tuberkulozes ierobežošanā? Uz to lai godājamais profesora kungs nepem launā, ja jāatbild ar nē! Nometņu ārstiem ir vienmēr pilnīga iespēja pārbaudīt iemītnieku, arī jaunpienācēju, veselības stāvokli un izolēt atklātos slimniekus. Atzīmei pasē te nav nekādas praktiskas nozīmes, izņemot jau pieminētās katastrofālās sekas.

Ja šādu ierosinājumu būtu ierosinājis kāds ārzemju darba spēka vervētājas komisijas locekļis, tad tā būtu saprotama lieta, bet, ja tā nāk no mūsu pašu ārstu puses, tad to nevaram uzskatīt par tālredzīgu, mūsu pašreizējām interesēm labvēlīgu rīcību. Stāvēdami emigrācijas priekšvakarā, nerīkosim paši sev jaunu „skrīningu", nebojāsim paši savas pases — indeksa kartes. Lai svētīts katrs ārsts, kas ar saprātīgu rīcību, atmetis „matu skaldīšanu", palīdz saviem tautiešiem ar padomu, kā tikt cauri daudzām un dažādām filtrēšanām izceļošanas gadījumā. Katrs latvietis, kam izdodas izkļūt no nonīkšanas Vācijā, ir ieguvums mūsu tautas kopībai.

eks izcīņa balvu eku sacensībā

NO DETROITAS

bala rūpnīcu vadītājs. Kā zibens no skaidrām debesīm nāca viņa vārdi: „Detroitas apgabals ir lepns uz jūsu lieliskajiem panākumiem sacensībā. Jūs esat pirmais Detroitas apgabalā, trešais GMC fabriku attiecigajā nodaļā un četrdesmit otrais visās Savienotās Valstīs. Jūs esat izcinījis vērtīgu balvu — automatisko veļas mazgājamo mašīnu." Pēc tam viņš nolasīja GMC prezidenta telegrammu, kurā bija atzīmēts, ka GMC ir lepna uz tiem iemesliem, kuŗus esmu uzdevis, rakstot kāpēc es mīlu savu darbu.

Kad iznācu no šefa biroja un kad mani darba biedri sita man uz pleca un apsveica, negribējās vēl īsti ticēt. Bet tomēr tā bija īstenība: no 175.000 vēstulēm, manai vēstulei bija 42. numurs. Tātad es biju „sitis" (kā to amerikāņi saka) 174.900! Bez gandarījuma sajūtas, varēju būt prieciga arī par vērtīgo balvu. Šī veļas mazgājamā mašīna, kas Amerikas tirgū ir tikai nepilnu gadu un maksā 369 dolarus, ir tiešām technikas brīnums. Mājasmāte nosver mazgājamo veļu (lai zinātu, cik daudz ziepju jāieliek), ieliek to mašīnas vienā nodalījumā, nospiež pedāli un var doties citos darbos. Pa to laiku veļa mašīnā ceļo no viena nodalījuma otrā. Ūdeni automatiski mainās. Tērauda un gumijas „rokas" veļu berž, skalo un tīra. Kad veļa pēdējo reizi izskalota, tā nonāk žāvētavā. Kad pēc pusstundas namamāte dodas pie mašīnas to saņemt, veļa ir tīra, izžāvēta un vēl tikai jāizgludina. Lieki teikt, ka gludināšanu atkal veic specīla mašīna. Un tomēr amerikāņu namamātes vēl žēlojas, ka viņām esot grūti jāstrādā! Te gan jāpiezīmē, ka tāda, kā mana balvas mašīna, caurmēra amerikāņu ģimenei vēl ir pārdārgu un liela daļa vēl lieto pusautomatiskās mašīnas, kas veļu gan izmazgā, bet neizžāvē.

Mana uzvara bija atzīmēta arī visā GMC presē un dažos Detroitas dienas laikrakstos. Bet ko tad es īsti savā sacensības vēstulē biju rakstījis? Atzīmēšu tikai to, ka amerikāņiem sevišķi bija paticis mans salīdzinājums, kā pret ārzemju strādniekiem izturējās Vācijā un kā to dara amerikāņi. Šo izšķirību zinās katrs — šeit tu esi līdzīgais starp līdzīgiem.

Detroitā, decembra beigās.

Vitolds Pormanis

VĒSTULES REDAKCIJAI

K. Mednis, Gautingā

VAI PĀRDOMĀTA PRASĪBA?

Latviešu ārstu kongresā Eslingenā prof. N. Vētra, runādams par tbc apkarošanu nometnēs, ierosinājis ierakstīt visiem tbc slimniekiem atzīmes indeksa kartēs.

Šāda prasība par slimības, un pie tam pilnīgi dziedināmas slimības, atzīmēšanu apliecībā resp. pasē ir tik neparasta un var skart plašas latviešu bēgļu aprindas, ka nopietni apsveramas tās konsekvences. Cik zināms, tad līdzīgs reģistrācijas likums nevienā valstī nepastāv, bet gan otrādi, piem., Latvijā pat venēriskiem slimniekiem bija nodrošināta slepenība.

Kas ar šāda ierosinājuma izpildīšanu būs panākts? Nometnē novārdzis jaunieklis saslimst ar tuberkulozi un saņem ierakstu indeksa kartē. Pēc izveseļošanās nāk klāt kaut kāda jauna atzīme. Ja nu šis jaunieklis viens pats vai savas ģimenes sastāvā pieteiksies izceļošanai, tad varam droši teikt, ka atzīme, kaut arī ar vēlāku korrigējumu, sagādās kā viņam pašam, tā pārējiem ģimenes locekļiem lielas grūtības. Šie laudis nepelnītu aizdomu dēļ būs spiesti palikt Vācijā.

Šāds liktenis var piemeklēt daudzus. Vai ar proponēto drastisko soli būs sasniegts kāds uzlabojums tuberkulozes ierobežošanā? Uz to lai godājamais profesora kungs neņem ļaunā, ja jāatbild ar nē! Nometnē ārstiem ir vienmēr pilnīga iespēja pārbaudīt iemītnieku, arī jaunpienācēju, veselības stāvokli un izolēt atklātos slimniekus. Atzīmei pasē te nav nekādas praktiskas nozīmes, ņemot jau pieminētās katastrofālās sekas.

Ja šādu ierosinājumu būtu ierosinājis kāds ārzemju darba spēka vērtējas komisijas loceklis, tad tā būtu saprotama lieta, bet, ja tā nāk no mūsu pašu ārstu puses, tad to nevaram uzskatīt par tālredzīgu, mūsu pašreizējām interesēm labvēlīgu rīcību. Stāvēdami emigrācijas priekšvakarā, nerīkosim paši sev jaunu „skrīningu", nebojāsim paši savas pases — indeksa kartes. Lai svētīts katrs ārsts, kas ar saprātīgu rīcību, atmetis „matu skaldīšanu", palīdz saviem tautiešiem ar padomu, kā tikt cauri daudzām un dažādām filtrēšanām izceļošanas gadījumā. Katrs latvietis, kam izdodas izkļūt no nonīkšanas Vācijā, ir ieguvums mūsu tautas kopībai.

Kā atkāpās Rumanijas karalis Michails

PRINCESE ANNA GAIDA SAVU SADERINĀTO

Vecā gada priekšpēdējā dienā no troņa atteicās „pēdējais karalis aiz dzelzs priekškara" Rumānijas Michails I. Tai pašā dienā Rumānija izsludināta par „tautas republiku".

„New York Herald Tribune" specālkorespondents ziņo, ka pirms izšķiršanās par republikas izsludināšanu rumāņu komūnisti un padomju pārstāvji debatējuši par iespēju palikt pie monarchistiskas iekārtas, bet tikai mainīt valdnieku. Neesot varējuši vienoties par kandidātiem. Rumāņu komūnisti vēlējušies Michaila vietā iecelt Habsburgu erchercogu Antonu, bet krievi it kā vēlējušies atcināt atpakaļ Michaila tēvu, bijušo karali Karolu. Krievi baidījušies no Habsburga kandidātūras tās ietekmes dēļ, ko viņa iecelšana par karali varētu radīt citās Dienvidaustrumeiropas zemēs, kas izlobījušās no Habsburgu monarchijas. Rumāņu komūnisti apgalvojuši, ka Karols nebūtu pieņemams rumāņu zemniekiem. Antona kandidātūru visvairāk atbalstījis viens no rumāņu komūnistu augstākā triumvirāta viriem — Emils Bodnaras, kas kopā ar Annu Paukeri un Visilu Luku esot ietekmīgākais rumānis komūnistu partijā. Viņš jau ilgus gadus esot draugos ar erchercoga Antona sievu princesi Ileanu.

Rumānijas vēstniecības padomnieks Londonā Mimanekesko, kas nesen atkāpās no amata, izteicies, ka Michaila atkāpšanās vai atcelšana no troņa patiesībā esot izlemta jau tūlīt pēc tam, kad Michails atteicies parakstīt valdības lēmumu par agrākā slepenpolicijas vadītāja Bodinara iecelšanu kara ministra amatā. „New York Herald Tribune" izsakās, ka īstais iemesls, kamdēļ Michailu piespieda atkāpties, bijis vienkārši tas, ka komūnisti baidījušies no viņa ārkārtīgās popularitātes tautā. Ārēji viens no pēdējiem izšķirīgiem iemesliem bijusi Rumānijas valdības liegšanās atļaut Michailam precēties ar Burboņu-Parmas princesi Annu. Kad Rumānijas ārlietu ministre Paukere paziņojusi, ka valdība nevar atļauties lielos izdevumus, kas saistīti ar karaliskām laulībām, amerikāņu miertiesnesis Megans piesolījis Michailam sarīkot kāzu ceremoniju bez maksas. Tai pašā laikā viņš arī piedāvājis Michailam un Annai palīdzēt iegūt ASV pavalstniecību.

AP līdzstrādnieks Kopenhagenā intervējis princesi Annu, kas tur apmetusies pie sava tēvoča princa Akseļa. Viņa paskaidrojusi, ka Michaila atkāpšanās no troņa bijusi tai pilnīgs pārsteigums, kaut arī viņa zinājusi, ka stāvoklis ļoti nopietns. Viņa uzzinājusi, ka Michails atkāpies, tikai pa radio.

Princese Anna piebildusi arī, ka nezinot, kādi ir Michaila nākotnes plāni, viņa nepacietīgi gaidot ziņas no viņa, un došoties kopā ar viņu „uz jebkuru vietu pasaulē". Viņa esot satikusi Michailu pirmo reiz mūžā tikai nesen Londonā, kad tur notika Elizabetes kāzas, bet sastapšanās esot bijusi likteniga, jo sākusies „mīlestība pēc pirmā skatiena".

Par Michaila nākotnes plāniem pagaidām zināms ļoti maz. Saskaņā ar jaunajiem Rumānijas likumiem, viņam piešķirtas Rumānijas pilsoņa tiesības un atļauts brīvi izvēlēties pilsonisku uzvārdu. Tomēr jau tūlīt pēc atteikšanās bija skaidrs, ka viņš dosies prom, un jau 2. janvārī Rumānijas valdība pieprasījusi Šveicei 35 iecelotāju vīzas Michailam, viņa mātei un pavadoņiem. Šveices valdība atbildējusi, ka ļaus Michailam iecelot tikai ar noteikumu, ka viņš, Šveicē dzīvodams, nenodarbosies ar politiku. Noteikts, ka Rumānijas kroņa īpašumus pārņems valsts, bet Michaila personīgo mantu neaizkāršot. Pēc AP ziņām, viņam izmaksāšot ap 3 milj. dolaru.

NYHT, DM

Rumānijas ekskaralis Michails un Burboņu-Parmas princese Anna.

Kas gaidāms 1948. gadā

KO ASV LEMS PAR DP — KAS NOTIKS VĀCIJĀ — EIROPAS SAVIENOTĀS VALSTIS

„Newsweek" pagājušā gada pēdējā numurā lakoniski rakstīja: — Par spīti nožēlojamam pārvietoto personu stāvoklim Eiropā un Amerikas vēsturiskai lomai patvēruma došanā bēgļiem, kongress 1948. g. nedomā mīkstināt iecelošanas likumus. Opozicionārie spēki noskaņojuši kongresa deputātus uz neko nedarīšanu...

„New York Times" vienā no pirmajiem šīgada numuriem ievietojis ievadrakstu „Kongress un DP", ko pārspiedis arī „New York Herald Tribune" Eiropas izdevums. Raksts asi vērsas pret vilcināšanos DP problēmā un jautā, kāpēc amerikāņi negrib atzīt savus pienākumus palīdzēt individuiem, ja tai pašā laikā atklāti atzīst pienākumu palīdzēt tautām. „Kas tā ir par nacionālu neurozi, kas liek mums noliegt vēsturisko tradiciju dot patvērumu vajātiem?" jautā laikraksts un plašāk aprāda, ka DP ceļu uz ASV aizslēdz novecojusi kvotu sistēma, kas nejautā, vai iecelotāji ir cilvēki, bet gan pie kādas tautas viņi pieder. Ja nebūtu šīs šķirošanas, iecelošanas privilēģiju varētu izmantot daudzi DP. Laikraksts piemin, ka pēc tagadējiem noteikumiem drīkst iecelot tikai 6524 poļi, 386 lietuvieši, 236 latvieši un 116 igauņi gadā, lai gan tieši no šīm tautībām nāk lielākā DP daļa.

Tas pats laikraksts citā rakstā ziņo par jaunu plānu uzņemt DP laukstrādniekus ASV vidējo rietumu štatos. Droši tur varot novietot un **nodarbināt** 100.000 DP laukstrādnieku, jo lauksaimniecības štati kā **Nebraska, Kanzasa**, Aijova, Dienvidakota, **Mainasota** un Viskonsina **pēdējā laikā zaudējuši** daudz iedzīvotāju, **kas pārvākušies** uz rūpniecības **apgabaliem. Bez** tam DP iecelotāji, **pēc plāna** piekritēju domām, **neradītu tur arī** nekādas rasiskas **grūtības**, jo gandrīz visi atrastu jau priekšā savu tautiešu kolonijas. Viens no ievērojamākajiem šī plāna atbalstītājiem esot kādreizējais amerikāņu leģiona komandieris Pauls Grifits, kas agrāk pats bijis pret DP ielaišanu un nosaucis priekšlikumus to uzņemšanai par „blēdīgu veikalu". Pēc tam viņš pats apceļojis DP nometnes Eiropā un savus uzskatus radikāli grozījis. „New York Times" pielaiž domu, ka taisni vidējo rietumu štatu pārstāvji 1948. g. varētu mēģināt ietekmēt kongresu par labu rūpīgi skrīnētu DP laukstrādnieku ielaišanai. Grifits prasot, lai ielaiž 200.000.

Amerikāņu virspavēlnieks ģen. Klejs preses konferencē izteicis savas domas par 1948. gadu Vācijā. Viņš paziņojis, ka ir „ļoti labas cerības", ka vācieši amerikāņu un angļu joslā 1948. gadā paēdīs labāk nekā 1947. gadā. Tas notikšot, ja būšot labs laiks, vācieši paši pastiprināšot pūles sagādāt pārtiku un turpināšoties ievedumi. Ģenerālis Klejs pareģojis arī, ka 1948. gadā Vācijā notiks naudas reforma, pavairosies ogļu produkcija Rūras apgabalā un varētu dubultoties tērauda produkcija. Kad viņam jautāts par franču joslas pievienošanos amerikāņu un angļu joslai, Klejs tikai atbildējis: „Es, saprotams, paredzu amerikāņu un franču politikas vēl tālāku tuvināšanos 1948. gadā." Par Berlīni viņš teicis, ka paredz, ka „amerikāņu karogs joprojām plīvos Berlīnē arī Jaungada rītā pēc viena gada."

Bijušais ASV ārlietu ministra vietnieks Samners Vells kādā rakstā ziņo par nopietnu sarunu ar Austrumeiropas politiķi, kas daudz gadu godīgi kalpojis savai valstij. Viņš apgalvojis, ka arī Maskavas politbiroja locekļi ilgi bijuši dažādās domās par to, vai padomju politika, ko pašlaik piekopj, esot pareiza. Molotova virziens esot uzvarējis tikai pēc sīvām cīņām ar opoziciju. Molotova piekritēji, kam tagad politbirojā vairākums, ticot, ka ASV vēl pirms 1948. gada beigām piedzīvošot smagu saimniecības krizi. Viņi pārliecināti, ka ASV valdība tad būšot spiesta atsaukt savus okupācijas spēkus no Centrāleiropas un atteikties no Maršala plāna. Tad Padomju Savienībai būšot brīvs ceļš sava stāvokļa nostiprināšanai Vācijā un Austrijā. Vells piebilst, ka, lai tas tiešām nenotiktu, ASV politiķiem jāapzinās, cik ļoti tagad saistīta lielvalstu iekšējā un ārējā politika.

Eiropas parlamentāriešu ūnijas ģenerālsekretārs Kudehnhove-Kalergi Parīzē pareģojis, ka jau 1948. g. lielos vilcienos radīšot Eiropas savienoto valstu satversmi, to ratificēšot vismaz 14 Eiropas valstu parlamenti un 1949. g. varēšot nodibināt Eiropas Savienotās Valstis. Nesen esot izdarīta aptauja Eiropas parlamentos un noskaidrots, ka septiņās valstīs absolūts deputātu vairākums ir par Eiropas Savienoto Valstu dibināšanu, bet septiņās citās par to ir relātīvs vairākums. Ūnija sasaukšot savienoto valstu satversmes sapulci 1948. g. 8. septembrī. Vienīgā iespēja patiesi atrisināt Eiropas problēmas esot radīt savienotās valstis ar vienādiem likumiem, vienotu saimniecību un kopīgu aizsardzības un ārlietu politiku.

NYHT, NYT

Par ko runā Parīzē

FRANČU IZŠĶIRŠANĀS. - DIVAS BRIESMAS — ALGAS UN CENAS SLAVENĪBAS UZ PARĪZES SKATUVĒM

Vēstule Latvijai no Parīzes

Franči nereti mīl uzsvērt, ka saprātīgs un loģisks apstākļu novērtējums esot viena no viņu kardinālākām iezīmēm: pēdējie notikumi rāda, ka tas savā ziņā attaisnojas. Neiedomājami īsā laikā un visai krasā veidā franču sabiedriskā doma pārdzīvojusi izšķīrēju pārbaudījumu. Dažās streiku un nemiera dienās, kad Parīzē aptrūka maizes, ūdens un apgaismošanas, kad satiksme bija pārtraukta un vietām risinājās asiņainas sadursmes, kad valdība iesauca vairākus gada gājumus un Nacionālā sapulce nepārtraukti apspriedās, pieņemdama ārkārtējus lēmumus miera un kārtības nodrošināšanai — tad vienkāršais francūzis apjēdza stāvokļa nopietnību, nolēma turpināt darbu un ar neslēptu vilšanos novērsās no nemiera un posta cēlājiem — svešās varas uzpirktiem aģentiem.

Padomju-franču attiecības saasinājušās tik tālu, ka pašreiz runā par drīzu franču-padomju alianses uzteikšanu, kas 1945. g. radīja dibināšanas bažas par Francijas politisko novirzienu. Prese tagad enerģiski un ar dienvidniecisku karstasinību iestājas par galīgu franču-padomju attiecību noskaidrošanu resp. likvidēšanu, franču ostās no kuģiem nosēdināti padomju armēņu repatrianti un ārlietu ministrs Bido deklarējis, ka neviens krievs neatstās franču territoriju, pirms visi Krievijā esošie franči nebūs atgriezušies dzimtenē.

Francija enerģiski protestēja arī Prāgā pret čechu informācijas ministra runu, kurā Francijas ministru prezidents nosaukts par „asiņaino Šūmani", kā arī Varšavā, jo Polijas vicepremjērs intervijā apgalvojis, ka Francijas iekšlietu ministrs Mošs apšaujot franču strādniekus. Viss tas norāda uz turpmāku attiecību šaasināšanos arī ar Krievijas vasaļvalstīm.

Francijas iekšējo stāvokli savā ziņā raksturo Blūma apzīmējums, ka komūnisma briesmas esot lielākas, bet gollisma draudi — tiešāki. Visa konservātīvā prese, kā, piem., „Figaro", asi uzbrūk Blūmam, pārmetot tam politisku tuvredzību, jo visa pasaule pēc Londonas sarunu izjukšanas esot pārorganizējusies tikai pret vienām briesmām, un proti pret komūnisma diktatūru. Arī sociālistu partijas ģenerālsekretārs Molē, līdz šim „kreisākā" novirziena līderis, partijas kongresā pieprasījis visu to biedru tūlītēju izslēgšanu, kas iestājušies par sadarbību ar komūnistiem. Patiesības labā jāpasvītro, ka komūnisma draudu likvidēšana Francijā bija iespējama tikai pateicoties sociālistiskās partijas skaidrai līnijai un rezolūtai, nepārprotamai pretkomūnistiskai nostājai.

Pašreiz Šūmana valdība izmisīgi pūlas ar budžeta nostabilizēšanu. Lai gan dzīves dārdzība visumā stipri cēlusies, stāvoklis nav visnotāl tik katastrofāls, kā to nereti ārzemēs notēlo. Brīvā tirgū atrodas visas tekstilpreces un apavi, kas samērā ar pārtikas līdzekļiem, ir lēti. Tā piem. kurpju pāris dabūjams sākot ar 600 fr. (kvalificēta strādnieka dienas izpelņa), konfekcijas uzvalks par 5000 fr., virskrekls par 400 fr. utt. Strādnieka mēneša izpelņa ir ap 12.000 fr., bet sīks ierēdnis pelna tikai ap 7—8000 fr. mēnesī. Brīvā tirgū atrodas arī saknes, augļi, zivis, putni, gaļa un gaļas izstrādājumi, speķis, konservi un ievārījumi. Vērša „bifšteks" kilogramā maksā 300 fr., bet labas zivis tikai 100 fr. Racionēta ir maize (200 gr dienā), taukvielas (500 gr mēnesī), cukurs (750 gr mēnesī), piens un šokolāde, bet laba daļa franču šīs vielas par divkāršu maksu atrod diezgan plaukstošā melnā tirgū. Grūtākais jautājums ir dzīvoklī, par kuŗiem maksā fantastiskas atkāpšanās naudas. Tā liela daļa nemantīgo laužu spiesta dzīvot mēbelētās istabās, kuŗu cena Parīzē dažkārt sasniedz 2—3.000 fr. mēnesī.

Blakus tam kultūras dzīve Francijā turpina savu augšupejas ceļu. Parīzes teātros redzami franču modernās drāmaturģijas meistaru Salakrū (Salacrou) Anuija (Anouilh) uc. jaunākie darbi. Elizejas lauku teātris īsti parīziskā sensācijā dod Sofokla „Oidipu" atsvaidzinātā izkārtojumā ar — Honegera skatuves mūziku un . . . Pikaso dekorātīvo ietērpu. Operā pēc daudziem starpgadījumiem atgriezies no „kolaborācijas" nomāzgātais baletmeistars Sergejs Lifārs. Ar lieliem panākumiem viesojas Monte-Karlo krievu baleti, sniedzot izcilus pirmuzvedumus, starp kuŗiem izcēlās Brāmsa Variācijas un Pulenka balets „Stirnas" Ņižinskas choreografijā. Blakus šai vienībai Kol-de-Bazila Amerikas krievu baleti (kas sakās esam Djagileva mantinieki) šķita pelēki un izdomā nabadzīgi.

Mūzikā pēc Parīzes slavas joprojām dzenas visievērojamākie pasaules solisti ar Rubinšteinu, Heifecu, Sigeti, Fišeru un Šnābeli priekšgalā, tāpat belcanto meistari Džili, Tito Skipa, Lauri Volfi — nežēlodami dolarus apmainīt pret frankiem, ja pēdējos pavada Parīzes konsekrācija un ievērība. Pēc atbrīvošanās franči bija zvērējuši nevienu prūšu mākslinieku nepieņemt vismazākais 20 gadus, taču notikumu risinājumā parizieši jo silti atkal uzņēma Valteru Gizekingu un uz afišām janvāra mēnesī Parīzi apsveikt pošas Furtvenglers. Jāpiemin, ka arī franču Visī kolaborantu kādreiz tik karsti diskutētām prāvām pašreiz neviens vairs nekādu interesi nepieškir. Kopš 1945. g. daudz kas mainījies un franči iepazinušies ar apstākļiem un metodēm, kuŗas tiē kādreiz domāja esam tikai par vācu izlaidumu. Beidzot jāpiemin, ka literārās aprindas ar lielu aizrautību sadalījušas gada noslēgumā Femina, Renodo (Renaudot), Starptautisko, Preses un Gonkūra prēmiju, pie kam pēdējo iemantoja daudzsološais Žans-Luijs. Kirtis (Curtis).

Uz svētkiem Parīzes veikalu logi bija bagātīgi pildīti, tak lielai daļai franču naudas maks bija pagalam tukšs; streiku un citu ekonomisko perturbāciju rezultātā šie Ziemsvētki bija trūcīgākie kopš kara beigām. Tomēr visam cauri jaužams kāds kluss apmierinājums par politiskā stāvokļa noskaidrošanos, kā arī cerība uz Amerikas onkuļa labvēlību.

Parīzē, decembra beigās.

Tālivaldis Ķeniņš

Kā noveršamas kara briesmas

AMERIKĀŅU LIETPRATĒJU DOMAS PAR ASV POLITIKAS NEPIECIEŠAMĪBĀM

Pazīstamie amerikāņu politiskie ievadnieki brāļi Olsopi „The Saturday Evening Post" 20. decembra numurā rakstā „Ja Krievija sagrābj Eiropu" apskata amerikāņu izredzes varbūtēja nākamā pasaules konflikta gadījumā. Džozefs un Stjuarts Olsops savu rakstu ievada ar iztirzājumu par to, kādas būtu sekas, ja Francija un Itālija nokļūtu komūnistu rokās. Atbildei uz šo jautājumu viņi piemin dažādu valdības lietpratēju, politiķu, diplomātu un militāru stratēģu izteikumus, nemīnot tomēr šīs personas vārdā.

„Vispirms mums gandrīz droši būtu jāpāriet uz dzīves standartu, kas būtu zem Eiropas dzīves standarta," izteicies kāds lietpratējs, ko autori apzīmē par vienu no spožākajiem ASV valdības stratēģiem. „Mēs varētu sākt karu vai arī mēs varētu sagatavoties padoties. Neticu tomēr, ka mums vajadzētu darīt vienu vai otru . . . Un ja karš būs, tad tas būs tāds, kurā neviens faktiski neuzvarēs." Tālāk Olsopi citē Trumenu, kas izteicies, ka ASV atrodas lielākā izaicinājuma priekšā tās drošībai, kāds jebkad noticis vēsturē, ieskaitot pat abus pasaules karus.

„Ja Francija un Itālija kļūst komūnistiskas, tad tās kļūst par dilbu tīri dūri lielai, saliektai rokai, kas spējīga piespiest padoties pārējo Eiropu. Ar mazajām valstīm būtu viegls darbs, bet svarīgāka būtu cīņa par Vāciju, ko Ļenins nosaucis par „Eiropas atslēgu". Tādā gadījumā pēc komūnistisko sabiedroto uzvaras izveidotos cieša alianse, spēcīgāka par bijušo „asi" un par jebkuru citu jebkad uz zemes pastāvējušu aliansi. Šis alianses cements būtu „naidīgums pret ASV, un šī vara, bez šaubām, sniegtos arī pēc pašām Savienotajām Valstīm."

Olsopu citētais eksperts savu domu risina tālāk sekojoši: Ja ASV, saredzot šādas briesmas, kavētos rīkoties, tūlītējas sekas būtu visas Ziemeļafrikas nonākšana komūnistu rokās. Vidusjūras austrumi būtu bloķēti. Turcija, Grieķija un ar naftu bagātie Vidējie austrumi būtu pilnīgi atkarīgi no komūnistu bloka žēlastības. Pēc Beļģijas krišanas komūnistu rokās tas pats liktenis būtu Beļģijas Kongo ar tās lielākajiem urāna krājumiem.

Bet kas ar Angliju? Kāds cits no iztaujātajiem lietpratējiem uz to atbildējis tā: „Ko gan Anglija, Dieva vārdā, vispār varētu darīt? Anglija varētu izcīnīt bezcerīgu cīņu vai arī piekāpties uz labākajiem noteikumiem, kādus kominterne būtu ar mieru piešķirt." Trešā iespēja Anglijai būtu militāra alianse ar ASV, bet tā atkarātos no ASV gatavības uzsākt veselu virkni ārkārtīgi bīstamu soļu."

„Eiropai zūdot, paliktu tikai divi stratēģiski spēku centri visā pasaulē," tālāk raksta autori. Viens centrs būtu amerikāņu un bazēts uz rietumu puslodes, otrs — komūnistu, kas sniegtos no Beringa šauruma līdz Atlantikam. Tas nozīmē, ka tālākā perspektīvā amerikāņu centrs būtu ievērojami vājāks kā cilvēku, tā līdzekļu un jebkādā citā ziņā, un tā būtu lielākā stratēģiskā sakāve Amerikas vēsturē. „Ko varētu darīt? Mēs varētu sākt karu, bet tas nebūtu iespējams, ja nenotiktu atklāta komūnistu agresija. Mēs vispār nevarētu nekā darīt resp. sagatavoties varbūtējai sakāvei vai kapitulācijai. Mēs varētu, un mums laikam vajadzētu izvēlēties kādu viduscelu, nodrošinot sev minimālo drošības pakāpi. Tas, savukārt, prasītu lielus upurus un riskus. Jautājums ir, vai amerikāņu tauta tos uzņemsies." „Tai nebūs izvēles," tūlīt atbild autori.

„Ja pieņemtu šīs reālitātes, tad pirmais solis būtu darīt tieši to, ko Andrejs Višinskis mums pārmet, ASV būtu jāizdod 25 līdz 50 miljardu dolaru vienīgi aizsardzībai, pie visa nācijas gada budžeta ap 75 miljardi. Bet, izdodot apmēram pusi nacionālā ienākuma pārvaldei un aizsardzībai, amerikāņu dzīves standarts ātri slīdētu lejup, noslīdot zem Eiropas līmeņa. Tad kādu dienu pretamerikāņu sistēmai būtu atombumba, un amerikāņu sistēma šo sasprindzinājumu ilgi neizturētu. Komūnisti šeit varētu gūt politisku uzvaru bez viena šāviena."

Otrkārt, domā Olsopi, minimālai ASV drošībai gadījumā, ja Francija un Itālija kļūtu komūnistiska, nepieciešama bāzu iekārtošana Grenlandē, Islandē, Azoru salās un Brazilijas Eiropai tuvākajā izliekumā, vislabāk sarunu, bet ja vajadzīgs, citā ceļā. Trešais solis būtu amerikāņu nostiprināšanās Ziemeļafrikā, pie Vidusjūras dienvidu krasta. Tas esot pilnīgi nepieciešami „apgādes problēmas dēļ." „Apgādes problēma" šinī gadījumā nozīmējot iespēju nogādāt atombumbu līdz mērķim. Tāda pati problēma esot arī pretējai pusei, bet tai esot viena priekšrocība, ko formulējis kāds angļu aviācijas maršals: „Komūnistu īstais slepenais ierocis ir pilnīgā nerēķināšanās ar cilvēku dzīvībām." Apgādes problēmu ASV nevar atrisināt ar bāzu tīklu Atlantijas okeānā, bet gan Vidusjūras telpā. Pēdējais, ceturtais solis būtu Eiropas pretestības sekmēšana pret boļševismu. Tā esot stipra un kļūtu vēl stiprāka, ja to atbalstītu Amerika.

Visu teikto Olsopi rezumē tā: cieši kontrolēta „aplenkuma saimniecība" pašu mājās; bāzu tīkls Atlantikā; bīstamais mēģinājums nostiprināties Ziemeļafrikā un Vidusjūras telpā; aktīva Eiropas pretkomūnistiskās kustības atbalstīšana. Un lasītājam nebūšot grūti pievienot šiem četriem vēl piekto punktu: kara briesmas ar komūnistu bloku.

Tas viss ir nejauks murgs, beidzot secina brāļi Olsopi, bet nekur tomēr neesot teikts, ka šim murgam jāpiepildās. Par to visi lietpratēji esot tikpat vienīs prātis, kā par visu iepriekš aprakstīto pesimistisko ainu. „Šie murgi nekad nepiepildīsies, ja ASV varā ir radīt miera priekšnoteikumus. Šeit lietpratēji pieskaita Maršala palīdzības plānu Eiropai. Vesela, stipra Eiropa būtu trešais spēku centrs, kas spētu uzņemt abu lielo antagonistu triecienus, radot starpā atelpas spraugu un novedot beigās pie galīga nokārtojuma. Miers ir amerikāņu ārpolitikas mērķis, bet tas maksās dārgi."

SEP

Knuts Lesiņš

Ādolfam Kaktiņam 45 darba gadi

Arī starp skatuves mākslinieciem un mūzikas atskaņotājiem reizēm pavīd tik spilgtas, vienreizīgas personības, kas it kā personificē veselu mākslas nozari, paceldamies radoša gara augstumos, palīekot par vērtējuma mērauklu pašai mākslai. Itāliem Karuzo, krieviem Šaļapins nav tikai slavenu mākslinieku vārdi, bet arī kādas mākslinieciskas pilnības jēdzieni. Tāda nozīme latviešu operas mākslā ir Ādolfam Kaktiņam. Raksturīgi, ka tādi talanti reiēm rodas vismazpieteicīgākos apstākļos, tā kā viņu augšup eja, tai no pašiem pirmsākumiem izsekojot, rādās kā brīnums, kā likteņības dīvainākais, nosliēpumainais impulss.

Kaktiņa tēvam, Erberģes pusgraudniekam, gan esot bijis varens tenors, reizumis, kad uznācis lielības gars, teicis: „Es varu dziedāt i sīki, i rēši." Šis teiciens gan ieguva īsto nozīmi taimi pie dēla, kura dižpazoņa, apvienojot basu un baritonu, miedzies augšā līdz pat sībemolam!

Citādi gan Kaktiņu ģimenē nekādas mākslinieciskas ierosmes nevarēja gūt, ja par tādām neskaita tēva teicienu, avīzi malā nolicīkot: „Te vairs nekā nava, tikai — pār teātri!" Pirmo ierosmi skatuves mākslā Ādolfs Kaktiņš dabūjis, nopakotdien Rīgas latviešu teātrī Lenores izrādi, kur viņu aizkustinājusi ar savu spēli Jūlija Skaidrīte. Viņš pieteicies par korista-statistu. Vēlāk dabūjis nelielu lomiņu — sulaini Anni — lugā Traks joks. Te viņam pirmo reizi izmāk uz skatuves runāt, bet uztraukumā pagadās uzmākt uz skatuves pirms gala vārda, un kunga sauc sulaini aiz kulisēm ģtpakaļ! Turpmākos gados Kaktiņu viņa aktiera gaitas ved no vienas latviešu skatuves uz otru: Ausekļa, Apollo un Jauno Rīgas latviešu teātri. Pastāvīgi teātŗa korī dziedot, viņa balss nevarēja palikt nepamanīta. Viņam uztic solistu partijas: prinča lomu Kreucera operā Nakts mājas Granādā. Kaut gan šai lomai ir tikai epizoda raksturs, to var uzskatīt par Kaktiņa dziedoņa karjēras sākumu. 1908. gadā Kaktiņš sāk mācīties dziedāšanu pie M. Zandera, taču visumā viņš ne balss izglītošanā, ne mūzikas teorijā nav daudz laika patērējis. Par dziedāšanu viņam ir savi uzskati: skolotājs varot dot tikai vispārīgus norādījumus, īstais ceļš jāatrodot pašam, jo katra balss ir individuāls mechanisms. Kas nevarot divos, trijos gados kļūt dziedātājs, tas tāds arī nekad neķļūšot.

Zanders sākumā K. skolo jo par basu, tikai vēlāk viņš pats nācis pie atziņuma, ka baritona partijas piemērotākas. Ar Zandera ieteikumu K. dodas pie slavenā dziedoņa Jadlovkera uz Berlini. Drīzi pēc tam viņš dabū angaļementu Nirnbergas operā uz trim gadiem, dziedot basa partijas. Te Kaktiņam trūcīgo teorētisko zināšanu dēļ bijis jācīnās ar diezgan lielām grūtībām, kurām palīdzējusi tikt pāri tikai dabiskā atjauta un mūzikālitāte. Un ja Kaktiņa mākslinieka mūžā ir kādi jocīgi epizodi, tad tie ir no šī jaunības posma. Tā Piemēram lomu „Martā" K. sagatavojis pilnīgi nezināmās, ko šī persona nozīmē un kas tai darāms uz skatuves. Režisora pirms izrādes tikai pateicis, kur uz skatuves jāiziet un kur jānoiet. K. gribējis dabūt sīkākus paskaidrojumus no kolēģas altistes, bet tā teikusi: Turaities tikai man blakus. — Un izgājis labi!

Zekingenas taurētāja izrādē otrs bass sajaucis iekritienus, viņam sekojis koris: uz skatuves un orķestrī sācies pilnīgs chaoss. Dirigents tikai izmisis plātījis rokas un izrāde draudējusi apstāties. Vispārīgā apjukumā K. atcerējies, ka viņam kādā vietā jāsauj ar lielgabulu. Šāviens arī atskanējis un — brīnišķīgā kārtā — izglābis visu izrādi, jo pēc šāviena koris un solisti orientējušies savās partijās. Dirigents par to bijis ļoti sajūsmināts, un tā jaunais dziedonis saņēmis toreiz uzslavu nevis par dziedāšanu, bet par šaušanu. Tālākās K. gaitas Vācijā pārtrauc pirmais Pasaules karš. 1914. g. viņš pārbrauc daimtenē un uzstājas Jurjānu Pāvulu operā, pārliedams uz baritona partijām Rubinšteina „Dēmonā". Divus gadus kara laikā K. uzstājas Pēterpilis mūzikālā drāmā, daudz koncertē, sevišķi latviešu bēgļiem, kopā ar Saksu un Šūbertu.

Latvijā K. atgriežas 1918. gadā. Sākas viņa darbs Nac. operā, viņa raženākais dzīves posms.

Kaktiņa lomu skaits sniedzas tuvu simtam. Allaž viņš bijis mūsu operas ansambļa stingrākais balsts,

SEKMĪGU JAUNO GADU

novēlam visiem kooperātiviem, pārvaldes locekļiem un darbiniekiem, kā arī tautiešiem nometnēs un ārpus tām, aicinot līdzdarboties kooperācijas laukā.

Latviešu vairumtirdzniecības sabiedrība

(492) „TURĪBA"

gan ar mākslinieciško smiegumu, gan ar lielo skatuves disciplīnu mēģinājumos. Katrai lomai K. pielīet ar vislielāko rūpīgumu, iedziļinājas sīkumos, izstrādādams ne tikvien mūzikālo pusi, bet lielu vērību veltīdams arī ārīgajam veidojumam — spēlei un grimam. Šai ziņā K. neatļaujas ne mazākās „paviršības, mēģinājumos viņš ir tikpat precīzs un disciplīnēts kā izrādēs. No lielā lomu skaita, kuŗas K. ne tikvien dziedājis, bet arī „radījis", kā izcilākās minamas: Rigoletto, Skarpia (Toskā), Jevgeņijs Oņegins, Boriss Godunovs, Dēmons, Mefistofelis (Faustā), Amonasro (Aidā). Šai sakarā varam runāt par Kaktiņa īpato stilu. Visi viņa uz skatuves dzīvotie tēli ir kādas dziļas, nopietnas virišķības, varētu teikt, pat barguma apdvesti. Liels dziedonis un aktieris raduši K. personībā harmonisku vienreizīgumu.

Kaktiņš bieži pārstāvējis latviešu mākslu ārzemēs. 1925. g. viņš viesojās trīs mēnešus Monte-Karlo operā, tai pašā gadā Parīzes Lielajā operā (Aidā). 1927. g. Prāgas un Minchenes operās, 1929. g. Stokholmā (Faustā), 1936. g. Varšavā (arī Faustā).

Kā koncertdziedātājs K. ir allaž izcēlies ar mūsu izcilāko komponistu pirmatskaņojumiem, dodams dažai dziesmai (Alfr. Kalniņa, J. Zālīša uc.) tik monumentālu veidu, ka viņa priekšnesums kļuvis par šo dziesmu atskaņošanas paraugu. Arī te viņam piemīt savs mākslinieciskais bargums, skaidras mūzikālas līnijas, neķļobīgs, dziļas intuīcijas radīts veidols. 1937. g. Ād. Kaktiņam piešķirta Tēvzemes balva. Un 45 darba gados, ko citi rēķina jau par mūža gadiem, K. ir arī trimdā viens no mūsu vokālās mākslas izcilākiem balstiem, lielās dzimtenes mākslas elpas atbalsim mūsu mazvērtīgajā, pelēkajā ikdienā.

Voldemārs Tomē

Tu

Vai gudra gieznā esi?
Vai burvības zāles? —
Tik redzu no tālēs,
Kādu skaistumu nesi.

Ar acīm ilgi raugu,
Kad pastāvi klātu, —
Ar sirdi un prātu
Rodu brāļīgu draugu.

Ej, paslēp sevi bridi,
Ļauj ilgoties īsti.
Kā lietus labs līsti,
Zvaigzne ziemeļos spīdi.

Prof. M. Straumanis

uzsāk pētīšanas darbu Misūri universitātē

Latvijas universitātes prof. M. Straumanis, kas pēc Rīgas atstāšanas divus gadus darbojās Šenka metallapstrādāšanas institūtā Mārburgā, uzsācis jaunu darbības posmu pētniecības laukā Misūri universitātē (University of Missouri School of Mines and Metallurgy), Rollā. Savā jaunajā darba vietā prof. Straumanis ieradās 15. decembrī, kur to sagaidīja viņa agrāko pētījumu līdzgaitnieks dekāns prof. Vilsons, ar kuŗu kopā prof. Straumanis 1927. gadā strādājis kā Rokfellera stipendiāts Gettingenā. Prof. Straumaņa ricībā nodotas trīs telpas jaunas laboratorijas ierīkošanai.

Kā The Missouri Miner 17. dec. numurā ziņo, prof. Straumanis nodomājis tagad strādāt pie metallapstrādāšanas metožu un režīga konstantu noteikšanas. Laikraksts norāda, ka Straumaņa zinātniskā darbība var uzrādīt jau 103 pētniecības darbus, kas veltīti galvenokārt metallurģijai un analītiskai ķīmijai. Tāpat uzsvērts, ka prof. Straumaņa vārds saistīts ar vairākiem lieliem atklājumiem Eiropas zinātniskajos sasniegumos pēdējos divdesmit gados. Laikraksts gan kļūdaini atzīmē, it kā prof. Straumanis būtu Lietuvas pavalstnieks.

Šd.

Profesors Dr. J. Sanders

devindesmitgadnieks

Tālu no dzimtenes, tomēr savu bērnu, mazbērnu un mazmazbērnu vidū šodien Eslingenā prof. Dr. theol. Jānis Sanders svin savu devindesmito dzimumdienu. Pats jubilārs savu lielo vecumu liek uz Dieva žēlastības un iedzimtības lēses (māte 85 g. v.), kā arī tāpēc, ka viņš sekojis grieķu filozofijas atziņai — dzīvot saskaņā ar dabu un klausīt prātam.

Amerikas lietuvieši rūpējas par lietuviešu kultūras vērtību saglabāšanu

Amerikāņu lietuviešu kultūras archivs, kuŗa priekšsēdis ir māc. P.M. Jurs, sekretāre Br. Budreikaite un kasieris Dr. A.L. Kapočuks, Amerikas lietuviešu nedēļas laikrakstā griezies pie lietuviešu sabiedrības ar aicinājumu, kuŗā norāda, ka Amerikas lietuviešiem radies liels un atbildīgs uzdevums: cīnīties par Lietuvas atgūšanu un savākt, kā arī saglabāt dokumentus, kam sakars ar lietuviešu tautas brīvības cīņām un kultūru, ar viņas dažādās kultūras nozarēs gūtajiem panākumiem, kā arī ar lietuviešu emigrantu šīs kultūras vērtību krājumiem.

Šim mērķim jau priekš vairākiem gadiem nodibināts Amerikas lietuviešu kultūras archivs (336 W. Broadway, So. Boston, Mass.) Ir jau savākts ne mazums lietuviešu grāmatu, laikrakstu, dažādu dokumentu, fotografiju, organizāciju darba liecību, kā arī zināms skaits tautas tērpu, tautisku rokdarbu un modeļu. Tagad ar jaunu sparu vēlams vākšanas un kārtošanas darbu pastiprināt.

Amerikas lietuviešu kultūras archivs, īsi — ALKA — lūdz visus Amerikas lietuviešus sūtīt šai iestādei visādus priekšmetus, kas varētu būt vērtīgi un svarīgi ne tikvien lietuviešu veikumu vēsturei, bet arī atsvabinātai nākotnes Lietuvai. Lietuviešu kultūras senlietas varēs lieti derēt arī Amerikas zinātņu viriem. Archivam ir vairākas noderīgas bezmaksas atvēlētas telpas laikraksta darbinieku namā, bet ir vēl vajadzības un nepieciešama sistēmatiska sakārtošana. Šim nolūkam tagad nodibināts ALKA fonds. Archiva vadība, lūgdama atbalstīt šo kultūras iestādi arī ar naudas ziedojumiem, pasvītro, ka ziedojumus novērtēs kā izcilas tēvzemes mīlestības apgarotu sirsnu goda veltes. Ziedotāju vārdus publicēs laikrakstos.

Kā no šī uzsaukuma redzams, tad mūsu dienvidus kaimiņi jau kopš vairāk gadiem pasākuši un veikuši loti svarīgu darbu, par ko mēs tikai tagad sākam domāt.

L. R.

Pēc Tērbatas universitātes beigšanas, nevarēdams mutiņieku pretešķības dēļ iegūt vietu Latvijā, viņš pieņem Pēterpils Jēzus draudzes gana amatu. Jau drīz viņš uzsāk cīņu par latviešu draudžu pašvaldības tiesībām un vispār latviešu tiesībām. Pēc III dziesmu svētkiem bija lēmums turpmāk šādus svētkus vairs neatļaut. Tomēr Sanders izgādāja atļauju IV (1895.) un V (1910.) dziesmu svētkiem. Pēc 1905. g. revolūcijas viņš ar savu autoritāti palīdz daudziem apsūdzētiem un apcietinātiem tautiešiem izkļūt atkal brīvībā. Ar lielu un ilgu cīņu viņš panāca arī, ka māc. Irbe (vēlākais biskaps) tika pret konsistorijas gribu apstiprināts par pirmo latviešu prāvestu. Pirmā pasaules kara laikā Sanders daudz palīdzējis latviešu bēgļiem, vadīdams bēgļu aprūpes biedrību „Dzimteni".

Tērbatas universitāte 1917. g. viņam uztic praktiskās teoloģijas katedru un viņš kā pirmais latvietis lasa tur lekcijas latviešu valodā. Pārnākot Rīgā, viņš uzņemas Jēzus draudzes gana amatu un 1926. g. iegūst teoloģijas doktora grādu, palīekot pie Latvijas universitātes kā praktiskās teoloģijas profesora v. i.

Sanders sarakstījis daudz teoloģiski-zinātniskas grāmatas. Kaut viņa atziņas neiekļaujas mūsu ev. lut. baznīcas tradīciju ietvaros, tomēr viņa meklējumi un pētījumi ir atziņības cienīgi. Loti iemīļojis viņš valodniecības studijas un arī pašreiz strādā šajā laukā. Bez tam viņa spalvai pieder arī literāri — vēsturiski darbi. Viņa vēsturisko drāmu Viesturu godalgojusi Rīgas latv. b-bas zinību komisija, vēsturisko stāstu Austaru godalgojusi Baltijas zemkopja redakcija. Viņš izdevis un redikējis mēnešrakstu „Baznīcas Vēstnesis", sarakstījis daudz garīgu un laicīgu dziesmu.

Grūti uzskaitīt to plašo darbu, ko garajā mūžā sniedzis širmais jubilārs. Novēlēsim šim Latvijas tautas cīnītājam un patriotam, dvēseļu kopējam un audzinātājam, zinātniekam un meklētājam gaišu un svētīgu mūža un darba vakaru brīvajā dzimtenē.

Māc. A. Liepiņš

Elzas Klaustiņas

dziesmu un deju spēle bērniem

MEŽS RUNĀ

Ar krāsainām autores ilustrācijām un notu pielikumu. Cena RM 10,—.

Vairumā pasūtināma:

E. Klaustiņa, (13b) Kleinkötz b. Günzburg, Lettenlager.

Mazumā pieprasīt nometņu grāmatnīcās un pie kolportieriem.

(503)

Knuts Lesiņš

ZIEMSVĒTKI TĒVA MĀJĀS

STĀSTS

(2. turpinājums)

Tā, lūk, pēc mēneša būsi līdz ausīm iekšā dažādos darbos, pie tam neviens tevi tik un tā par pilnu neņems: ne tu esi kungs, ne kalps. Miegs tad nāk labi, un vakaros domāt vis neko negribēsies. Tas viss ir patīkami un veseligi, bet — ko tad vēl cita padarīsi? Labi ja pirms gulētiešanas palasīsi avīzi. Nē, šis ir mūža darbs, un uz to man vairs nav īsta cela atpakaļ. Bet skaisti tā brīžiem pasapņot, kad sirds meklē mieru un miesa atpūtu. Un šēl, ka tas jumta stāvs nav izbūvēts, kādu nedēļu ilgāk jau tad te varētu palīkt, te tevis nemanītu, bet apakšā būsi darbdienā pa kājām un — ciemiņā — šā vai tā.

Mēs sākam lāst, kādi materiāli un amatnieki te būtu nepieciešami, ko tādas istabas uzcelšana varētu izmaksāt. Nelīekas nemaz tik traki, bet varbūt esam optimisti Ziemsvētku rītā.

„Vai tev pašam," es beidzot saku, „nevajadzēs tās istabas, kad būsim uzcēluši? Vai ilgi domā bez sievas dzīvot?"

Brūlēns pēkšņi sadrūmst.

„Skaidrs, ka vajadzētu, bet ar istabu vien nekas nebūs līdzēts, tad daudz kam jābūt citādi . . . Te jau kalponi vairs lāgā nevar iedabūt, kur nu vēl sievu! Tikko spēju veco pielauzt tālruni ievilkt; nu pats redz, ka nevarēja iztikt, visādas darīšanas un braukšanas dienu dienā, daudz laika ietaupās."

Bet man liekas: vai nu darīšanas vien? Es nojaušu, kādēļ tēvoča istabā tik bieži zvana tālrunis un Edvīna balss dimd vienā dimdēšanā: tiek zvanīts šur un tur, tāpat apjautāties, kā dažam klājas un kādu joku padzīt. Nabaga Edvīns! Tālrunis ir vienīgais, kas viņu saista ar ārpasauli šai vecajā, mazliet apputējušajā lizdā.

„Kūti uzcēlām pirms kara jaunu," viņš klāsta, „labi — tas lopiem, skaidrs — vajaga. Bet elektrību ievilkt, tad tepat jaunsaimnieks vilka, tekošu ūdeni, radio aparātu, kādu jēdzīgāku mēbeles gabalu iegādāties, lūk, šepat istabu izbūvēt — allažīn iznāk naudas par īsu. Par kādām obligācijām vai aizņēmumiem ir nerunā! Mežs — tas ir svēts, labi ja malkai kādu aiztrūdējušu egli vai bērzu dabūsi, žagarus . . ."

Bet — par mežu, man liekas, es tēva brāli saprotu. Arī Edvīns saprot: **„Nav jau Indrānu oši, es negribu nekā izputināt naudas dēļ, bet drusku citādi tomēr varētu saimniekot, lai pašiem tiek kāds prieks. Memme sten un vaid, kustas no rīta līdz vakaram, nav laika degunu noslaucīt. Nu — kurš sieviņkis nāks tādā mājā?"**

Laiks ir aizsteidzies Kairēniem mazliet garām, atstādams kādu plaisu, ko Edvīnam vairs neaizpildīt ar visu labo gribu, galvenais — to nevar aizpildīt vienā dienā, tam vajaga paciētības un vispār citas ievirzes, kaut arī citādi viņš ar tēvu satiek labi, un — kas viņam pašam tiešī vajadzīgs, netiek liegts. Rīgā iebraucot, nauda viņam turas, kā saimniekdēļam piekļājas.

„Ja vēl nebūtu tā nolādētā kara," viņš gaužas. „Bet tagad esmu tā iesprūdis, ka ne uz priekšu, ne atpakaļ. Reizēm sirds apskrienas, domāju, sacīs vecajam, lai liek rentnieku iekšā un dzīvo mierīga. Bet — par daudz jau esam nopūlējušies, negribas atmest. Un tad — veins! — ka neparauj karā! Kā vienīgo darba spējīgo saimnieka ģimenē vēl liek mierā. Bet kas tad vins nav jānodod! Visa ziemeļu fronte pārtiek no tādiem kā mēs . . ."

Patiesi, Edvīnam ir grūti, un nevienam te īstenībā nav viegli. — Bet jaunā paaudze grib mazliet ērtības, atlicināt vairāk laika sev pašiem, padomāt un papriecāties. Tā grib ne vien zemnieka darbu un godu, bet arī šī darba un dzīves priekšrocības, lai nebūtu augu dienu jādomā tikai par saimniecību. Krustmāte, protams, nesūdzas, staigā stenēdama, ar dažādām aizturēšām kaitēm, viņai nav laika par savu veselību parūpēties. Kur ņemsi laika, ja kūti 15 govju, teļi, cūkas un jēri, par vistām, pīlēm un zosīm nemaz nerunājot. Kur tad vēl māju turēt kārtībā un visus pačdināt! Maize tiek griezta tik lielām rikām, ka nevari mutē ieņemt, trauki ikdienas maltītēs netiek mainīti; kam gan vajag tos mazgāt un mainīt? . . . Gadās, īpaši vasarā, pa mušai un prusakam ēdienā, — ko darīsi? — izmeti un ēdi tālāk, reizēm varbūt ir nepamani. Blusu siena laikā paplīnam, bet tās jau jūt tikai tādi, kam miegs trauslā aiz bezdarba, pārējiem — bijušas nebijušas. Un visas tādas lietas un lietiņas — jā, bet ir taču Ziemsvētki, mēs izbeidzam nepatīkamo tematu un ejam lejā.

Goda istabā sēd Anniņa. Viņa ņēmusi redzot izkatījusi manis atstātās grāmatas: kaudzīte pārlikta otrā galda pusē, citādā kārtībā.

Viņa apvilkusi zilu kleitu ar cieši apkaklī un garām piedurknēm; tā labi piegul viņas augumam, kam viņi izcilņi mazi, samērīgi un gludi. Matī sapīti savādā, nenotiektā veidā, bet tas piešķir viņai kādu pasakainu vaibstu, kā princesei no bērnu pasaku grāmatām. Rokā viņai mazgājnots kabatas lakatiņš.

Mās apsveicināmies.

Varbūt Edvīns ir labāks dvēseļu tulks par mani, bet es jūtu: kaut kas te nav kārtībā; tāds labdarības veids, vismaz pie Anniņas, man liekas apšaubāms.

Pie pusdienu galda, protams, nav manāms, ka viņai būtu kas pāri nodarīts. Viņa ēd maz, klusē, nelikdamās ne zinis, ja saruna pārtrūkst: tā nav viņas daļa.

Saruna pamazām ievirzās lietišķīga. Tiek pārrunāti govju atnešanās laiki un visas tādas lietas, kuŗas jāsauc īstā vārdā, lai saprastu. Anniņa kļūst runīgāka. Viņu labprāt uzklausa.

Uz ceļa noskan kamanu pulkstentiņš.

„Skiests aizbrauca — kunga prātā —," krustmāte mēļo.

„Vai nu tik agri — pusdienā?" Edvīns šaubās.

Bet krustmāte zina labāk: „Kad jau pulkstenis pie ilkss šitā, tad pašam orķestris galvā: dzirnavniece galdu uzkļājusi."

„Pulkstenis pie ilkss vai sveša sieva pie auss — tik pašam rādās, ka citi nedzird," tēvocis nosaka. „Kur tie mātiški krāšņu muti, tur allaž reģimente ar taurēm brauc."

(Turpinājums sekos)

Cilvēks un janvāris

Arī mēnešiem ir seja. Ja maija smaida, lūkodamies caur zaļām lapām un raibiem ziediem, ja jūnija šķelmīgi piemiedz acis jāņuguņu atblāzmā, tad janvāris raksturojas ar baltām sniega kupenām, lauska spārieniem, vēl nesaburzītiem raibiem kalendāŗu vākiem un vēl šo un to. Janvāris jau tāpēc vien var būt ieņemīgs, ka viņš ir pirmais gada mēnesis. Ko nozīmē būt pirmam, to esam mācījušies, stāvēdami rindās gan pēc produktiem nometnēs, gan pie dzelzceļa biļešu kasēm, gan gaidot rindu braukšanai tālāk no Vācijas. Janvārim nav bažu, ka kāds cits „ar stiprākiem papīriem" varētu aizsteigties tam priekšā. Janvāris ir skaistāko ceribu mēnesis.

Kas gan pirmajā janvārī nav apņēmies — šogad būšu labāks, enerģiskāks, citīgāks darbā, mērenāks izpriecās . . . Bet, kā zināms, aukstumā viss saraujas — dzelzceļa sliedes, telefona stieples, termometra dzīvsudraba. Vai tāpat janvāra aukstumā nesaraujas arī mūsu solījumi?

Paši mazākie bērni vairs neko sarauties nevar, jo vecāki tiem janvārī sataupījuši visskābākos atlikušos apģērbu gabalus. Mazajiem janvāris ir pikošanās, kamaniņu un sniega viru mēnesis. Slidas un slēpes, kas aicināja sniega laukos dzimtenē, šeit vairs neuztrauc — tādu izgudrojumu izmantošana ir retums, to vienkārši nav. Nav tāpat, kā daudz kā cita, piemēram, vitamīnu. Talkā gan nāk ārsti ar zivju eļļu, bet šai jaukajai lietai ir stipra pretestība.

Kalendārs janvārī sola vārda dienas pasaku varoņiem Ansītim un Grietiņai, Kārlīem, Ilzēm, Olģertiem, Lidijām, Induļiem, Robertiem un daudziem citiem. Tiem, kas savas vārda dienas nesagaidīs janvārī — tās secen neies nākamajos mēnešos. Tāpēc uz priekšu un cauri janvārimi!

Meta Metums

Chronika

Milas Cirules un viņas skolas sarīkojums 18. decembrī Parīzes Internacionālā deju archiva zālē guvis sirsnu publikas piekrišanu. Sarīkojumā bija apvienots Cirules priekšlasījums līdz ar viņas metožu un jaunāko iecerējumu skati. Priekšlasījumi ietvēra darbus no Hendeļa līdz Bartokam, ievijot arī latviešu tautasdziesmu parofrazes. Klavierpavadījumus spēlēja prof. J. Suchovs un T. Ķeniņš.

Pētera Aigara romānu Dienišķā maize izdevis apgāds Ceļš. Jāņa Kalmītes vāks.

Igaunu vijolnieks Huberts Aumere Minchenes valsts operas neapgaismotā gaitenī pakritis un salauzis kreisās rokas pirkstu. Paredz, ka mākslinieks koncertēt atkal varēs tikai februārī.

A. Brigaderes romāns Dievs, daba, darbs ar H. Gricēviča zīmētu vāku un Reiņa Birzgaļa ilustrēta. T. Zeltiņa Ziemsvētku pasaka, Slaists un Nīķe iznākusi Grāmatu drauga apgādā.

Eiropa

PĀRTIKAS UN K

Eiropai atkal jāpārlie
dama. Mierinājums
Maršala plāna palīdzī
ka sudstuns nebūs tik
glūšā ziemā. Ja šo
nebūtu, Eiropai būtu
vēl lielākiem grūtumie
jušā ziemā, kas Eiro
gūkā kopā kādiem
„Daily Mail" savākus
pondentu ziņojumus
stāvokli astoņās Eirop
ejot jaunajā gadā.

Vispārējā aina ir tā
ledzīvotāju morāle ir
jebkad. Anglijā pārti
ļoti grūts. Francijā
tekmē kāpjošās cenas
vokļu druvu uzlabo
joprojām smags. Bulg
viena trešdaļa visas v
tika. Austrijā un U
kas stāvoklis tikko
bojies, bet Ungārijā tr
pietas un bezdarbs
jārēķinās ar nopietnu
kumu.

BERLINE. Vāciju
vuklā, šķiet, ciešami
us dzīves iestikas mi
Sieva devas apvienota
nikāju ļoslā samazin
vājplena devas reāliz
pusei, bet sevišķi grūt
ar taukvielām. Pastāv
ASV atbalstu pastāvē
devas izdosies noturēt
Agrārām puse pārtik
caurmēra patērētājs, i
Berlinē katra ģimen
ar 50 kg brūnogļu brik
ziemas beigām katrai
cībai solīts pavisam
pilsētās iekārtotas sil
publikas lietošanai. Sk
pagājušajā ziemā, au
mas mēnešos būs slēgt
LONDONA. Jūtamāk
ir kartupeļu, bēkoņa,
apgādā. Normālpatēriņ
nedēļas deva ir 1,5 k
bēkoņa deva samazinā
uncei nedēļā, piena de
jeb 1,1 litrs nedēļā. Ka
ņem nedēļā caurmērā
dažu nedēļu jāiztiek
cību devas. Ziemsvētku
vas bija tikai nelielas
ēgļites importēja tikai
Vidusšķirās pēdējā
nājusies morāle, neve
par saimniecības atve
grūtākās šķiras sūdzas

Lietas, k

ANGĻU GRĀMATA

Ar Anglijas karališ
nālo lietu institūta at
tībā parādījusies Maka
mata „Padomju Savie
politika." Tās pirmajā
skatīts laikmets no 192
Apšaubot šo grāmatu,
politiskais recenzents
hārds izsakās, ka tā,
daļu palīdzēšot likvidē
tiskas leģendas par pa
Hitlu.

Daļa šo leģendu esot
jušā, ka tikai grūti i
leģenda par velnišķi g
riem Kremli, leģenda
Padomju Savienība pa
si pret fašistiem un na
pat Ribentropa un Molo
noligumam; ka Padom
vienmēr darbojusies kol
tības labā; ka tā, sekmē
brunošanās plānu, „atmā
biedroto liekuļību uc.
plašā izplatība, raksta
esot vienīgi lieks pierād
kārša cilvēka no ielas"
minai.

Tagadnē viņa Padomju
ārpolitika dibināta uz ide
rišķu imperiālismu, ar
strītā, cenšas pārvaldīt
un tātad apdraud Padom
bu. Briesmas tātad tag
Amerikas. Kas bija šī
agrākajos gados? jautā
Atbildi dod Stalina zi
domju Savienības komūn
tai 1930. g. 26. jūnijā:
kais pārstāvis buržuāziski
bai par intervenciju pre
Savienību ir šī laika b
Francija . . . visagresīvāk
tārkā zeme . . . "
nās „vainīgais" bija franč
tības, 1940. g. notikumi
citu, bet pēc tam viegli bū
Un kas bija galvenais
1934. g.?

Uz to, savukārt, atbild
ziņojums 17. partijas kong
viņš norādīja, ka pasaules
sas izlet uz kontrevolūcion
pret Padomju Savienību, v
lija. Tiesa gan, ka Manuil
šī uzbrukuma priekšposten
mēja Vāciju un Japānu, be
tiskais materiālisms tomēr
Manuilskim atklāt, ka rea

Grūta ziema Eiropas kontinentam

PĀRTIKAS UN KURINĀMĀ STĀVOKLIS DAŽĀDĀS EIROPAS VALSTĪS

Eiropai atkal jāpārlaiž viena grūta ziema. Mierinājums ir gaidāmā Māršala plāna palīdzība un cerība, ka aukstums nebūs tik liels kā pagājušā ziemā. Ja šo divu apstākļu nebūtu, Eiropai būtu jārēķinās ar vēl lielākiem grūtumiem nekā pagājušajā ziemā, kas Eiropai bija smagākā kopš kādiem simts gadiem. „Daily Mail" savākusi savu korespondentu ziņojumus par pašreizējo stāvokli astoņās Eiropas valstīs, ieejot jaunajā gadā.

Vispārējā aina ir tāda, ka Vācijā iedzīvotāju morāle ir zemāka nekā jebkad. Anglijā pārtikas stāvoklis ļoti grūts. Francijā visu dzīvi ietekmē kāpjošās cenas. Italijā stāvoklis drusku uzlabojies, bet vēl joprojām smags. Bulgārijā pietrūkst viena trešdaļa visas vajadzīgās pārtikas. Austrijā un Ungārijā pārtikas stāvoklis tikko jūtami uzlabojies, bet Ungārijā trūkums vēl nopietns un bezdarbs pieaug. Polija pārēkšņās ar nopietnu pārtikas trūkumu.

BERLĪNE. Vācijā pārtikas stāvoklis, šķiet, ciešami nostabilizējies uz dzīves iztikas minima līmeņa. Siera devas apvienotajā angļu-amerikāņu joslā samazinātas uz pusi, vājpiena devas reālizējas tikai pa pusei, bet sevišķi grūti joprojām ir ar taukvielām. Pastāv cerības, ka ar ASV atbalstu pastāvošas pārtikas devas izdosies noturēt visu ziemu. Apmēram puse pārtikas, ko patērē caurmēra patērētājs, ir importēta.

Berlīnē katra ģimene sāka ziemu ar 50 kg brūnogļu brikešu devu. Līdz ziemas beigām katrai mājsaimniecībai solīts pavisam 350 kg. Visās pilsētās iekārtotas sildīšanās telpas publikas lietošanai. Skolas, tāpat kā pagājušajā ziemā, aukstākajos ziemas mēnešos būs slēgtas.

LONDONA. Jūtamākais iztrūkums ir kartupeļu, bēkoņa, piena un olu apgādē. Normālpatērētāja kartupeļu nedēļas deva ir 1,5 kg uz personu, bēkoņa deva samazināta līdz vienai uncei nedēļā, piena deva ir 2 pinti jeb 1,1 litrs nedēļā. Katrs anglis saņem nedēļā caurmērā vienu olu, bet dažu nedēļu jāiztiek pavisam bez olu devas. Ziemsvētku papildu devās bija tikai nelielas. Pat svētku eglītes importēja tikai nelielā skaitā. Vidusšķirās pēdējā gadā pazeminājusies morāle, nevelcoties cīnai par saimniecības atveseļošanu. Bagātākās šķiras sūdzas par barglem laikiem, bet no strādniekiem nedzird sevišķu žēlošanos, izņemot angļiem parasto rūkšanu.

ROMA. Arī Itālijā iedzīvotāju morāle pasliktinājusies, gan mazāk saimnieciskio apstākļu dēļ, jo jaunuzbūvē gūti jūtami sasniegumi, bet vairāk iekšpolitiskās un starptautiskās situācijas dēļ, kas pasliktinājusies. Maizes un aizdara devas uzturamas tikai ar grūtumiem, bet Itālijai šogad bija olīvu rekordraža un arī laba pārējo augļu un dārzeņu raža. Ar tiem papildinot nelielos siera, gaļas, mājputnu, olu un cukura vairumus, pārtikas stāvoklis kļuvis labāks. Ik ģimene saņem 2 tonnas rūpniecībai nepiemērota koksa kurināšanai, kamēr iepriekšējā gadā nekādu kurināmā devu nebija.

PARĪZE. Neseno streiku nodarītie zaudējumi un politiskās bažas Francijai šo ziemu padarījušas tikai vēl bargāku. Streiku zaudējumus vērtēja uz 5 miljoniem mārciņu dienā. Sevišķi nopietns ir 2 miljonu tonnu zaudējums ogļu produkcijā. Rūpnieki baidās no franka devalvācijas. Visi iedzīvotāji cieš no strāvas trūkuma, un gaismas ir par divām stundām dienā mazāk nekā pagājušā ziemā. Maizes deva ir zemāka nekā vācu okupācijas laikā. Pēc ārstu atzinuma, 10 proc. nāves gadījumu izskaidrojami ar nepietiekamu apkuri nabadzīgajos rajonos pilsētās. Gaļas veikali atvērti tikai divas dienas nedēļā un gaļa, ja vispār dabūjama, maksā pāri par 20 šiliņu kg. Francijai sevišķi svarīga ASV palīdzība.

SOFIJA. Bulgārijā pārtikas nepietiek, bet iedzīvotāju morāle tomēr visumā laba. Teicamā kāpostu un piparu raža deva iespēju iedzīvotājiem ieskābēt lielus vairumus. Pastāv pārtikas trūkums, bet ne bads. Taukvielu trūkums ir visjūtamāks, nepietiek arī miltu. Pastāv cerības palielināt maizes devas, iegūstot labību no Padomju Savienības. Par kurināmo tagad rūpējas valsts pasākums. Daudzas ģimenes kurina pa vienai krāsnij dzīvoklī, un šo ziemu bulgāri sals drusku mazāk nekā iepriekšējā ziemā.

BUDAPEŠTA. Galvenie grūtumi ir ar maizi un miltiem. Maizes kvalitāte zema. Lielais vairums preču pārāk dārgas caurmēra patērētājam. Kartupeļi, kas kādu laiku bija pārpilnībā, atkal nozuduši no tirgus. Gaļa un mājputni pieejami, bet par augstām cenām, un stāvokli vēl pasliktinās lopbarības trūkums. Lielāki importēti maikas daudzumi uzlabojuši kurināmā problēmu. Pieaugusi arī ogļu produkcija, kaut tās visas aiziet rūpniecībai. Budapeštā šogad kurina skolas un sabiedriskās ēkas, bet pagājušajā gadā tās palika nekurinātas. [illegible] patēriņš gan ierobežots, [illegible] jau pusnakti jautrajai Budapeštai iestājas „policijas stunda".

VĪNE. Vienīgās papildu devas pieaugušiem bija 100 gramu cūkgaļas un 250 gramu marmelādes uz Ziemsvētkiem. Akmeņogļu deva ir 150 kg uz ģimeni, kas pietiek vienas istabas apkurināšanai vienu mēnesi. Malka krāšņu apkurei nav dabūjama. Petroleja iegūstama tikai melnajā tirgū; Austrijas lielos naftas avotus izmanto krievi. Aizliegts dzīvokļu apsildīšanai lietot elektriskās sildāmierīces. Gāzes patēriņš ierobežots, tā ka austriešiem pat virtuves būs aukstas.

Papildus pārtikas devas svētku laikam bija solītas vienīgi bērniem: medus, kakao un āboli nelielos vairumos. Vīnē vēl ir tūkstošiem istabu, kur kopā dzīvo 3—4 personas.

VARŠAVA. Pēdējās ziņas no Polijas liecinot, ka vienu gadu pēc UNRRAs palīdzības izbeigšanās daudzi iedzīvotāji cietīs pārtikas trūkumu un pat badu. Polija karā zaudējusi pusi no saviem lopiem. Miljonam lauksaimniecību trūkst zirgu, govju un traktoru. Valsts izskauž sīksaimniecības kolektivizācijas ceļā. Lielāko daļu no pusmiljona karā bāriņu aprūpē valsts, un to stāvoklis labāks nekā daudziem citiem bērniem, kam vecāki nespēj sagādāt pienu, nedz siltas drēbes. Rūpniecības strādnieki pakļauti piespiedu darba pienākumam. Tekstilstrādniekam jāstrādā sešas dienas nedēļā 10 stundu dienā un vēl 6 stundas svētdienās. DM

Lamanša kanālis vairs nedod drošību

LABKLĀJĪBAS ATJAUNOŠANA UN SADARBĪBA — DIVI GALVENIE ANGĻU NĀCIJAS UZDEVUMI

Anglijas iedzīvotājiem pāris gados pēc uzvarētā kara bijis jāpiedzīvo daudz nepatīkamu lietu: veselā virkne saimnieciskas krīzes kāpinājumu, devu samazināšana, cenu paaugstinājumi, nodokļu paaugstināšana, importa ierobežošana. Bijis jācīnās ar darba spēka un dolāru trūkumu un jādzird no saviem valstsvīriem daudz skeptisku un bridinātāju vārdu. Pēdējās nedēļās atkal daži angļu politiķi teikuši savai nācijai dažus brīdinājumus.

Aizgājušais britu vēstnieks Francijā Defs Kupers atgādināja, ka Vācija vēl joprojām slēpj sevī briesmas un ka Lamanša kanālis vairs nav uzskatāms par pietiekamu drošības jostu angļu salām konflikta gadījumā. Konservātīvo vadītāja Vinstons Čērčils savukārt brīdinājis no vēl lielākām gaidāmām saimnieciskām grūtībām, ja turpināsies sociālistiskā politika.

Defs Kupers runā angļu-amerikāņu preses apvienībā norādīja: „Es nedomāju, ka Anglijas salas vēl varētu palauties uz Lamanšas kanāli, kas mūs sargājis divos karos. Mums sevi jāatzīst par Eiropas kontinenta sastāvdaļu un jāpilda savi eiropiešu uzdevumi." Vācu tauta, teica Kupers, kurai divas reizes nav izdevies mūs pieveikt, pēdējā karā tomēr bija tuvāk uzvarai nekā pirmajā karā, un tā tagad varētu it labi teikt, ka trešais būs laimīgais, ļoti reiz mēs nedrīkstam zaudēt.

Nav vajadzīgs daudz laika, lai sagādātu apbruņojumu, nav vajadzīgs arī daudz laika apmācīt armiju, kamēr vien ir ticībā pietiekami daudz vīru. Bet šo vīru tagadējai Vācijai ir. Vācu bērni tagad uzaug tikpat dūšīgi un stipri kā pirms tam. „Mēs varam sūtīt viņiem skolas grāmatas, skolotājus un teikt viņiem, ka Hitlers bija slikts cilvēks, bet vai kāds iedomājas, ka viņi tam tic?" teica Kupers: „Vai kāds iedomājas, ka Vācija nelūkotos atpakaļ uz šī gadu simteņa trīsdesmitajiem gadiem kā uz spožākajām dienām Vācijas vēsturē? Es domāju, ka vairums vāciešu uzskata Hitleru par savas zemes lielo varoni. Viņi nenosoda Hitleru, neatzīst viņu ne par slepkavu, ne spīdzinātāju, kas viņš īstenībā bija."

Runātājs brīdināja, ka Anglijas un Francijas interešu kopībai vajadzētu būt pārāk akaidrai, jo kopīgais drauds esot Vācija. Laudis šobrīd gan saredzot pie apvāršņa kādu lielāku ienaidnieku, bet viņš gribot atgādināt, ka arī Vācija vēl joprojām esot un ka vāciešu sirdis vēl jo dziva esot atriebes doma. Pēc Defa Kupera domām, alternātiva esot vai nu ciešas Anglijas un Francijas attieksmes kā garantija pret Vācijas draudu atjaunošanos un arī pret jebkuriem citiem briesmām. Arī Anglijas amerikāņu draugi steidzinot angļus sabiedroties ciešāk ar saviem dabiskajiem sabiedrotajiem Eiropā.

Nesen izjukušās Londonas konferences laikā laikraksts „Daily Mail" arī izteica bažas, ka rietumvalstis savos centienos palīdzēt Vācijai atveseloties varētu aiziet arī par tālu uz otru pusi un pārāk toleranta pieeja reparāciju jautājumam varētu radīt neuzticību un bažas tajās valstīs, kam jādzīvo vienā kontinentā ar atplaukstošu Vāciju. Tādas ir skeptiķu balsis, kas lāga negrib ticēt drīzai vācu tautas pāraudzināšanai un tādēļ ieteic neizlaist no acīm Vāciju kā varbūtēju nākotnes draudu Eiropas nācijām.

Otra skeptiska balss, kas angļiem likta padomā, bija Vinstona Čērčila balss, kas atļāvās izteikt pareģojumu, ka sociāliams Anglijā padaritu neiespējamu tur joprojām dzīvot 48 miljoniem iedzīvotāju, ja turpinātos pārtikas un dzīves standarta pazemināšanās. Sociālisms — privātas uzņēmības aizstāšana ar valsts saimniecību, pēc Čērčila domām, spiestu samazināt iedzīvotāju skaitu par 12 miljoniem. Arī emigrācija, kaut vai līdz šim nepieredzētos apmēros, nespētu novērst šo skumjo lejupeju, teica Čērčils, uzbrukdams tagadējās strādnieku valdības metodēm.

Čērčils arī deklarēja sešu punktu plānu, kam sekošot konservātīvo partija. Plānā paredzēta valsts izdevumu samazināšana un svarīgāko saimniecības nozaru sevišķa atbalstīšana un cīņa par dzīves un darba pamatstandartu noturēšanu, nebaidoties arī no nepieciešamām kontrolēm. Kad tas būtu panākts, tālākais konservātīvo mērķis būšot padarīt tautu brīvu vārdu visplašākajā nozīmē, lai nacionālais ģenijs varētu attīstīties visilelākajā pilnībā. Pārējie punkti ir: mārciņas pirktspējas uzturēšana iespējami augstā līmenī, bez kā tiktu noārdīti visi Anglijas sociālie iestādījumi un izputināti ietaupījumi; brālīgo attieksmju uzturēšana un padziļināšana ar ASV un, kas esot sevišķi svarīgi, pūles apvienot un saturēt Lielbritanijas tautu saimi un impēriju aiz jūrām, jo bez tā nedz var pastāvēt Anglijas salu drošība, nedz arī gaidāma labklājības atgriešanās. Ar visu to tomēr nebūtu pareizi, teica Čērčils, dot angļu tautai solījumus, kas tai liktu cerēt uz pārāk vieglām dienām. Tādas, angļiem tik pārāk drīz neesot gaidāmas. M. D.

Vai pārvarēts zemes pievilkšanas spēks?

SENSĀCIONĀLĀKĀ ZIŅA KOPŠ ATOMBUMBAS SPRĀDZIENA — SAULES SISTĒMĀ UN ĀRPUS TĀS PATLABAN LIDO NO ZEMES IZŠAUTAS RAĶETES

Franču laikraksts „France Soir" sniedz sensācionālu ziņu, ka cilvēce pirmoreiz izdevies konstruēt raķešu šāviņus, kas pārspējuši zemes pievilkšanas spēku un iespiedušies starpplanētu telpā. Vai šī ziņa atbilst īstenībai? Vai tā vispār liekas ticama? Tā tādā gadījumā iezīmētu gluži jaunu posmu pasaules vēsturē.

Kopš Žila Verna ūtopijām par cilvēku uz mēnesi zinātnieki un tehniķi neatlaidīgi nodarbojušies ar šo problēmu, un laiku pa laikam prese sniedz ziņas par jauniem pētījumiem un mēģinājumiem.

Analizējot līdz šim pieejamās ziņas, vācu žurnāls „Funkweh" izsakās, ka esot gan vēl jānogaida, līdz sensāciju apstiprinātu ASV valdība, bet, par spīti slepenībai, tehnikas un militārlietpratēju izteikumi liekoties šo vēsti apstiprinām. Atsevišķus faktus sniedzis amerikāņu tehniskais žurnāls „Ordonance", no kā nepārprotami esot secināms sekojošais. Amerikāņu zinātniekiem ar t.s. „dobjā lādiņa" palīdzību izdevies panākt izgrūžamo gāzu ātrumu līdz 15 km sekundē. Lielā raķešu šāviņa galvā horizontāli novietotas mazākas raķetes. Tās izsviež, tiklīdz lielā raķete sasniegusi 150 km augstumu virs zemes. No šīm un citām ziņām lietpratēji secina, ka amerikāņiem jau esot izdevies izšaut raķetes ārpus zemes pievilkšanas spēka joslas. Mēģinājumi esot notikuši Jaunmeksikā, un rezultāti panākti galvenokārt, pateicoties t.s. „dobjam lādiņam".

Lai izkļūtu no zemes gravitācijas joslas, jāsasniedz baigs ātrums: 41.000 km stundā. Ja negrib smago degvielu nastu vākt līdzi vairākus 100.000 km, tad degviela jāpatērē ātri, pārvēršot to ātrumā. Kad degviela patērēta, raķete šai lielajā ātrumā inerces dēļ spēj virzīties uz priekšu pati. Turpretim, mēģinot lēnāk pacelties no zemes un nemt līdzi degvielu, kas patērējama ceļā, vajadzīgas milzīgas un praktiski gandrīz neiespējamas aparatūras. Daudz runāts par pazīstamās Vestinghausa firmas raķeti, kas sastāv no sešām mazākām raķetēm, kas iebīdītas viena otrā. Šai raķetei, ko kopš vairākiem gadiem gatavo firmas darbnīcās, jāsver vismaz 100 t lidojuma sākumā. Raķetes ceļā pēc degvielu patērēšanas viena pēc otras atdalās, līdz beidzamā raķete, kurai jāsasniedz mēness, svērs tikai 25 kg.

Šis var būt tikai vienreizīgs mēģinājums, bet vienīgais reālais atrisinājums, kas varētu būt praktiski izmantojams starpplanētārai satiksmei, ir iepriekšējais veids — sadedzinot visu degvielu pirmajās minūtēs, lai iegūtu 41.000 km ātrumu stundā, bet ārpus zemes pievilkšanas joslas lidot tālāk tikai ar inerci. Šāds ātrums, liekas, vienīgi panākams ar atgrūdiena motoru, kas tukšā telpā darbojas ar skābekļa pievadīšanu. Atgrūdiena motori darbojas ar nepārtraukti izgrūžamo, sadegušo gāzu atgrūdiena spēku. Ātrums atkarīgs no sasniedzamās degvielu sadegšanas temperatūras. Gāzu temperatūra ap 1500° C dod 2500 km ātrumu stundā, 3000° jau 10.000 km, bet lai sasniegtu nepieciešamos 41.000 km stundā, jāpanāk 53.000° temperatūra.

Šīs augstās temperatūras arī ir viens no galvenajiem starpplanētu galaktugriecības šķēršļiem. Laboratorijās ar grūtībām sasniegta 4000° temperatūra. Bet amerikāņi ar minētā „dobjā lādiņa" palīdzību esot pārvarējuši arī šo šķērsli sasniegt lodes iekšpusē pat pāri par 100.000° temperatūru.

Pēc jaunā principa būvētās raķetes esot nelielu izmēru un novietotas galvenās raķetes galvā gandrīz horizontāli, tikai ar 10 gradu pacēluma leņķi. Šīs raķešu novietojums ir ļoti svarīgs. Lielā raķete vispār sasniedz tikai 150 km augstumu. Milzīgās 100.000° temperatūras ietekmē amerikāņu raķetes sasniedzot pasakainu ātrumu — 60.000 līdz 70.000 km stundā. Pie šādiem skaitļiem lidojums līdz 350.000 km attālajam mēnesim ir tikai sīks starpposms, un amerikāņu lietpratēji tādēļ pievēršoties daudz tālākiem mērķiem — mūsu saules sistēmas attālākajām planētām.

Pēc dažiem amerikāņu ziņojumiem vairākas mēģinājumos izšautas raķetes patlaban atrodoties Marsā, Jupitera, Saturna, Plutona un citu planētu ceļos, līdz 800.000 miljoniem km attālumā no zemes. Šie sensācionālie rezultāti tomēr neesot zinātniekus apmierinājuši, bet dažas raķetes, domājams, esot izšautas jau pilnīgi ārpus mūsu saules sistēmas un virzoties uz nākošo mums tuvāko zvaigzni Arkturu, kuras attālums ir 100.000.000.000.000 km (simttūkstoš miljardu km).

Radara vadītas raķetes izmanto mēģinājumiem, izšaujot uz kādu noteiktu vietu mēnesī. Raķetes nokrišanas vietu uz mēness pārbaudot vai nu ar precīzu radio leņķmēri, vai arī ar vienkāršu optisku signālu, raķetē ievietotu degbumbu. Palomaras kalna teleskops, kura būve patlaban tuvojas nobeigumam, spēs uz mēness konstatēt gaismas punktu vienkāršas kabatas spuldzītes stiprumā.

No galvenās raķetes izšaujās horizontālās mazās raķetes kļūst par zemes pavadoņiem. Ja tās ar pietiekamu enerģiju izsviež tangentiālā virzienā, tās sāk riņķot ap zemi, līdzīgi kā zeme riņķo ap sauli. Nekāds dzinējs raķetēm vairs nav vajadzīgs, ja vien to attālums no zemes pietiekami liels, lai tās noturētos ārpus zemes atmosfairas, kas raķešu kustības varētu bremzēt. Ja šīs raķetes kontrolē ar radio palīdzību, tām var pēc vēlēšanās atkal likt nosēsties uz zemes. Amerikāņi jau esot uzbūvējuši uztvērējus.

Tādas ir ziņas, ko sniedz minētie franču, amerikāņu un vācu avoti. Tās izklausās pārāk sensācionālas, bet rakstu autori apgalvo, ka tās esot nevis nākotnes fantazijas, bet jau notikuši fakti. D. M.

Lietas, kur Kremlis maldījās

ANGĻU GRĀMATA PAR PADOMJU ĀRPOLITIKAS KĻŪDĀM UN LEGENDĀM

Ar Anglijas karaliskā internacionālo lietu institūta atbalstu atklātībā parādījusies Maksa Belofa grāmata „Padomju Savienības ārlietu politika." Tās pirmajā sējumā apskatīts laikmets no 1929. līdz 1936. g. Aplūkojot šo grāmatu, „Daily Mail" politiskais recenzents Čārlzs Sephārds izsakās, ka tā, varbūt, savu daļu palīdzēšot likvidēt dažas politiskas legendas par padomju ārpolitiku.

Daļa šo legendu esot tā iesakņojušās, ka tikai grūti izklaidējamas: legenda par velnišķi gudrajiem viriem Kremlī, legenda par to, ka Padomju Savienība pastāvīgi bijusi pret fašistiem un nacistiem, līdz pat Ribentropa un Molotova 1939. g. nolīgumam; ka Padomju Savienība vienmēr darbojusies kolektīvās drošības labā; ka tā, sekmējot savu atbruņošanās plānu, „atmaskojusi" sabiedroto liekulību uc. Šo legendu plašā izplatība, raksta recenzents, esot vienīgi lieks pierādījums „vienkāršā cilvēka no ielas" iesaļot atmiņai.

Tagadnē visa Padomju Savienības ārpolitika dibināta uz ideju, ka amerikāņu imperiālisms, ar centru Volstritā, cenšas pārvaldīt visu pasauli un tātad apdraud Padomju Savienību. Briesmas tātad tagad nāk no Amerikas. Kas bija šīs briesmas agrākajos gados? jautā Belofs.

Atbildi dod Staļina ziņojums Padomju Savienības komunistu partijai 1930. g. 26. jūnijā: „Visspilgtākais pārstāvis buržuāziskajai kustībai par intervenciju pret Padomju Savienību ir šī laika buržuāziskā Francija . . . visagresīvākā un militārākā zeme . . ." Viņas dienās „vainīgais" bija franču ģenerālštābs. 1940. g. notikumi rādīja ko citu, bet pēc tam viegli būt gudram. Un kas bija galvenais ienaidnieks 1934. g.?

Uz to, savukārt, atbild Manuiļska ziņojums 17. partijas kongresā, kur viņš norādīja, ka pasaules reakciju, kas iziet uz kontrrevolūcionāru karu pret Padomju Savienību, vada Anglija. Tiesa gan, ka Manuiļskis par šī uzbrukuma priekšposteņiem apzīmēja Vāciju un Japānu, bet dialektiskais materiālisms tomēr nespēja Manuiļskim atklāt, ka reakcionārā Anglija cīnīsies pret abiem šiem priekšposteņiem daudz agrāk par Padomju Savienību.

Padomju Savienība sniedza Veimāras Vācijai diezgan pastāvīgu atbalstu starptautiskās lietās. Bet tās komūnistiskie atbalstītāji Vācijā paraka Vācijas pamatus un padarīja iespējamu Hitlera nākšanu pie varas. Vārdiem un darbiem, norāda Belofs, tie apkaroja tos elementus vācu strādniekos un arodnieciskajā kustībā, kur slēpās pamati pretestībai pret fašismu. Komūnisti palīdzēja galējiem nacionālistiem faziaku terroru padarīt par normālu vācu iekšpolitiskās dzīves parādību. Vācijas republikas agonijas pēdējā posmā kominterne, ja ne visi Vācijas komūnisti, neapšaubāmi raudzījās uz iespējamu nacistu varas laiku Vācijā ar zināmu aukstasinību un mieru.

Vēl 1933. g. 31. decembrī, kad Hitlers jau bija bijis valsts kanclers, Maskavas laikraksts „Boļševik" prieciģi konstatēja, ka „Vācijā proletāriskā revolūcija ir tuvāka reālizācijai nekā jebkurā citā zemē". Doma, ka Hitlera režīms ir tik vājš, ka to varētu gāzt iekšēja sacelšanās, bija tāda pati ilūzija, kā ticība par franču armijas vareno spēku. Tikai tad, kad sapnis par Vācijas revolūciju izgaisa, padomju vadītāji sāka nopietni domāt par kolektīvo drošību.

Tautu Savienību komūnisti kādreiz uzskatīja par „buržuāzijas svēto aliansi proletāriskās revolūcijas apspiešanai". Padomju nolūki diskusijās par atbruņošanos kļuva akaidri tad, kad komūnisti bija atklājuši, ka „Padomju Savienība, kā militāri vāja valsts, var vienīgi iegūt no atbruņošanās priekšlikumiem, lai cik radikāli tie būtu". Bez šaubām, atbruņošanās konferencēs bija daudz liekulošanas, raksta autors, bet tā nebija tikai vienā pusē vien. Bet joprojām ir skaidra, ka periodā starp abiem kariem Staļins un viņa sekotāji patiešām tiecās, ka kapitālistiskās valstis, ar Franciju un Angliju priekšgalā, domā par invāziju Padomju Savienībā. Un nav šaubu, ka tagad viņi tic, ka Amerika apdraud viņu režīma pastāvēšanu. Savā laikā viņi savas domas grozīja. Varbūt viņi tās grozīs atkal. M. D.

Cilvēks un janvāris

[illegible]ņiem ir seja. Ja maiņ[illegible]ūkodamies caur zaļām la[illegible]raibiem ziediem, ja jūnij[illegible] piemiedz acis jāņuguņu at[illegible]ad janvāris raksturojas ar [illegible]niega kupenām, lauska spē[illegible]vēl nesaburzītiem raibiem [illegible]u vāciņiem un vēl šo un to. [illegible]jau tāpēc vien var būt le[illegible]a viņš ir pirmais gada [illegible] Ko nozīmē būt pirmam, to [illegible]cijušies, stāvēdami rindās [illegible] produktiem nometnēs, gan [illegible]ceļa bilešu kasēm, gan gal[illegible]u braukšanai tālāk no Vā[illegible]anvārim nav bažu, ka kāds [illegible]tipriākiem papīriem" varētu [illegible]ēs tam priekšā. Janvāris ir [illegible] cerību mēnesis.

[illegible]n pirmajā janvārī nav ap[illegible]– šogad būšu labāks, ener[illegible]ētīgāks darbā, mērenāks iz[illegible]. Bet, kā zināms, aukstumā [illegible]ujas — dzelzceļa sliedes, te[illegible]eples, termometra dzīvsud[illegible]ai tāpat janvāra aukstumā [illegible]s arī mūsu solījumi?

[illegible]azākie bērni vairs neko sa[illegible]evar, jo vecāki tiem janvārī [illegible]ši vissiltākos atlikušos ap[illegible]balus. Mazajiem janvāris ir [illegible], kamaniņu un sniega viru[illegible] Slidas un slēpes, kas aiz[illegible]ega laukos dzimtenē, šūt [illegible]ztrauc — tādu izgudrojumu [illegible]ana ir retums, to vienkārši [illegible]. tāpat, kā daudz kā cita, [illegible]n, vitamīnu. Talkā gan nāk [illegible]zivju eļļu, bet šai jaukajai [illegible]tipra pretestība.

[illegible]ārs janvārī sola vārda die[illegible]ku varoņiem Ansītim un [illegible] Kārļiem, Ilzēm, Olģertiem, [illegible] Induļiem, Robertiem un [illegible] citiem. Tiem, kas savas [illegible]enas nesagaidīs janvārī — [illegible]neies nākamajos mēnešos, priekšu un cauri janvārim!

Mets Metums

Anatoļeči iepriecina ieslodzītos

„New York Times" atstāsta jaunāko Vines anekdotu: Divi vinieši satiekas pilsētas lielākajā laukumā. Viens jautā: „Kāpēc šo laukumu sauc par Staļina laukumu?"

„Kā," brīnās otrs, „Vai tad nezini, kas ir Staļins?"

„Nē. Kas viņš par viru? Vai viņš paveicis ko lielu?"

„Viņš taču atbrīvoja mūs no vāciešiem!"

„Bet kāpēc tad viņš neatbrīvo mūs no krieviem?" NYT

BROŠŪRA ANGĻU VALODĀ „LATVIA"

apskata īsumā Latvijas brīvvalsts sasniegumus un latviešu DP darbu, dzīvi un emigrācijas jautājumu. Pievienots arī sadalījums pēc profesijām, no kurām 11 attiecas uz DP dzīvi un sasniegumiem darbā.

Brošūras cena RM 3,—. Pasūtījot virs 10 eksemplāriem, ieb pārvedot samaksu naudā — 25% atlaide. Pasūtinājumi un pārvedumi adresējami: Milda Korste, (16) Hanau, Latvian DP Camp, Lamboy Str. (484)

Pāvils Kliņs

ĀRKĀRTĪGS NOTIKUMS

Svētku laikā Nekāras leju piemeklēja plūdi. Šajā rakstā tēlotās plūdu ainas Heidelbergā.

Redakcija

Reiz nu ir pienācis lielais brīdis — vienmēr esmu apskaudis tos, kas paši pieredzējuši lielus notikumus, piemēram, Vezuva izvērdumu, Anglijas tropmantinieces precības, Titanika bojā eju. Kā tas ir, kad arktiskais ūdens apņem tevi no pirkstgaliem līdz pakausim, bet tu esi vienīgais, kas paliek dzīvs? Kad lāva šņākdama un kūpēdama ienāk tavas mājas pagalmā un tu sēdi uz soliņa un pieraksti visu, ko redzi? Kad esi ērģelnieks Vestminsteras katedrālē un laulību brīdi izrauj nepareizu reģistri?

„Kaut ko tādu neesmu pieredzējusi visā savā mūžā," teica dzīvokļa saimniece no rīta. „Man ir astoņdesmit gadu, bet ūdens vēl arvienu kāpj."

Tā ir, kaut man divreiz mazāk gadu. Zirgs auzās izcel galvu un pārliecinās, vai kaut kur nemana saimnieku ar pātagu rokā. Bet es neesmu vienīgais. Pretējā nama daudzajos logos ik pa brīdim paveras aizkari un kāda galva — man viņas visas liekas grēcīgas — lūkojās uz Nekāras pusi: Vai tiešām Dieva rīkste jau tik tuvu? Un neies cecen? Un piemeklēs mūs ar'?

Bet es taču nekā neesmu darījis. Mani kaimiņi augšējos stāvos un blakus namos un vispār gar Nekaras malu arī droši vien nē. Taču Dievs ir paņēmis pātagu rokā un cilā. Un tā ir gara, vismaz savus 50—60 kilometrus, apmēram tik daudz ir no Heilbronnas līdz Heidelbergai. Un resna. Un mezglaina. Tik mezglaina, cik likumu ir Nekārai. Un Ziemsvētku nokrišņos, slapjā sniegā un lietū izmērcēta. Bet tā nesvilpj un nešmiukst ģnisā. Tā rūc un dreb sevī un nikni šņāc. Un tas ir vēl jaunāk. Cilvēks nejūtas skaidrībā par to, kas nu būs, vai izvākt mantas no pagraba tūliņ vai nogaidīt, ko daris kaimiņi zemākās vietās? Radības Kungs ir paņēmis pātagu rokā, bet nav zināms, kā viņš ar to rīkosies.

Milzīgas ūdens masas neprātīgā ātrumā joņo caur pilsētu un tas ir tik nesamērīgi pret limeņa lēno celšanos. Tas ir tā, it kā upe, slepenu nodomu pilna, vīktu spēkus, pie sevis ļauni murdēdama: „Gan es zināšu, ko darīšu, esiet bez rūpēm, jūs pīšļi, seski un kukaiņi." Bet mēs to nezinām. Varbūt pēkšņa mutulis apņēmās un nosliecinās visu pilsētu? Varbūt visu Eiropu un visu pasauli, tā ka nepaliks pat vairs neviena, kas to pavēstītu citiem? Kas zina? Ir gada beigas, vai piemērotāks brīdis jel var būt?

Šai mēmajā skrejā, šai limeņa lēnajā kāpšanā ir pati nenovēršamība, milzīgs spēks, kura stiprumu acs nespēj novērtēt, vienīgi sirds, teiksim sirdsapziņa, kas tramda dvēseli.

Citus tramda tikai ziņkāre, jo tie ir ļaudis no piekalnes, kur pilsēta guļ kā milzīgs skudru pūznis. Upe viņiem tur netiek klāt, un tas atgādina, cik pasaule netaisni iekārtota. Bet pie tā pierod. Un bez tam viņi toties vasarā dabū svist, pret kalnu uz savām mājvietām kāpdami. Tā tad tagad viņi, šie negausās, pēc skatu spēlēm izslāpušie, nāk šurp, sastājas uz tilta un vēro piekrastes postu, kas stundu no stundas vērsas lielāks. Viņi ir divaini priecīgi un pacilāti un tikami satraukti. Līdz šim ir bijis tikai mūžīgs kartupeļu trūkums, negals ar mazajām kartišu devām, chroniski sirdsēsti par kurināmā sagādi — dienu pēc dienas, gadu pēc gada. Bet nu uzreiz ir plūdi. Kaut kas pilnīgi bez maksas un bez kartītēm, un par visām lietām kaut kās satraucošs. Tas uzmundrina, tas atsvaidzina. Tagad es zinu, kāpēc spāņi rīko vērsu cīņas. Te, uz tilta, aiz margām, ir tik pat droši, kā amfiteātrī. Ne vērši, ne ūdeņi, lai cik satrakoti tie būtu, te netiek klāt. Tēvs pacel mazu meiteni augsti pār pūļa galvām, rāda zemākās mājas Krasta ielā, kur ūdens krākdams jau gāzas pagrabos, un teic: „Siescht, Hedy, wie schehn, gel?" Pēkšņi otrpus tilta tam atskan sauciens — rau', tur ūdens smelas jau pirmā stāvā

„Molotova pārvietojamais dzelzs ziņkārs"

NYHT

dzīvokļos! Tik priecīgi laikam iebrēcās vienīgi Kolumbs, 1463. gadā Ameriku ieraudzījis.

Acumirklī viss pūlis metās pāri, par automobiļiem nebēdādams. Neko nevar darīt arī MP. Kaut kur upes augšgalā ūdens izpostījis stutmalkas ragatu. Tā tagad sablīvējusies ledlaužu priekšā. Un straume kā rotaļādamās pienes vēl klāt milzīgus, līdz 30 m garus būvkokus — kad jau, tad jau. Bet arī ar to vēl nav gana. Kā iepriecināt gribēdams tos, kas kārsta galvas pāri margām, viļņi pieskalo dārza vārtiņus, vircas mucu, salauztu riteni, grābekli, virtuves ķebļīti, bērnu mazgājamo vanniti, vistu kūts kāpnes. Un šīs iedzīves vidū nezinu kā uz dažiem koka gabaliem patvērusies gorās un grēku plūdu viļņos omulīgi šūpojas mēslu čupa, kas laikam atrauta no kāda loga priekšas Nekāras ielejas gleznainā lauku ciemā. „Weiter gehen", saka policists, bet pūlis nav izklīdināms: šai brīdī līdz pašam burguļojošam līmenim tieviņas tauvas galā nolaižas kāds cilvēks, iesprauž spridzekli sablīvējušos koku vidū un tad atskan apslāpis sprādziens, ūdens noguldz kā rīkle, kurā iesprūdis karsts kartupelis, un pēkšņi tilts ir glābts, ļaudis aplaudē — Rūras ogļraktuvēm domātā stutmalka dodas uz Reinu un Holandi un švābu ciemu inventārs to pavada.

Bet viņā krastā ūdens pa šaurām veclaicīgām gatvēm kāpj jau līdz Galvenai ielai, ļaudis tiek savos namos tikai laivās, un izpalīdzīgie kaimiņi, kām tādas ir, ne par salu, ne sniegu, ne slapjumu nebēdādami, par niecīgu samaksu pašaizliedzīgi airē augu dienu līdz vēlai naktij.

Bet ūdens tik kāpj. Mūsmājā visi iedzīvotāji jau dzīvo pagrabā, smeldami ūdeni, daži izmeties īsās sporta biksītēs, daži stuimu zābakos. Sākumā ūdeni grābj liekšķerēs, lej spaiņos un no turienes vienkārši uz trotuāra. Vēlāk var smelt jau tieši spaiņos un pēc mirkļa liekas, ka visdrīgāks būtu ugunsdzēsēju sūknis.

„Tam nav nozīmes," jaunpienācējs būdams, saku, „upes līmenis daudz augstāks."

„Nesakiet vis," saka saimniece, „Jūs tikai negribiet smelt. Esam arī bez jums jau milzīgi daudz ūdens iznesuši."

„Bet vai paliek mazāk? Liekas otrādi."

„Tas gan tiesa," uzreiz atsaucas kādi pieci seši. Brīdi viņi klusē, tad kā norunājuši met spaiņus un liekšķeres pie malas un metās glābt savu mantu. Tur ir āboli, saknes, kartupeļi, veci skapji ar vēl vecākām mantām atvilktnēs, gāzes plītiņa, smaga kā ledlauzis, un vispār kas nu kuram ir, īpaši malka, ogles. Katrs dzīvo pa savu pagraba kambari kā var. Centrālā figūra ir saimniece. Tā lauza rokas trepju galā un sūdzas skaļā balsī: „Kādēļ Dievs mūs tā piemeklē? Mir habn' nix, mir hab'n alles verlore', nur das Haus steht noch do." — Viņa ir veca sieva un tādēļ tie, kas arī visu zaudējuši un vēl vairāk, neko neiebilst un ļauj tai muldēt. Bez tam viņa zina, ko dara. Viņai ir vissausākais, visaugstākais, tātad visdrošākais pagrabs. Bet līdz ar vakara pienākšanu uzbrūk nelaime arī viņai. — Viņas laulāts draugs ziņo, ka ūdens sūcas arī šīnī oazē . . . Nama iedzīvotāji dodas palīgā — tā ir solidāritāte un ziņkāre, un tā pirmā attaisno to otru: kaimiņi nes stenēdami un līdz tumsai saskaita astoņdesmit baku vislabākās kvalitātes uzvalku drānas, pa daļai jau slacītas ar Dieva sodības ūdeņiem, tālāk dažus simtus pudeļu vīna un augļu sulas, burkas, kārbas un toveļus ar gaļu, tad ūdens sasniedz pagraba logus un krākdams izdzen no turienes ļaudis un viņu skaudīgos skatus... un aprok laicīgo mantu kādam, kas visu zaudējis. Vismaz puse vēl palika apakšā.

Kāpņu telpā es satieku saimnieces kaimiņieni no otrā stāva.

„Vai pagrabs jau pilns?" viņa apvaicājas.

„Kā acs."

„So, so," viņa apmierināta novelk. „Un cigāri?"

„Kādi cigāri?"

„Nu, viņas vīram tur glabājās pāris tūkstošu cigāru. Francijā salaupījis."

„Tos gan neredzēju."

„Nu tad tie ir pagalam, tā viņai vajaga, viņas vīrs bija liels nacionālsociālists." Šai brīdī nodziest gaisma un pagraba velvēs starp mitrajām sienām un ūdens līmeni maldīdamies nospurdz kluss, aizturēts smiekliņš.

„Ir gan jums kaimiņi," es saku saimniecei, kas stiepj uz krēsliem un skapju durvīm samirkušo drēbi.

Nakts pienāk nemieriga, es nevaru gulēt, daudzi nevar gulēt. Pusnakti es ceļos un eju pie loga. Ārā ir spoža, nežēliga mēnesnīca. Pilsēta un upe šķiet gaišāka kā dienā, vismaz plikāka un šķiet, ka pats līktenis parāda savu varu un posta lielumu tīšu prātu visā klajumā. Lūk — te ir straujš, vizuļojošs ūdens, kas kāpj un krīt kā man patīk, augšā ir zvaigznes, līdz kurām jūs nekad nepacelsaties, un kaut kur pa vidu ir jūsu nožēlojamā manta, sakārņu būdas un paaudžu grēki. Sargaities!

Es atkritu gultā. Tas, ko es redzēju, mani stindzina. Nimfa, kas tura savās maigās rokās visu smago augšstāva balkonu, ir līdz nabai ūdenī. Viņa šķeļ Nekāras straumi ar savu ķermeni, atgādinādama, ka tādas mocības var piemeklēt katru, un viss mūsu nams nu šķiet kā milzu kuģis, un straume vairs neskrien mums garām, bet mēs drāžamies pret to, ātri, brāzmaini, ar putām un lielu krākšanu, un nemaldīgi mērķējam taisni uz tiltu. Drīz mēs sadursimies, tas ir nenovēršami! Kur ir kapteinis? Kas tas par neprātīgu kursu? Un kāda velna dēļ tam inženierim vajadzēja spridzināt? Vārbūt tilts jau sen kuģotu uz Amsterdamu?

Es nezinu, vai tā ir pastardiena, bet nav šaubu, ka grēku plūdi klāt. „Sātani, kādēļ jūs tik daudz zagāt, mēļojāt, skaudāt?" es paceļu dūri pret Vācijas Rivjeras mūriem, pret visu gaļo un šauro spraugu, Nekāras ieleju, no kurienes milzīgas ūdens masas vemdamas nevar izvemt visus sakrājušos grēkus, visus cilvēku netikumus un mēslus, visas nelaimes un nešķīstības, kas paaudžu paaudzēs nav ne ar uguni iznīdējams, ne plūdos apslīcināms. Vēl 1882. gadā Dievs pēdējo reizi mēģināja kaut ko darīt Virtembergas-Bādenes apgabala labā, sarīkodams lielākos plūdus kopš bībeles laikiem, — velti! Šogad, tikai dažas dienas pirms 1948. gada, viņš mēģina no jauna. Es ticu un piekrītu, ka visām trim rietumu joslām vajadzīga šķīstīšanās, par austrumu joslu gādā krievi. Bet es? Kādēļ es tieku piemeklēts? „Redzi," es lēnīgi uzrunāju Nekāru, „es neesmu švābs, es esmu no citas puses. Man jau toreiz nebija nekādas daļas gar Vācijas karu un tagad man pavisam nav nekāda sakara ar švābu grēkiem."

Bet ūdens atbild ar krākšanu lielajā straumē un ar nemierīgām viļņu galvām pie mūsmājas sienām, bezkaunīgi plikšķēdams un sniegdamies apkampt nu jau arī nimfas plecus. Zem gridas, kur ir saimnieces pagrabs, guldz, šļakst un valstās ūdens, tas skalojās no sienas līdz sienai, piegrūžas ar kāda peldoša priekšmeta galu manas istabas grīdai, pēkšņi grūst kāds plaukts, šķind pudeles, plunkš un gāžas. Ūdens arvien vēl ceļas.

Nē, nē, nē, nekādu izredžu, mēs visi apslīksim šeit kā žurkas . . .! Pēkšņi aiz loga atskan soļi. Bet šis virs te ir tikai birģermeistara norīkots sargs, vecs sakārnis ar baltu apzēģelētu lentu uz piedurknes. Viņam nerūp ūdens līmenis Nekārā, jo viņš dzīvo kalnā, viņam nerūp cilvēku miegs un drošība: viņš raugās uz otru pusi, turp, kur, namu ēnā slēpdamies, iznirst pusaudža stāvs ar gaļu ķeksi rokā. Pilsētas valde gribēja atjaunot aizpridzināto tiltu pār Nekāru. Šim jauneklim rūp skaistie būvkoki, ko straume iznēsājusi pa visām priekšpilsētām. Neprātīgais! Kā var iekārot svešu mantu tādā nakti kā šī?

Beidzot pienāk rīts. Mūsu cietoksnī nav lielgabalu, ko izbāzt pa logiem. Ir tikai sagrabējušas koka kāpnes, tās mēs slienam laukā un radam savienojumu starp ūdens ielenkto namu un vienīgo sauso zemes strēmelīti uz ielas: ļaudīm jādodas darbā, jāiepērk vismaz maize nezināmai, nedrošai nākotnei. Pretējā namā dara tāpat. Līdz laiviņā piebrauc puikas un turpat visu acu priekšā nozog kāpnes. Mēs padodamies. Mēs ievelkam savējās, atzveram logu un nogrimstam meditācijā, jo nu ir skaidrs, ka nekas vairs nav glābjams, ne labojams.

•

Spoža saulīte staigā pa zemes virsu un spīguļo Nekāras ūdeņos. Tie ir krituši. Neviens nav noslīcis, pat apsaldējies nav neviens. Nimfa stāv visā savā iepriekšējā kailumā, redzama tikpat labi kā agrāk, un gājēji, ap stūri griezdamies, drīkst aplikt roku viņas mitrajiem gurniem, lai pieturētos un nepakristu trotuāra dubļos. Ja grēka plūdi pašā vecā gada priekšvakarā to neaizrāva, tad cilvēka roka tai nenodarīs ne nieka.

Kas bij? Īsteni sakot — nekas. To, kas bij, to ugunsdzēsēji ar milzīgiem motoriem un resnām šļūtenēm izsūknē no vairāk pārplūdušiem pagrabiem, citās vietās cilvēki paši ar liekšķerēm un spaiņiem nobeidz pāragri iesākto darbu. Kas bij? Drusku bailes, daži izmirkuši pēļi kaimiņu namā un veca cilvēka smiekli mūsmājas pagrabā. Viss pārējais aiztecēja pats no sevis, pats savu ierasto tecēšanu — pa Nekāru uz Reinu, pa Reinu uz okeanu.

Tā bija pēdējā diena 1947. gadā Heidelbergā. Jaungada naktī, 1948. gadu laimīgi sagaidījuši, mēs visi kopā iedzērām pa glāzei vīna pie mūsmājas saimnieka — katrs no savas pudeles.

„Prost!" teica saimnieks, atrāva skapja durvis un pagrāba sauju cigāru no lielas koka lādes. Mums aizrāvās elpa. „Jā," vecais vīrs iesmējās, „ich bin schlau genug. Šito kasti es uznesu augšā, kad ūdens tikko sāka celties."

Nu es zinu, kādi īsti ir ievērojami notikumi. Vispirms šie bija lielākie plūdi Heidelbergā kopš 1882. gada. Heidelberga ir vienīgā kara neizpostītā pilsēta Vācijā. Šo divu apstākļu pilnīgi pietiek, lai Heidelbergas vārds ierindotos blakus tādiem kā Vezuvs, Titaniks, kāzas Vestminsterā.

Tautietes! ar Jums nopietnā prec. nolūkā vēlas iepazities 3 melnās drānās tērpti **vecpuiši** (kopvec. 77 g.). Vēstules adresēt: **Krūmiņam** — vecākajam, vidējam un jaunākajam. (13a) Nürnberg, Neuweiherstr. 6. (502)

6 **dzīvespriecīgi** latviešu **jaunekļi** vēlas sarakstīties ar tikpat dzīves priecīgām latviešu **meitenēm** no 18—25 g., rakstīt: **Vilibaldam, Jānim, Paulim, Ilgonim, Ziedonim un Drosmiņam.** Adrese: **J. Sondors,** (13a) Bayreuth, DP Camp „Mack" Wendelhöfen. (495)

Latviešu meitenes! Ar Jums vēlas iepazities 2 latviešu zēni — kaprāvirī **Eriks** un **Jānis.** Vēstules ar ģimetni un īsu biogr. adresēt: Sold. **J. Mūrmanis. S. P. 50. 529. B. P. M. 519. France — T. O. A. Par. B. C. M. „C" Paris.** (499)

Trīs dzīvespriecīgi **latviešu zēni** — Arnis **Liepiņš,** 23 g., Artis **Kalniņš,** 29 g., un Žanis **Ozoliņš,** 28 g., vēlas sarakstīties nop. prec. nolūkā, ar jautrības mīļotājām **tautietēm.** Vēlama ģimetne. Adrese: Wolunteer Worker Hostel, Cambridge Road, Ely/camb, Great Britain. (493)

87 proc. visu DP jaunāki par 45 gadiem

Pēc IRO sagatavošanas komisijas ziņām, pārbaudēs DP nometnēs Vācijā, Austrijā, Italijā un Vidējos austrumos noskaidrots, ka 87 proc. no visiem 600.000 DP ir jaunāki par 45 gadiem. 22 proc. no vīriešiem un 28 proc. no sievietēm ir jaunākas par 18 gadiem, bet 65 proc. vīriešu un 59 proc. sieviešu vecumā starp 18 un 45 gadiem. Vecāki par 45 gadiem ir 13 proc. visu vīriešu kārtas DP un 15 proc. sieviešu. Neparasti lielais jaunāko vecuma grupu procents pierādot, ka vairums visu DP ir teicams darba spēks un varētu dot vērtīgu darbu ikvienai tautai, kas tos uzņemtu.

Miris Otomārs Nemme

Vecā gada pēdējā vakarā Memingenas latviešu nometnē miris ģeznotājs Otomārs Nemme. Nelaikā dzimis 1891. g. 10. oktobrī Alojā, bet uzaudzis Rīgā, kur 1927. g. beidzis mākslas akadēmiju. Studiju nolūkos viņš apceļojis daudzas svešas zemes, ilgāku laiku pavadīdams arī ASV. Emigrācijas dzīvē mākslinieks bija zīmēšanas skolotājs Memingenas latviešu nometnes skolā. Aizgājējs, guldīts Memingenas pilsētas Meža kapos, kur viņu 5. janvārī izvadīja daudz tautiešu.

Katrs pats sava rakstura veidotājs

KĀPEC VIENAM DZĪVE VEICAS, OTRAM NĒ

Amerikāņi, kas pie katras lielākas universitātes nodibinājuši praktiskas arodu psiholoģijas katedras, ir pētījuši arī šķietami dīvaino parādību, ka cilvēkiem ar vienādām spējām, vienādām zināšanām un vienādu arodniecisku prasmi dzīvē nebūt neveicas vienādi labi. Karnēģi institūta psihologi, pēc vairāk kā 10.000 dzīves gājumu izanalizēšanas, pat apgalvo, ka tikai 15 proc. no cilvēku panākumiem balstoties uz tehnisku aroda prasmi, bet 85 proc. atkarīgi no dzīves prasmes un cilvēka rakstura īpašībām, kas ar to saistās: ar ievirzes, neatlaidības, novērošanas modrības, radošas fantazijas, ātras izšķiršanās, piemērošanās, vadīšanas, organizēšanas, izteikšanās spējām un vispārīgām zināšanām, kas saistās ar vienu noteiktu arodu.

Psihologs, grāmatu izdevējs, redaktors un lielu uzņēmumu personāla pārzinis Duglass Lertons grāmatā „Dzīvojiet tik sekmīgi, cik vien iespējams!" („Make the most of your life") saka, ka cilvēka prāta robežas lielā mērā jau nospraudušī vecāki, bet katrs varot veidot un grozīt pēc savas patikas tās īpašības, ko kopā saucam par „raksturu". Izsekojot 75 uzņēmumos iemeslus, kāpēc tur atlaisti vai mainīti 4000 darbinieki, izrādījies, ka tikai 400 atlaisti nepietiekamas aroda prasmes dēļ. Pārējie 3600 atlaisti dažādu īpašību dēļ, kas visas sakņojas nevis prāta, bet rakstura vājumā. Vairāk nekā 400 atlaisti par bezrūpību, vairāk nekā 400 par nesaticību, vairāk nekā 400 par slinkošanu. Citi svarīgākie iemesli darba zaudēšanai bijuši: negodīgums, uzmanības pievēršana blakus lietām darba laikā, iniciātīvas trūkums, nelojāla izturēšanās pret darba devēju, laipnības trūkums, pavirša stāja un nerūpēšanās par savu apģērbu, pārlieciga pašapmierinātība, nepiemērošanās.

Tais pašos uzņēmumos izpētīta arī darbinieku avansēšanās un par vissvarīgākajiem šķēršļiem uzstrādāšanās un avansēšanās ceļā atzīti: iniciātīvas trūkums, godkārības trūkums, bezrūpība, nesaticība un kūtrums.

Perdjū universitāte piecus gadus sekojusi to jauno inženieru gaitām, kas beiguši šo mācības iestādi. Sai laikā tie inženieri, kas universitātē bija apliecinājuši visaugstāko apdāvinātību, caurmērā sasniedza 2628 dolaru algu gadā. Tie, kas universitātē bija pieskaitīti vismazāk apdāvinātiem, sasniedza caurmēra algu 2478 dolari gadā. Un tālāk, tie jaunie inženieri, kuru raksturu vērtējums bijis vislabākais, pēc pieciem gadiem pelnījuši caurmērā 3000 dolaru gadā, kamēr tie, kuru rakstura īpašības novērtētas viszemāk, tikai 2058 dolaru gadā. Tātad dzīve augstāko apdāvinātību bija novērtējusi par 150 dolariem vairāk nekā zemāko, bet labākās rakstura īpašības par 942 dolariem vairāk nekā sliktākās.

ASV Ziemeļrietumu universitātes darba daļas direktors prof. Enditkots 70 vislielāko uzņēmumu vadītājus izsekojis kādas īpašības viņi uzskata par svarīgākām savu darbinieku izvēlei. 49 gadījumos atbildēts — spēja tikt galā ar cilvēkiem un sadarboties ar pārējiem darba biedriem. 35 gadījumos — spēja droši un veikli izteikties sarunā ar svešiem, 32 gadījumos — laba ārīene, glītums, laba frizūra, 17 gadījumos — vispārīga modrība, 15 gadījumos — īpašība būt tādam, uz ko var paļauties, 15 gadījumos — uzņēmība, enerģija, pašierosme, entuziasms, 13 gadījumos — pašiniciātīva un oriģinālitāte, 9 gadījumos — humora izpratne, 9 gadījumos — pašpaļāvība un drosme, 7 gadījumos — laipnība un laba uzvešanās. Pietiekama aroda prasme, pats par sevi saprotams, visos gadījumos bijusi dabisks priekšnoteikums.

Uzskatot godīgumu un tīrīgumu par īpašībām, kas nav atsevišķi jāpiemin, Lertons min 10 pamata īpašības, kas nepieciešamas ne vien, lai gūtu komerciālu panākumus, bet arī, lai cilvēks pats justos ar sevi apmierināts.

1. Sadarbošanās. Vai jūs pastāvīgi un neatlaidīgi pūlaties pēc iespējas piemēroties apstākļiem un vienmēr atcerēties, ka ar darba biedriem jāsaskaņojas un jāsastrādā kolēģiāli?

2. Mērķtiecība. Vai jūs vienmēr cenšaties pierādīt pats sev un citiem, ka jūs ar savu darbu tiecaties uz noteiktu mērķi, un vai jūs nemitīgi atceraties, ka cilvēks nekad nevar zināt un sasniegt pietiekami daudz?

3. Iniciātīva. Vai jums ir pašierosme jeb jūs pastāvīgi gaidāt, lai kāds cits jums parāda un pasaka, kas darāms blakus parastajam darbam?

4. Oriģinālitāte. Vai jūs pastāvīgi domājat par to, kā varētu uzlabot to darbu, ko darāt?

5. Neatlaidība. Vai jūs risināt savas problēmas ar apņēmīgu un stūrgalvīgu neatlaidību, pārvarot šķēršļus un novirzoties no spraustā mērķa?

6. Vai uz jums var paļaisties? Vai esat vingrinājis savu atmiņu un vai varat apgalvot, ka veicat katru darbu arī tad, ja neviens jums uz pirkstiem neskatās?

7. Entuziasms. Vai jūs apsverat savas dzīves problēmas ar drošu, apņēmīgu un tomēr stiklāti optimistisku ievirzi?

8. Vai jūs spējat citus pārliecināt? Vai esat centušies izveidot savu vārdu krājumu tik bagātu, ka spējat iedvest citam pārliecību, ka patiešām zināt to, ko apgalvojat?

9. Simpatijas. Vai esat vienmēr draudzīgs, taktisks, līdzjūtīgs? Vai cenšaties saprast arī citu rūpes?

10. Vispārīgais raksturs. Vai jūs dzīvojat pēc likumiem, kuru pamatā ir sirsnīgums, atklātība, godīgums un laba ticība?

Ja domājat, ka savu arodu protat, bet jums tomēr neveicas, tad varat palīdz droši pieņemt, ka vaina meklējama tai apstāklī, ka grēkojat pret vienu no minētiem rakstura noteikumiem. Bet šīs vainas visas var labot.

87 proc. visu DP jaunāki par 45 gadiem

Pēc IRO sagatavošanas komisijas ...ām, pārbaudēs DP nometnēs Vā...jā, Austrijā, Itālijā un Vidējos aus...umos noskaidrots, ka 87 proc. no ...siem 600.000 DP ir jaunāki par 45 ...diem. 22 proc. no vīriešiem un 26 ...oc. no sievietēm ir jaunākas par ...3 gadiem, bet 65 proc. vīriešu un 59 ...oc. sieviešu vecumā starp 18 un 45 ...adiem. Vecāki par 45 gadiem ir 13 ...oc. visu vīriešu kārtas DP un 15 ...oc. sieviešu. Neparasti lielais jau...āko vecuma grupu procents pierā...ot, ka vairums visu DP ir teicams ...arba spēks un varētu dot vērtīgu ...arbu ikvienai tautai, kas tos uz...emtu.

Miris Otomārs Nemme

Vecā gada pēdējā vakarā Meminenas latviešu nometnē miris glezotājs Otomārs Nemme. Nelaikis izcēlies 1891. g. 10. oktobrī Alojā, bet izaudzis Rīgā, kur 1927. g. beidzis mākslas akadēmiju. Studiju nolūkos viņš apceļojis daudzas Eiropas zemes, ilgāku laiku pavadīdams arī ASV. Emigrācijas dzīvē mākslinieks bija zīmēšanas skolotājs Memingenas latviešu nometnes skolā. Aizgājējs, guldīts Memingenas pilsētas Meža kapos, kur viņu 5. janvārī izvadīja daudz tautiešu.

sava rakstura veidotājs

VEICAS, OTRAM NE

...nieku izvēlei. 49 gadījumos atbildēts — spēja tikt galā ar cilvēkiem un sadarboties ar pārējiem darba biedriem. 35 gadījumos — spēja droši un veikli izteikties sarunā ar svešiem, 32 gadījumos — laba ārieme, glītums, laba frizūra, 17 gadījumos — vispārīga modrība, 15 gadījumos — īpašība būt tādam, uz ko var paļauties, 15 gadījumos — uzņēmība, enerģija, pašierosme, entuziasms, 13 gadījumos — pašiniciātīva un oriģinālitāte, 9 gadījumos — humora izpratne, 9 gadījumos — pašpaļāvība un drosme, 7 gadījumos — laipnība un laba uzvešanās. Pietiekama aroda prasme, pats par sevi saprotams, visos gadījumos bijusi dabisks priekšnoteikums.

Uzskatot godīgumu un tīrīgumu par īpašībām, kas nav atsevišķi jāpiemin, Lertons min 10 pamata īpašības, kas nepieciešamas ne vien, lai gūtu komerciālu panākumus, bet arī, lai cilvēks pats justos ar sevi apmierināts.

1. **Sadarbošanās.** Vai jūs pastāvīgi un neatlaidīgi pūlaties pēc iespējas piemēroties apstākļiem un vienmēr atcerēties, ka ar darba biedriem jāsaskaņojas un jāsastrādā kolēģiāli?

2. **Mērķtiecība.** Vai jūs vienmēr cenšaties pierādīt pats sev un citiem, ka jūs ar savu darbu tiecaties uz noteiktu mērķi, un vai jūs nemitīgi atceraties, ka cilvēks nekad nevar zināt un sasniegt pietiekami daudz?

3. **Iniciātīva.** Vai jums ir pašierosme jeb jūs pastāvīgi gaidāt, lai kāds cits jums parāda un pasaka, kas darāms blakus parastajam darbam?

4. **Oriģinālitāte.** Vai jūs pastāvīgi domājat par to, kā varētu uzlabot to darbu, ko darāt?

5. **Neatlaidība.** Vai jūs risināt savas problēmas ar apņēmīgu un stūrgalvīgu neatlaidību, pārvarot šķēršļus un nenovirzoties no spraustā mērķa?

6. **Vai uz jums var paļaisties?** Vai esat vingrinājis savu atmiņu un vai varat apgalvot, ka veicat katru darbu arī tad, ja neviens jums uz pirkstiem neskatās?

7. **Entuziasms.** Vai jūs apsverat savas dzīves problēmas ar drošu, apņēmīgu un tomēr atklāti optimistisku ievirzi?

8. **Vai jūs spējat citus pārliecināt?** Vai esat centušies izveidot savu vārdu krājumu tik bagātu, ka spējat iedvest citam pārliecību, ka patiešām zināt to, ko apgalvojat?

9. **Simpatijas.** Vai esat vienmēr draudzīgs, taktisks, līdzjūtīgs? Vai cenšaties saprast arī citu rūpes?

10. **Vispārīgais raksturs.** Vai jūs dzīvojat pēc likumiem, kuru pamatā ir sirsnīgums, atklātība, godīgums un laba ticība?

Ja domājat, ka savu arodu protat, bet jums tomēr neveicas, tad varat palīdz droši pieņemt, ka vaina meklējama tai apstāklī, ka grēkojat pret vienu no minētiem rakstura noteikumiem. Bet šīs vainas visas var labot.

Amerikāņu un angļu saimniecības iestādes no Berlīnes pārcels uz Frankfurti

SĀKSIES RIETUMVĀCIJAS PĀRVALDES UN SAIMNIECĪBAS PĀRVEIDOŠANA

Trešdien Frankfurtē sākās svarīgākā konference Vācijas jautājumā kopš Londonas apspriežu izjukšanas. Tajā sastapušies Vācijas amerikāņu joslas virspavēlnieks ģenerālis Kleja, un angļu joslas virspavēlnieks ģenerālis Robertsons, kā arī abu joslu 8 vācu zemju ministru prezidenti un apvienotās joslas saimniecības padomes locekļi. Abi joslu virspavēlnieki paziņoja punktus, par kuriem tie vienojušies Rietumvācijas saimniecības struktūras pārveidošanai, saimniecības stabilizēšanai, darba apstākļu uzlabošanai un produkcijas pacelšanai. Programma, starp citu, paredz visu apvienotās joslas saimniecības iestāžu pārcelšanu no Berlīnes uz Frankfurti, atstājot Berlinē tikai ar kontrolpadomi saistītās politiskās nodaļas.

Amerikāņu un angļu joslas virspavēlnieki vienojušies: 1) Pavairot apvienotās joslas saimniecības padomes locekļu skaitu no 52 līdz 104, kas ievēlami līdzšinējā kārtībā. 2) Dibināma kabinetam līdzīga otrā palāta ar 2 pārstāvjiem no katras abu joslu vācu zemes, pie kam to vidū varētu būt arī ministru prezidenti. Šī institūta tiesības rēgulēs īpaši noteikumi. 3) Apvienotās joslas atsevišķo saimniecības nozaru vadītājus ievēlēs šī palāta, un tie nebūs valsts ierēdņi. 4) Dibināma apvienotās joslas augstākā tiesa ar 9 locekļiem, kas izšķirs strīdus zemju starpā un kompetenču jautājumus. 5) Dibināma rietumjoslu apvienotā banka, līdzīga emisijas bankai, kuŗā ieplūstu visi ieņēmumi no eksporta. Bankai arī būtu tiesības noteikt nodokļus, muitas un eventuāli rēgulēt naudas apgrozību. 6) Līdzšinējai saimniecības padomei paliktu budžetu un nodokļu projektu sastādīšana un cenu rēgulēšana.

Angļu liberālais „Manchester Guardian" aicina 3 rietumvalstis apspriesties par Rietumvācijas pagaidu valdības dibināšanu, jo visu četru okupācijas valstu kopīga politika neesot reālizējama. Piemērotais Vācijas pārvaldes veids okupācijas valstīm esot jāatrod vēl šogad. Pret Rietumvācijas valsts dibināšanu izteikušies vairāki izcili Ziemeļvācijas vācu politiķi sarunās ar Anglijas ministru Vācijas un Austrijas lietās lordu Pekenhemu Ķelnē. Anglijas ārlietu ministrijas pārstāvis paskaidrojis, ka Londonas oficiālās aprindās nekas neesot zināms par kādām rietumvalstu diplomātisko pārstāvju sarunām trīs Vācijas rietumjoslu apvienošanas jautājumā. Šādas sarunas neesot arī gatavotas. Tādu pašu atsaukumu deva Francijas ārlietu ministrija. Ziņu par it kā gaidāmu šādu apspriedi bija sniedzis kāds Parīzes laikraksts.

NYHT, BBC

Profesora Bervena noslēpumainais pacients

Sestdien no Stokholmas uz Maskavu steidzīgi izsaukts izcilākais Zviedrijas vēža slimības speciālists profesors Eliass Bervens. Padomju iestādes viņu uzaicinājušas palīdzēt kāda nopietna vēža slimības gadījuma ārstēšanā. Pirms izlidošanas padomju speciāllidmašīnā profesors paskaidroja, ka nākošā pacienta vārds viņam neesot zināms.

Profesora Bervena kollēgas, kā arī zviedru laikraksts „Aftonbladet" domā, ka šis pacients varētu būt Stalins, par kuŗa slimību vairākkārt cirkulējušas runas. Padomju vēstniecība Stokholmā paskaidrojusi, ka tā par Bervena uzaicināšanu uz Maskavu nekā nezinot, tāpat par ārstējamo pacientu. Faktu, ka Maskava nemaz nav sazinājusies ar vēstniecību, bet gan tieši telegrafiskā ceļā izsaukusi Bervenu, Zviedrijā uzskata par apstiprinājumu minētam pieņēmumam. Padomju amatpersonas Maskavā sestdien liegušas jebkādus komentārus par Bervena apciemojumu, bet kāds zviedru vēstniecības pārstāvis izteicies, ka profesora apmeklējumu, acīm redzot, sagatavojušas padomju iestādes, jo arī vēstniecībai par to nekas neblijis zināms.

1947. g. martā padomju oficiozs „Izvestija" ziņoja, ka maršals Stalins uzaicinājis divus izcilus padomju zinātniekus pārtraukt visus kārtējos darbus un pilnīgi nodoties vēža slimības pētīšanai. Zviedrijā sagaidā, ka profesoru Bervenu, tāpat kā jau agrāk uz Maskavu izsauktus zviedru speciālistus, aicinās nodot solījumu — neizpaust sava pacienta vārdu. Zviedru prese vēl piemin, ka agrākais Staļina un Molotova privātārsts profesors Herberts Oliverkrons savā laikā uzaicināts uz Padomju Savienību, kur viņam bijis jāizdara smadzeņu operācija „kādam prominentam padomju pilsonim — Aleksandrovam".

Kollēgas profesoru Bervenu apzīmē par neatkarīgu zinātnieku, kas intensīvi aizņemts ar savu zviedru pacientu ārstēšanu paša vadītajā radija ārstniecības slimnīcā un nekādā ziņā nebūtu bijis gatavs pamest visu un steigties uz Maskavu, ja viņam jau pašā sākumā nebūtu apliecināts, ka gadījums ir nopietns un ka pacients ir kāda izcila personība.

Pēc INS ziņām, Brazilijas agrākais vēstnieks Maskavā Mārio de Pimentels-Brandao 6. janvārī Rio de Žaneiro izteicies, ka ģenerālisims Stalins esot slims un liekoties ķermeņa viena puse daļēji triekas skarta. Brandao, kas atgriezās Brazilijā pēc nesenās diplomātisko attiecsmju pārtraukšanas Brazilijas un Padomju Savienības starpā, vēl piebildis, ka viņš Staļinu redzējis īsi pirms savas aizbraukšanas no Maskavas. Kādas pieņemšanas gadījumā Staļins ar pūlēm kāpis augšup pa Ļenina mauzoleja kāpnēm, sargu atbalstīts. Bijis skaidri redzams, ka Staļinam ir grūti paiet: viena roka viņam nokarājusies kā bez spēka, un viņš arī pievilcis vienu kāju. Visumā Staļins atstājis tādā cilvēka iespaidu, kas vienā pusē daļēji triekas skarts.

Brandao savos izteikumos nekā neminēja par varbūtējo profesora Bervena pacientu Maskavā, bet apzīmēja par atklātu noslēpumu Maskavas diplomātiskās aprindās, ka 68 gadus vecā Staļina veselības stāvoklis ir nopietns. Par iespējamo Staļina pēcteci Brandao izteicās, ka tas laikam gan nebūšot Molotovs, kaut arī viņa vārdu šai sakarībā bieži pieminot. Visplašāk izplatītais tomēr esot uzskats, ka vadība Padomju Savienībā stingri atrodas militāristu rokās un ka pēc Staļina nāves valsts vadību pārņemtu viens no izcilākajiem ģenerāļiem vai ģenerāļu grupa.

Domstarpības par padomju karaspēku Ungārijā

Ungārijas valdība oficiāli paziņojusi, ka 1947. g. no Ungārijas izvākta viena daļa padomju okupācijas karaspēka un ka patlaban Ungārijas territorijā atrodoties vēl vienīgi padomju vienības, kas nepieciešamas sakaru uzturēšanai ar padomju okupācijas joslu Austrijā, saskaņā ar Ungārijas mierlīguma noteikumiem. ASV un Anglija jau paziņojusi sabiedroto kontrolkomisijai Ungārijā savu militāro vienību likvidēšanu. Padomju Savienība notā Ungārijas valdībai bija ziņojusi, ka atlikušās karaspēka vienības ir tikai tās, kas nepieciešamas „sakaru līniju nodrošināšanai", uzsverot, ka pārējie spēki izvākti līdz 14. decembrim, tātad pilnīgā saskaņā ar mierlīgumu.

AP iepriekš ziņoja, ka vēl 25. decembrī Ungārijā tomēr esot bijis 25.000 vīru liels padomju karaspēks, ieskaitot tanku apkalpes un iznīcinātāju pilotus, tātad 101 dienu pēc mierlīguma spēkā stāšanās, kamēr mierlīguma 22. pants nosaka, ka karaspēks izvācams vēlākais 90 dienu laikā. AP korespondents De Ljūss ziņoja, ka krievu karaviri izteikušies ungāru iedzīvotājiem, ka viņi te palikšot vēl 3 mēnešus — pēc Ungārijas valdības lūguma. Ungāru valdības pārstāvis pēc tam šo ziņojumu noraidīja kā „nelietīgus melus". Pēc citām AP ziņām, kas balstoties uz aculiecinieku informācijas, 25. decembrī Ungārijā vēl bijuši 400 iznīcinātāju un 50 tanku. Iznīcinātāji vēl 3. janvārī bijuši redzami Papas un Vecpremas lidlaukos.

Nedz padomju, nedz ungāru valdības paskaidrojumos nav minēts, cik lieli tad faktiski ir padomju spēki, kas tur oficiāli vēl palikuši „sakaru nodrošināšanai". Novērotāji atzīst par kļūdu, ka rietumvalstis pirms gada Parīzē nepastāvēja uz to, lai Molotovs šos skaitļus nosaka tuvāk. Lietpratēji vērtē, ka minētiem uzdevumiem pietiktu ar 2000, vai visaugstākais 5000 vīru, bet tanki un iznīcinātāji sakaru uzturēšanai vispār nebūtu vajadzīgi. NYHT

Jauni „skripti" angļu joslā

Angļu okupācijas nauda, kas atbilst amerikāņu joslas „skriptiem", bilst amerikāņu joslas „skripiem", kopš pirmdienas izņemta no apgrozības, apmainot to pret jaunām naudas zīmēm. Tā lietojama vienīgi okupācijas karaspēka vajadzībām.

Visus ASV kara kuģus apbruņo ar atombumbām

ASV VARĒTU UZVARĒT KATRĀ KARĀ, SAKA ADMIRĀLIS NIMICS

Pēc BBC ziņām, ASV flotes ministrija paskaidrojusi, ka noņemts ASV aviācijas bazes kuģus arī ārpus ASV territoriāliem ūdeņiem apbruņot ar atombumbām. Tādā kārtā ASV flotes spēks tikšot ievērojamā kārtā pastiprināts.

ASV ar saviem tagadējiem spēkiem uz jūras un gaisā tuvākajos gados spētu uzvarēt katrā karā, teicis amerikāņu flotes admirālis Nimics savā atlūgšanās rakstā. Bijušais amerikāņu flotes virspavēlnieks savā ziņojumā norādījis, ka ASV jūras spēku virskundzība ir neskarta un tā katrā laikā var radīt peldošus lidlaukus jebkuŗā piekrastē, lai uzbruktu sauszemes mērķiem. Nimics pareģojis, ka nākotnes flote visvairāk veidosies no lidmašīnu bazes kuģiem, kas būs apgādāti ar atomieročiem. ASV gan neesot tik stipra kā Centrāl- vai Austrumāzija vai arī Rietumeiropa cilvēku skaita ziņā, bet tomēr tā ar saviem labākajiem ieročiem un pārsvaru jūrā un gaisā varot jebkuŗā karā uzvarēt.

Reuters

Anglijā spēkā jauni darba noteikumi

Saskaņā ar jaunā darba likuma spēkā stāšanos, pirmdien Anglijā sāka reģistrēties darba pārvaldēs ielu pārdevēji, ceļojošie mūzikanti, kurpju spodrinātāji un puķu pārdevējas, kas tagad pakļauti reģistrēšanās pienākumam. Likums, kas skar visus vīriešus zem 50 un visas sievietes zem 40 gadiem, neatkarīgi no tā, vai tie nodarbināti vai nē, grib pievadīt svarīgām angļu rūpniecības nozarēm papildu darbarokas. Jāreģistrējas arī Anglijā tik populāro sacīkšu totālizātoru un izpriecu vietās nodarbinātiem, kā arī jauniešiem bez nodarbošanās. Pēdējais noteikums mērķēts galvenokārt uz tā sauktajiem spiviem jeb angļu „vienaldzīgajiem".

Ar jauno gadu valsts īpašumā pārgājušas četras galvenās Anglijas dzelzceļa līnijas, līdz ar 54 mazākām dzelzceļu sabiedrībām. Tas ir svarīgākais posms strādnieku valdības līdzšinējā sociālizācijas likumdošanas gaitā. Šis nacionālizācijas akts attiecas arī uz iekšējo kuģniecību, zemesceļu tāltransportu, kā arī Londonas pazemes dzelzceļu un autobusu satiksmi. Līdz ar to par valsts darbiniekiem kļūst ap 1 miljons angļu, kas līdz šim bija privātā dienestā.

Līdzšinējie Anglijas dzelzceļu īpašnieki saņems atlīdzību valdības garantētu 3 proc. hipotēku veidā, ko dzēsīs laikā no 1978. līdz 1988. g.

DAŽOS VĀRDOS

Ekskaralis Michails 5. janvarī ieradies Šveicē. Līdz robežai viņa vilcienu pavadīja amerikāņu militārā policija. Vilcienā viņš vedis līdz tikai savas drēbes, 4 amerikāņu auto un daudz pudeļu vērtīga vīna. Lozanā ekskaralis publiski atsaucis ziņas, ka viņš būtu atstājis troni „tikai, lai būtu brīvs, varētu amizēties un precēties". Viņa atkāpšanās esot notikusi politisku iemeslu dēļ. Piektdien vai sestdien no Kopenhagenas uz Lozanu izbrauks ekskaraļa saderinātā princese Anna.

Francijas nacionālā sapulce 6. janvārī galīgā veidā pieņēmusi antiinflācijas likumu.

Vairākas dienas streikoja Hamburgas ostas strādnieki; „bada streiki" nepietiekamas pārtikas apgādes dēļ izcēlušies arī Rūras apgabalā, uz kurieni angļi nosūtījuši 3000 „Care" saiņu.

Visus komūnistu mandātus Brazilijas parlamentā, senātā un pašvaldībās nolēmis anullēt Brazilijas parlaments.

Irānas valdība nav paredzējusi slēgt palīdzības līgumu ar ASV, paziņojis ministru prezidents, un saņēmis parlamenta uzticību ar 76 pret 6 balsīm.

Ar militāru godu Aleksandrijā apbedīts 28. decembrī mirušais bijušais Italijas karalis Viktors Emanuels III. Viņa dēls Umberto no trimdas Portugalē uz tēva bērēm ieradās par vēlu.

Trešdien Londonā miris pazīstamais vācu tenors un filmu aktieris Richards Taubers. Viņš jau kopš Hitlera varas laiku sākuma uzturējās emigrācijā Anglijā un bija ieguvis Anglijas pavalstniecību.

Noskaidrots vainigais lielākajā pēckara vilcienu katastrofā Vācijā pie Neivides, kur, sadurotīes diviem ātrvilcieniem, galu dabūja 41 persona un ievainoja tuvu pie 100. Tas ir Dortmundas ātrvilciena lokomotīves vadītājs, kas bija pabraucis garām kādas stacijas slēgtajam zīmnesim.

Burmas parlamentā 7 komūnistu deputāti balsoja pret Anglijas-Burmas neatkarības līguma ratificēšanu.

Preses konference Heidelbergā

(Turpinājums no 1. lpp.)

Direktors Edvards vēl uzsvēra, ka IRO ir organizācija, ko nodibinājušas tikai rietumu valstis, nevis lai vajātu DP, bet lai tiem palīdzētu. Daudzi, kas uzticējušies IRO un jau reģistrējušies, ar to guvuši iespējas ātrāk tikt pie sava stāvokļa atrisināšanas. Runājot par organizācijas noteikumiem vispār, viņš uzsvēra, ka tos nav izstrādājuši IRO darbinieki paši, bet gan attiecīgas valdības. Arī IRO darbinieki atzītu daudzus labojumus, bet tie būtu jāpieņem šīm valdībām. DP centrālām komitejām, kas vēlētos panākt statūtu grozījumus, varētu vienīgi ieteikt iesniegt priekšlikumus UN un valdībām.

„Saskaņā ar statūtiem nevar būt iebildumu pret tādu bij. karavīru aprūpēšanu, kas vācu armijā iesauktī spaidu kārtā", paskaidroja tieslietu nodaļas vadītājs Karters (Carter). Uz jautājumu, vai arī amerikāņu joslā, tāpat kā angļu joslā, par piespiedu kārtā mobilizētiem atzīs visus pēc 1943. g. iesauktos baltiešu karavīrus, tomēr atbildēja, ka amerikāņu joslā katru gadījumu izšķirs individuāli.

Pēc jautājuma, kā lai pierāda, kas ir piespiedu kārtā mobilizēts, tieslietu daļas vadītājs plašāk paskaidroja, ka bijušo karavīru jautājumu pašlaik pārrunā arī IRO padomē Ženevā. Esot sagaidāma pierādījumu jautājuma mīkstināšana. Iespējams, ka amerikāņu joslā saņems jaunas instrukcijas jau tuvākā laikā, pie kam cerams, ka „skatījums būs reālistiskāks". Bij. karavīrus, kas jau agrāk no nometnēm izraidīti, tomēr no jauna aprūpē uzņemt nevarēs, izņemot sevišķi grūtus gadījumus, bet DP statusa jautājumā sagaidāma liberālāka pieeja.

Pie šīs preses konferencē Heidelbergā iegūtās informācijas vēl piebilstams, ka pēc neoficiālas informācijas, ko saņēmuši latviešu organizāciju pārstāvji, jaunās instrukcijas bij. karavīru jautājumā, ko gaida amerikāņu joslā, IRO padomē Ženevā jau pieņemtas un ir tās pašas, kas angļu joslā izziņotas. Saskaņā ar tām atzīts, ka 1943. g. janvārī Baltijas valstis notikusi piespiedu mobilizācija, kāpēc arī tie, kas iesaukti vācu armijas vienībās vai latviešu legionā, pēc šī laika principā atzīstami par piespiedu kārtā iesauktiem. Turpretī tiem, kas kļuvuši karaviri agrāk vai bijuši vācu SS daļās, jāpierāda, ka nav bijuši brīvprātīgie. Sīkākajos noteikumos pie šīs instrukcijas starp citu norādīts, ka arī ietetovētā „asinszīme" nav visos gadījumos uzskatāma par pierādījumu brīvprātīgai līdzdalībai SS. Instrukcijā norādīts, ka 1939. g. vācu repatrianti no Baltijas valstīm nekādā gadījumā nav tiesīgi saņemt IRO aprūpi, bet no 1941. g. repatriantiem atsevišķi, kas nav pēc tautības vācieši, varētu šīs tiesības iegūt.

Žurnālisti preses konferencē Heidelbergā tālāk jautāja arī, kāpēc IRO padomes apspriedēs nepiedalās DP pārstāvjus, vismaz kā lietpratējus. Informācijas daļas vadītājs Denlingers atbildēja, ka viņam nav zināmi principiāli iebildumi pret DP pārstāvju piedalīšanu, lai gan šāda jautājuma izšķiršana nav amerikāņu joslas IRO vadības kompetencēs, un piebilda, ka A. Valdmanis Ženevā darbojas kā direktora Taka padomdevējs. Pēc norādījuma, ka Valdmanis nav šim uzdevumam vēlēts pārstāvis, tieslietu daļas vadītājs Karters paskaidroja, ka DP nacionālās komitejas nav oficiāli atzītas. Neoficiāli ir uzklausītas dažādas personas un rakstīti iesniegumi daudzos gadījumos ievēroti. Būtu jāpārbauda, kā nacionālo komiteju statūti saskaņojami ar IRO statūtiem. Pa daļai DP domu uzklausīšanai kalpo arī preses konferences, kas turpmāk notiks regulāri katru mēnesi.

Aprūpes un apgādes daļas vadītājs Denns atbildēja jautājumam: „Pēdējās nedēļās pasliktinājusies DP pārtika, kā daudzuma, tā kvalitātes ziņā. Izsniegta bojāta pārtika. Kam par to sūdzēties?" — Viņš paskaidroja, ka par šādiem gadījumiem rakstiski jāziņo viņa nodaļai — care and maintenance. Saskaņā ar IRO noligumiem ir tiesības bojātu pārtiku nepieņemt un dot atpakaļ. IRO nupat atkal iemaksājusi 5 milj. dolaru samaksai par to pārtikas daļu, kas pārsniedz 1000 kaloriju devu. Notiek arī sarunas, lai sagādātu DP veselīgāku, vitamīniem un svaigam precēm bagātāku pārtiku. Vācu pārtikas noliktavās norikos IRO pārstāvjus, kas uzraudzīs, lai DP saņemtu pietiekami labus produktus.

Direktors Edvards vēl ziņoja, ka pēdējā mēneša laikā IRO darbinieku štats amerikāņu joslā atkal samazināts par 15 proc. Tagad viņš joslā paliek tikai 550 darbinieku, kas visvairāk nodarbināti ar pārtikas sagādi. Tagadējais darbinieku skaits ir tikai nieciga daļa no tā, kas savā laikā bija UNRRAi. Ar 1. janvāri arca tīmu skaits taupības nolūkos samazināts no 20 uz 7. Jauno apgabalu štābi atrodas Frankfurtē, Ludvigsburgā, Ansbachā, Regensburgā, Augsburgā, Gautingā un Minchenē. Apgabalu direktoriem pakļautas nometnes ar 24.000 līdz 59.000 DP. Uz jautājumu, cik lielu daļu no IRO budžeta patērē darbinieku algām, direktors Edvards atbildēja, ka darbinieku algām patērē mazāk nekā 5 proc. no visa 40 milj. dolaru budžeta. Tās kļuvis iespējams, arvienu paplašinot DP paspārnīti.

No atbildēm uz atsevišķiem jautājumiem preses konferencē vēl pieminamas:

Direktors Edvards: „Neviens vēl nav izraidīts no nometnes par propagandu pret repatriāciju!" — „IRO nerūpēsies par bēgļiem, kas ieradušies amerikāņu joslā pēc 1947. g. 21. aprīļa, bet tie var iegūt DP statusu, ja pierāda, ka ir tiesīgi." — „Ženevā notiek sarunas ar „Jewish Agency" pārstāvjiem par žīdu izceļošanu uz Palestīnu."

Uz jautājumu: „Ko IRO vadība dara, ja atklāj, ka kāds IRO darbinieks ir komūnists?" tieslietu daļas vadītājs atbildēja: „Vispirms jāmeklē atbilde jautājumam —, kas ir komūnists. Tas vien, ka kāds ir krievs, nenozīmē, ka viņam jābūt komūnistam. Pavalstniecība tātad nevar būt izšķiriga. Izšķiriga var būt tikai darbība — ja tā vērsās pret IRO statūtiem, tad darbinieks atlaižams."

Kad žurnālisti prasīja paskaidrojumus par baumām, ka kāds vilciens ar sievietēm no DP izvietošanas centra Minchenē esot norikots uz kādu transitnometni pie Minsteras, bet it kā devies uz krievu joslu, izvietošanas daļas vadītāja Trimble atbildēja, ka baumas dibinājušās uz transportējamo sieviešu satraukumu, kad tās pamanījušas, ka vilciens brauc pa kādu ceļu tuvu joslu robežai. Neesot bijis nodoma novirzīt transportu uz padomju joslu, bet tas pa citu ceļu braucis tehnisku apstākļu dēļ, un arī nonācis Minsterā.

Izvietošanas daļas vadītāja lūdza arī ziņot tieši viņai par nekārtībām vai nelaipnu apiešanos ar DP izvietošanas nometnēs, bet aprūpes daļas vadītājs Denns ziņoja, ka pašlaik notiek trūkumu novēršana transitnometnē „Funkkaserne" Minchenē.

A. Lp.

Ed. Kraucs uzņems filmu par DP

Ar DP preses apvienības starpniecību latviešu filmu operātors Ed. Kraucs ievadījis sarunas ar IRO štābu amerikāņu joslā par filmas uzņemšanu, kuŗā parādīs DP dzīvi, darbu un izceļošanu. Filmu, kas paredzēta ap 300 m gara, IRO nosūtīs Dienvidamerikas valstīm. To paredzams sinchronizēs spāņu un portugaļu valodā. Ja neradīsies neparedzēti šķēršļi, paredzams, ka Ed. Kraucs varēs sākt darbu jau tuvākās dienās.

Plūdi nodara lielus zaudējumus Vācijā un Austrumfrancijā

Pēc tam, kad ūdens celšanās Rietum- un Vidusvācijas upēs pagājušās nedēļas beigās sasniedza otru krīzes stāvokli, plūdi sākuši mazināties, un ūdens līmenis upēs šīs nedēļas sākumā sāka krist. Vienīgi Donavā ūdens vēl turpināja kāpt. Pasavā ūdens līmenis sasniedza 4 metrus virs normālā. Augšbavārijas upes pamazām atiet savās gultnēs. Izarā ūdens svētdien sasniedza augstāko līmeni — 2,75 m virs normālā.

Otrais plūdu posms Reinā nodarījis smagus zaudējumus. Reinas un Mozeles lejā pārplūdinātas daudzas apdzīvotas vietas, arī zemākie Ķelnes un Bonnas rajoni. Reinā aizkavēta 150.000 t preču pārsūtīšana. Tikai šonedēļ atkal darbojas viss Vācijas telefona tīkls. Lieli postījumi nodarīti arī Lejasfrankonijā. Virceburgā applūdināja plašas pilsētas daļas. Amerikāņu karaspēks palīdzēja izvākt iedzīvotājus no apdraudētajām vietām. Daļa ēku bija jāevakuē arī Ašafenburgā un Bad Kisingenā. Plūdi aizskalojuši daudz būvmateriālu un pārplūdinājuši dzelzceļa līnijas.

Publicētais pārskats par plūdu nodarītiem zaudējumiem Austrumfrancijā min 5 nonāvētos un 1.117 miljonu franku materiālo zaudējumu. Ūdens klāja plašus apgabalus 6 pēdu augstumā, liekot tūkstošiem iedzīvotāju pamest mājas. Tā bija lielākā plūdu katastrofa Francijā kopš 50 gadiem. Lietus lija nepārtraukti četras dienas. Izpostītas lielas kviešu un cukurbiešu sējumu platības, applūdinātas raktuves un fabrikas.

Visstiprākie plūdi bija Mozeles departamentā un Elzasā-Lotringijā. Nansi pilsēta bija bez satiksmes ar apkaimi, bez telefona, elektrības un gāzes. Līdzīgs stāvoklis bija Mecā, ko apņēma milzīgs ezers. NYHT

Olimpiskais gads ir klāt!

Uzņēmumos no augšas uz apakšu — ievērojami cīnītāji līdzšinējās olimpiskajās sacensībās: 1) olimpiskais rekordists diska mešanā (50,48 m) amerikānis C. Karpenters; 2) pēdējo olimpisko spēļu uzvarētājs 10.000 m skrējienā soms L. Salminens; 3) olimpiskais rekordists 50 km soļošanā (4:30:41,4 st.) anglis H. Vaitloks.

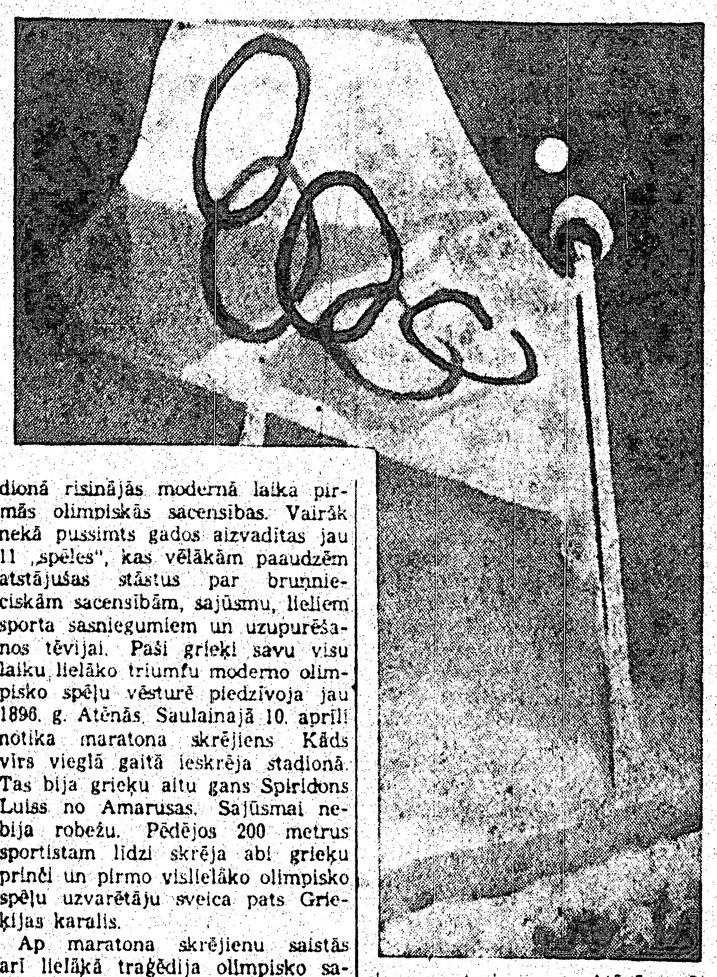

Klements Etlijs apsveic pasaules sporta jaunatni olimpiskajā gadā

Premjērs Klements Etlijs Lielbritanijas olimpiskās komitejas oficiālajā izdevumā „World Sports" apsveic pasaules sporta jaunatni 1948. gadā un priecājas, ka Anglijai uzticēts gods sarikot pēckara pirmās olimpiskās spēles, kur pulcēsies vairāk nekā 50 valstu sportisti. „Es zinu, ka olimpiskās sacensības organizētas ne vien starptautiski lieliem sporta sasniegumiem, bet šim sarīkojumam jāierāda arī cilvēces griba ilgstoši dzīvot mierā un brīvībā," saka Etlijs. „World Sports" izteic gandarījumu, ka pēc 40 gadiem olimpisko spēļu vieta atkal būs Londona.

„Mēs zvēram, ka olimpiskajās spēlēs būsim godīgi cīnītāji un ievērosim spēļu noteikumus. Mēs sacentīsimies brunnieciskā garā — par godu mūsu tēvzemei un par slavu sportam," tas ir jau tik vecais, bet sporta pasaulei vienmēr jaunais un svētais olimpiskais zvērests, ko visu „spēļu" dalībnieku vārdā saka viens no tās zemes izcilākajiem sportistiem, kur sacensības notiek. Šis zvērests satur olimpiskās idejas augstāko izpratni un pauž lielo sacensību nozīmi. Olimpiskais karogs, ar 5 kopā savītiem apļiem, simbolizējot 5 pasaules kontinentu sadarbību, pēc 12 gadu pārtraukuma, brīvi plīvodams, šogad atkal aicinās zemes lodes jaunatni draudzīgām sacensībām. Šis karogs, kas otra pasaules kara ugunīs Berlines drupās palicis neskarts, ir satiksmes spēka un miera gribas paudējs. Taču pasaule ir jauna un olimpiskā karoga cēlajiem aicinājumiem šajā milzīgajā telpā, ko apdzīvo cilvēki, netrūkst arī pulgotāju.

Baltais karogs pirmo reizi plīvoja pēc iepriekšējā kara — 1920. g. „spēlēs" Antverpenē un visai zemes lodei it kā vēstīja: „Kara nekad vairs nebūs!" Taču briesmīgākais no vēstures briesmīgajiem kariem nāca. Tagad, šajā tik ļoti satrauktajā pasaulē olimpiskais karogs atkal grib vēstīt to pašu, ko toreiz: „Kara nekad vairs nebūs!" Un cilvēce taču nevēlas neko citu, kā tikai šī solījuma piepildīšanos. Olimpiskās spēles tādēļ ir sporta jaunatnes miera gribas manifestācija. Un šis skaistais olimpiskais gads nu ir klāt!

• • •

Franču barona Pjēra de Kubertēna ģeniālā ideja par sengrieķu olimpisko spēļu modernizēšanu 1896. g. 6. aprīlī beidzot kļuva īstenība: Atēnu marmorā būvētajā stadionā risinājās modernā laika pirmās olimpiskās sacensības. Vairāk nekā pussimts gados aizvadītas jau 11 „spēles", kas vēlākām paaudzēm atstājušas stāstus par brunnieciskām sacensībām, sajūsmu, lieliem sporta sasniegumiem un uzupurēšanos tēvijai. Paši grieķi savu visu laiku lielāko triumfu moderno olimpisko spēļu vēsturē piedzīvoja jau 1896. g. Atēnās. Saulainajā 10. aprīlī notika maratona skrējiens. Kāds vīrs vieglā gaitā ieskrēja stadionā. Tas bija grieķu aitu gans Spiridons Luiss no Amarusas. Sajūsmai nebija robežu. Pēdējos 200 metrus sportistam līdzi skrēja abi grieķu princi un pirmo visslēlāko olimpisko spēļu uzvarētāju sveica pats Grieķijas karalis.

Ap maratona skrējienu saistās arī lielākā traģēdija olimpisko sacensību vēsturē. Tā norisinājās 1908. g. Londonā. Paguris stadionā pirmais ieskrēja itālis Dorando, taču dažus metrus pirms mērķa nespēkā sabruka. Dorando tautieši un tiesneši viņu piecēla un palīdzēja iziet cauri mērķim. Sportists atžirga un bija priecīgs, ka izcīnījis uzvaru Itālijai, jo neapzinājās vēl īstenību: uzvaras lauri piekrita amerikānim Haisam, kaut viņš mērķi sasniedza tikai otrais, bet grūto ceļu bija veicis paša spēkiem.

• • •

Kā ziemeļu valgzne olimpiskajās cīņās visvairāk apcinoto nāciju vidū mirdz mazā Somija. Tās slava sākās 1912. gadu „spēlēs" Stokholmā, kad 5000 m skrējienā gandriz visu ceļu vadībā bija francūzis Džens Bujēns, bet pašās beigās viņam gāja aizsteidzās somu pirmais lielais skrējējs Hannes Kolehmainens. 14:36,6 min. rezultāts vēl gadiem ilgi liecināja par viņa lielisko skrējienu, un toreizējā sajūsma Somijai palīdzēja izaudzēt aizvien lielākus dēlus, kas prata cīnīties par godu tēvzemei un par slavu sportam. Nūrmi, Ritola, tēvs un dēli Jervineni, Salminens, Nikanens, Hekerts — kas gan var spēt saskaitīt „Suomi" vīrus, kuri savu tautu padarījuši par sporta lielvalsti! Somi daudzkārt apliecinājuši bezpiemēru cīņas sparu un uzupurēšanos. Viens no spilgtākajiem šādiem momentiem bija 1932. g. olimpiskajās sacensībās Losandželosā, kad soms Lechtinens 5000 m skrējienā absolvēja nepiedzīvotu ciņu ar amerikāni Hillu. Viņi skrēja plecu pie pleca un tikai par krūšu tiesu uzvarēja Lechtinens (14:30,0 min.). Šī cīņa francūzim Džulē Noelam maksāja uzvaru diska mešanā. Tiesnesi, aizrāvušies no drūmatiskā 5000 m skrējiena, neredzēja Noela lieliskāko metienu. Viņam lika to atkārtot, bet francūzis otru reizi vairs nespēja tā koncentrēties un par uzvarētāju diska mešanā izvirzījās zviedrs H. Andersons (49,48 m).

• • •

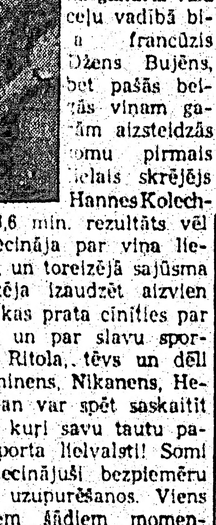

Visās 11 līdzšinējās „spēlēs" uzvaras mastā visvairāk plīvojis ASV karogs. Kurioz ir amerikāņu sportistu brauciens uz pirmajām olimpiskajām sacensībām 1896. g. Atēnās. Tā gada 20. martā ar kādu nožēlojamu preču kuģi amerikāņi atstāja Nujorku. Kad viņi 1. aprīlī ieradās Neapolē, atklājās nepatikamas lietas. Pēc amerikāņu kalendāra olimpiskajām spēlēm vajadzēja sākties 18. aprīlī, kas pēc grieķu kalendāra izrādījās jau 6. aprīlī. Līdz sacensību sākumam tad nu vairs atlika tikai 5 dienas. Amerikāņi „pa kaklu, pa galvu" no Neapoles devās uz Atēnām. Vairāk nekā 4 dienas ilga nepatikamais brauciens tādā kā laivā, kā jachtā līdz Port Patrasai, bet vilciens no turienes uz Atēnām gāja 10 stundas. Kad amerikāņi beidzot nokļuva Atēnās, līdz pirmās sacensības — trīssoļlēkšanās sākumam vairs bija tikai 1 stunda laika. Harvardas sportists Džons B. Konolijs, kas vēl nekad savā mūžā nebija startējis trīssoļlēkšanā, ātri saposās, lēca (13,71 m) un kļuva modernā laikmeta pirmais olimpisko spēļu uzvarētājs. Vēlākajos gados viņam bija daudz — cits par citu slavenāki pēcnācēji.

• • •

Latvijas lielākie panākumi „spēlēs" sasniegti 50 km soļošanā, kaut arī zelta medaļas tur vienmēr izcīnījuši angļi. Jānis Daliņš no Losandželosas pārveda mājās sudraba, bet Adalberts Bubenko no Berlines bronzas medaļu. Soļošana pirmo reizi sacensību programmā bija „spēļu" 10 g. jubilejas sarīkojumā 1906. g. Atēnās. Pats grieķu karalis Konstantīns pildīja vieglatlētikas tiesneša pienākumus un soļošanā par neparastu stilu kādu sportistu diskvalificēja. Sākumā soļoja īsajās distancēs, bet allaž bija daudz stridu par stila nepareizībām. To gluži labi atceras arī latvieši Alfrēds Rukss un Alfrēds Kalniņš, kas 1924. g. Parīzes olimpiskajās spēlēs soļoja 10 kilometrus. Vēlāk tāpēc programmā ietilpināja tikai garo un ļoti grūto 50 km soļojumu: sak, kas grib, lai tad arī skrien! Nē, tā gluži nav! Lūk, 1936. g. olimpiskajās sacensībās Berlīnē mūsu Arnoldu Krūkliņu par nepareizu iešanu tomēr „noņēma no ceļa".

• • •

Senie grieķi savās olimpiskajās spēlēs dieviem upurēja vēršus. Arī Argentīnas olimpiskā komiteja tagad ziedojusi vēršus, bet gan tikai pārtikas papilddevām saviem sportistiem. Un franču sporta žurnālists Moris Pfeferkorns saka: „Laiki mainās — senāk vēršus upurēja dieviem, tagad tos apēdīs cilvēki paši." Laiku ritumā olimpisko spēļu norisē bijis daudz pārmaiņu un pārgrozību, taču vienā ziņā nekas nav mainījies: šogad St. Moricā un Londonā cīņas būs tikpat godīgas un brunnieciskas, kādas tās bija pirms pussimts gadiem, pirmajās modernā laika „spēlēs" Atēnās — par godu tēvzemei un par slavu sportam!

Arnolds Šmovs

„Tāds es izskatījos pagājušā vasarā, kad biju 2 nedēļas pavadījis slimības gultā. Tagad gan atkal esmu bez ūsiņām," saka J. Daliņš (augšējā uzņēmumā). Viņš reprezentēja Latviju 1932. g. olimpiskajās spēlēs Losandželosā un 1936. g. Berlīnē.

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kolektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Šim numuram pievienotas 2 lapaspuses, kuras saņem ATPŪTAI pasūtinātāji.

Spiegi Kanādā

KĀ NOVĒRSA MĒĢINĀJUMU IZVEST NO KANĀDAS ATOMBUMBAS NOSLĒPUMU

(5. turpinājums)

Inspektoram Leopoldam nevajadzēja pat Otavas telefona grāmatu atšķirt, lai pārliecinātos par to, kas ir Lunans. Kādā Guzenko atnestā dokumentā no padomju vēstniecības, bija minēta ir viņa adrese, ir nodarbošanās. Viņš bija armijas laikraksta „Canadian Affairs" līdzstrādnieks. Dokumentā bija lasāms arī, ka viņš bijis spiegu organizācijā kopš 1945. g. marta.

Ainu vēl noapaļo kāds „Beka" ziņojums Rogovam, kas bija izrakstīts 28. martā. Šis dokuments liecināja, ka jau vairākus mēnešus pirms pirmās atombumbas sprāgšanas Hirošimā, spiegi bija interesējušies par amerikāņu un kanādiešu pētījumiem atomenerģijas laukā.

„Jūsu rakstīto instrukciju esmu sapratis un dažus darbus speciālajās nozarēs esmu jau ievadījis. Bodo mani informē, ka visslepenākie darbi pašreiz ir pētījumi atomfizikas laukā — pēta radio aktīvu vielu bombardēšanu enerģijas radīšanai. To slēpj daudz vairāk nekā radaru. Darbus veic Montrealas un Mak Mīstera universitātē. Sīkākas ziņas vēlāk. Beks."

Bija vēl citi dokumenti. Kādā ar Rogova roku rakstītā zīmītē bija teikts: „Bodo lūdz atļauju mainīt darbu un pāriet uz urana pētījumiem." Kādā „Granta" telegrammā „direktoram" bija ziņots: „No Bodo saņemti 17 noslēpumi un slepeni angļu, amerikāņu un kanādiešu dokumenti, kopā 700 lappuses. Šodien paguvām visus nofotografēt. Nākošās dienās saņemsim apmēram tikpat daudz dokumentu izmantošanai uz četrām vai piecām stundām. Uzskatu par svarīgu pārbaudīt visu pētījumu centra bibliotēku."

Šī nodoma plašums pārsteidza pat inspektoru Leopoldu. Viņš uzdeva detektīviem noskaidrot, kas ir „Beks", „Bodo" un „Beglijs" un tos novērot.

Noskaidroja, ka Lunans „Beks" joprojām strādā „Canadian Affairs" redakcijā. Tā, ka viņš bija tikai starpnieks un pats tieši pie noslēpumiem klāt nevarēja tikt, nolēma, ka nebūtu vērts viņa darbā pagaidām iejaukties.

Valsts pētījumu centrā nepazina neviena Dornforda Smita, kā dokumentos bija nosaukts „Bodo". Bet bija kāds MakDžila universitāti absolvējis fiziķis Dernfords Smits, kas piecus gadus bija nostrādājis Bella telefona sabiedrībā un pēdējā laikā pievienojies pētījumu centram. Bez tam noskaidroja, ka „Beglijs" ir elektroinženieris Edvards Vilfreds Mazerals, kas agrāk darbojies radiofonā un telegrafa sabiedrībās un 1942. g. piesaistīts valsts pētījumiem radara laukā. Viņa sieva bija pazīstama kanādiešu pianiste.

No Rogova rokraksta zīmītes bija redzams, ka viņš 4. aprīlī izmaksājis šādas summas: „Bekam" — 100 dolaru, „Bodo" — 30 dolaru, „Beglijam" — 30 dolaru. 8. maijā vēlreiz „Bekam" bija izmaksāti 100 dolari. Summas bija tik niecīgas, ka spiegi, acīm redzot, nestrādāja naudas dēļ.

Ar lielām pūlēm, šifrējot un apsverot daudz un dažādas piezīmes, noskaidroja, ka viens no svarīgākajiem aģentiem — Freds, bija vienīgais komūnistu deputāts Kanādas parlamentā — Freds Roze. Šis maza auguma vīrs bija ieceļojis Kanādā no Ļubļinas, Polijā, kopā ar saviem vecākiem, kad viņš pats bija 13 gadus vecs. 1926. g. viņš bija ieguvis Kanādas pavalstniecību, iestājies komūnistu jaunatnes savienībā, 1929. g. kļuvis tās sekretārs un nākošā gadā ciemojies Krievijā. 1931. g. viņš bija sodīts par nemieru organizēšanu ar vienu gadu cietumā. Tāpat kā citi komūnisti, viņš sākumā bija sīvi pretojies karam ar Vāciju. Viņu pavēlēja internēt, bet viņš izbēga un slapstījās līdz 1942. gadam, kad pats pieteicās policijai. Izmeklēšanas komisija pārbaudīja pret viņu vērsto apsūdzību un protokolēja šādu lēmumu: „Lai gan komisiju nespēja ietekmēt Rozes pārspīlētā iedomība, tā tomēr atzinusi, ka tagad viņš, tāpat kā citi komūnisti, karsti atbalstīs karu pret Vāciju, un tāpēc viņa atbrīvošana vairs nevarētu kaitēt valsts interesēm."

Vēlāk izrādījās, ka komisija bijusi pārāk optimistiska. Roze gan 1942. g. 6. oktobrī parakstīja solījumu atteikties no darbības Kanādas komūnistu partijā vai citās organizācijās, kas ar to sakaros. Viņš zvērēja, ka nesniegs nevienam ziņas par Kanādas kara laika apstākļiem. Viņš zvērēja arī „nerīkoties nekādā veidā, kas varētu kaitēt Kanādai vai tās sabiedrotiem". Bet viņa paraksts zem šiem solījumiem vēl nebija lāga nožuvis, kad viņš jau tos pārkāpa. Viņš bija no vien viens no svarīgākiem spiegu organizācijas „B" grupas veidotājiem, bet darbojās arī 14 citās grupās, kam deva instrukcijas un padomus.

Policija ļoti uzmanījās nedarīt nekā tāda, kas varētu pamudināt Rozi kļūt aizdomīgam, ka viņa dubultā loma zināma. Viņš turpināja piedalīties parlamenta sēdēs un darbojās savā birojā parlamenta ēkā. Neviens neaizkāra arī viņa glauno dzīvokli, kur viņš mitinājās ar sievu un meitu. Bet viņa pazinas rūpīgi novēroja, un nebija vairs nevienas dienas vai nakts stundas, kad kāds privātā tērpies detektīvs nezinātu, kur viņš pats atrodas un ko dara.

Kaut arī Guzenko nevienu no kanādiešu aģentiem pats nebija redzējis, un visi pētījumi bija jāveic tikai dibinoties uz nedaudz norādījumiem dokumentos, drīz noskaidroja, ka viens no svarīgajiem aģentiem „Grejs" ir inženieris geologs Gersons, kas pats gan dzimis Kanādā, bet kura vecāki bijuši krievi. Viņš bija valsts municijas un apgādes departamenta direktors ar 4200 dolaru algu gadā. „Forsters", par ko Zabotins savās piezīmēs bija rakstījis „mūsējais", izrādījās Gersona sievas brālis. Atklāja arī, ka ziņas snieguši tik daudzi vispār pazīstami un cieniti kanādiešu inteliģences locekļi, ka paši izmeklētāji reizēm tīri vai sabijās, un Vinstons Čerčilis, Anglijas apakšnamā teica: „Daudzas valstis meklē informāciju par citām valstīm — par to nebūtu ko uztraukties — bet ir viena starpība starp komūnistu sistēmu un pārējām, proti tā, ka komūnisti ir sekte, kuras svētākais pienākums ir pievilt savu zemi komūnistiskās ūtopijas labā."

(Turpmāk beigas)

†

Mūsu mīļais trimdas līdzgaitnieks

HUGO ŠTĀLS,

dzim. 1924. g. 13. augustā, miris 1947. g. 5. decembrī. Kremātizēts 1947. g. 11. decembrī Minchenē, Ostfridhofā.

Sēro

Kemptenes latviešu kolonija

†

1947. gada 23. decembrī traģiskā nāvē miris bij. Jelgavas Lauksaimniecības Akadēmijas asistents, agronoms

VERNERS GRĪNBERGS,

dzimis 1915. gada 9. martā.

Apbedīts 1947. g. 27. decembrī Ansbachas Meža kapos.

Piederīgie

†

Pēc grūtas operācijas un ilgām ciešanām no mums šķīries mūsu mīļais vīrs un tētiņš

Pēteris Andrejevs,

dzimis 1882. g. 1. okt., miris 1947. g. 2. decembrī Vircburgā.

Pēc viņa sēro

dēls dzimtenē, sieva, meita, dēls, vedekla, pārējie smilteniešī un valmierieši

Vilis Zvanītājs no Ziru pagasta meklē draugus un paziņas. Adresēt: **Arturs Tilmanis**, (13b) Stadtbergen bei Augsburg, Oberer Stadtweg 23. (500)

Pienotavas vadītāju **Arturu Mengeli** (Valnīšu „Ierastos") **meklē māte**. Ja kāds ko zinātu, lūdz rakstīt **A. Taubem**: (14b) Ravensburg, Bleicherstr. 10. (497)

Meklēju sievieti ar jeb bez bērniem 25—35 g. vecu, kura vēlētos **braukt** uz Angliju kā mana nākošā sieva. **Augusts Kubuls**: Agricultural Hostel N. Cave East Riding, K. Yorks, **England.** (495)

Ja kādam latvju zēnam būtu vēlēšanās gūt **sirsnīgas draudzenes**, tad lūdzam rakstīt **Renātei un Aidai:** (14a) Esslingen/Neckar, Tannenbergstr. 6—11, (487).

Voldemāru Vilsonu no Griezes pagasta Kalniņu mājām. **Annas Smilgas** dēlu, meklē tanta **A. Skipare**: 3120 — Brighton, 5. St. B'klyn, 24. N. Y. USA.

LEONĪDA OZOLIŅA ZĪMĒJUMI

Aizsmacis ietinkšķējās pie durvīm šus pakampa pudeli un glāzi un lieliem soļiem, vaļējā mēteļa stūriem plivojot, aizsteidzās uz telpas tumšāko kaktu, kur ar muguru pret bufeti saguma pie galdiņa.

„Mana ierašanās jūsu viesim laikam nav patīkama," svešais gurdi noteica.

„Nav vērts ievērot, mācītāja kungs. Viņš tāpat nevar atrast nekur miera, mirkst kā sūklis degvīnā un murgo par kādu savu vajātāju. Varbūt vēlaties kaut ko citu, man pašreiz nav ne augļu sulas, ne limonādes."

„Tad dodiet zelteri," mācītājs nevērīgi pasūtināja, acīm redzami vairāk ieinteresēts par svešo dzērāju.

„Savos dzēruma murgos viņš dažreiz ir vaļsirdīgs," Timbuks turpināja, „bet ej nu sazini, cik tur taisnības, cik izdomas."

Mācītājs cieši raudzījās salikušajā dzērāja mugurā, ar sasprindzinātu uzmanību tverdams katru krodzinieka vārdu.

Timbuks turpināja: „Jaunībā viņš iemīlējies kādā meitā. Šī tāpat. Bet tad draudzē ieradies jauns un iznesīgs mācītājs. Un nu šai vairs tikai cienīgtēvs galvā. Un, ko domā, mācītājam tāpat. Tā nākusi un pienākusi mācītāja un meitas kāzu diena. Savā dullumā šis dauzījies apkārt kā mēnessērdzīgs, kalis atriebības plānus, bet neko prātīgu nevarējis sadomāt. Tad tāds pats, pa pusei traks, šāvies iekšā baznīcā. Tur laulību ceremonijas laikā, kad atskanējuši jā vārdi, nespējis vairs, pa-

gāns, novaldīties, izlauzies līdz altārim un sācis ārdīties. Altāra spožumiem brūkot un gāžoties, apgāzušās arī aizdegtās sveces, un viss sācis . . ."

„Degt!" mācītājs, nemanāmi nodrebēdams, iesaucās un tūdaļ atkal apklusa.

Krodzinieks lietiški pamāja ar galvu: „Jūs uzminējāt. Ar degošām svecēm nav joka lieta. Kad tās apgāžas uz vieglām drēbēm vai salmiem, baznīca var nodegt tāpat kā stadula un krogs. Tad viņš vēl nolauzis jau degt sākušo krucifiksu un nometis pie aplam pārbiedētās līgavas kājām. Ja Dieva kalps varējis šim nolaupīt līgavu, tad lai nu pemot arī Dievu pašu, kas to pieļāvis.

No pirmā pārsteiguma atžirgusi, kāzinieki brukuši pagānam virsū. Šis lauzies pretī un trakajā burzā izcīkstījies no baznīcas laukā, uzlēcis mugurā kādam pie ratiem piesietam zirgam un mucis. Mācītājs ar otru zirgu šim pakaļ. Tā bijusi tik mežoniga skriešanās, ka vēl tagad dzēruma murgos viņš laiku pa laikam kliedz — mācītājs aulojot uz zirga un tūliņ, tūliņ būšot klāt. Toreiz cienīgtēvs gan paguris pirmais, un šis patapis izbēgt. Taču vajātais nav pārstājis bēgt vēl šodien — no savas skaidrās saprašanas, no sevis paša."

„Tas ir Indriķis Pakaps," mācītāja sakniebtās lūpas bija kļuvušas plānas kā naža asmeņi, un no piesmigušā pagalma pa šauro krogus logu ziemas diena meta viņa sejā sniegaini bālu gaismu.

Timbuka acis kļuva tikpat apaļas kā viņa taukos iegrimušie gredzeni uz pirkstiem: „Mācītāja kungs, vai jūs viņu pazīstat, to Pakapu?"

„Tā liekas. Visu laiku esmu jutis, ka reiz man ar viņu būs jāsatiekas."

„Mācītājs skatījās laukā pa logu, bet tas nebija tāds skats, kas kaut ko šai brīdī redzētu ārpus sevis. Viņš viss bija ievērsies sevī, it kā izmisīgā lūgsnā meklēdams spēkus. Tad tikko dzirdami jautāja: „Vai par . . . par to meiteni viņš nekad nekā nav runājis?"

„Par to arī. Jā, kā tad nu nē." Timbuks it kā bija attapies no tikko sajustā, viņam grūti panesamā pārsteiguma. „Pakaps vēlāk pa laudīm saklaušinājis, ka līgava, plīvurim uzliesmojot, vārīgi apdedzinājusies un pēc pāris nedēļām lielās ciešanās nomirusi. Un viņas nāve laikam gan būs īsteni tā, kas Pakapu tagad padarījusi pa pusei neprātīgu. Viņš netiek vaļā no savas nelabās vainas apziņas."

Mācītājs izslējās taisns, stingros un apņēmības pilnos soļos tuvodamies galdiņam, kur uzgumis zvilnēja Pakaps. Viņa soļi uz tukšā krogus kula skanēja ar tādu ledainu noteiktību un mieru, ka Timbukam kļuva neomulīgi, un viņš meklēja kastītē pēc jauna cigāra.

„Vai drīkstu?" jautāja mācītājs Pakapam un atvilka no galdiņa krēslu, lai nosēstos pretī.

„Jūs esat uzbāzīgs kā nāve. Bet tā nekad neprasa, vai drīkst," aizsmacis atgārdza dzērājs, ieliedams glāzē pēdējo lāsi no jau izdzertās pudeles. Viņa pietūkušā seja ar vairāku dienu gariem bārdas rugājiem izskatījās pēc netīras glūdas pikas, kas nezin kāpēc bij samīcīta cilvēka sejas izskatā. Kā divas pusdzisušas ogles tanī bija iemestas iekaisušas un asinīm pieplūdušas acis.

Mācītāja balsī bija tā pati cietā apņēmība, kā pienākot: „Es esmu tas, kas jūs vajāja."

Pakapa vaibsti brīdi pēkšņās bailēs novilnīja kā pelēks necaurredzams ūdens, un plaksti atrāvās tālāk nost no acu āboliem, bet tad viņš viss sāka kratīties mežonīgos smieklos:

„Ērms! Jums neizdosies mani piemānīt! Jūs neesat pat viņa ēna. Viņa pinkas bija melnas kā piķis, bet jūs jau sākat sirmot kā pagasta nabags. Vai jūs maz kādreiz esat varējis uzkāpt zirgā, kur nu vēl aulot tā, lai pakavu dipoņa līdzīgi pātagām cirstu sirdi. Jūsu vārdi gan ir sausi un asi kā žagari, bet viņa balss dārdēja kā pērkons — lai tevi mūžam vajā nelaime un nokauj katru tavu laimes brīdi! Vēl šodien es dzirdu šos vārdus, vēl šodien es jūtu, ka tie no manis neatlaidīsies, kamēr es viņu satikšu, lai tad pats aizmestu savu kapu. Lāsts, lāsts manī deg! Nelga, vai jums kādreiz ir bijusi drosme tā lādēt!"

Kā vājiniekam slimības gultā, plaksti aizsedza mācītājam acis. Deniņos pie sirmajiem, īsi apcirptajiem matiem zem plānās ādas redzēja lēkājam zilas dzīslas: „Es esmu nācis, lai atņemtu atpakaļ savu lāstu. Es esmu nācis, lai nolīdzinādamies dotu jums un atgūtu arī sev mieru."

No savas smieklu lēkmes tikai pamazām atgūdamies, Pakaps uztvēra dažus vārdus un iedegās naidā: „Atdot! Ko jūs man varat atdot? Jaunību! Atdodiet man manu jaunību! Varbūt jūs esat burvis vai pats nelabais? Tad jūs to droši vien varat. Sakiet, jūs taču esat nelabais? Jūs tieši pēc tāda izskatāties. Ak, kā es to tūliņ nepamanīju!"

Mācītājs juta, ka Pakapa acis kā dzirnu akmeņi viņu samals, ja tūliņ nespēs šim nelaimīgajam, sava grēka vajātajam un mocītajam atdot prātu. Viņš atrāva melnā mēteļa divas augšējās pogas un izvilka rūpīgi noglabātu ādas futlāru.

„Nelabais, tu jau sāc rīkoties ar saviem burvju rīkiem. Tas ir labi! Man sen vajadzēja tevi satikt, mums vajadzēs sabiedroties, vēl tagad es liedzos tevi pazīt! Tikai tu, tu varēsi palīdzēt viņu aizturēt, to aulēkšotāju. Dzirdi . . . Vai dzirdi?" un Pakapa pārvērstās acis draudēja izsprāgt no dobumiem. „Tie ir viņa pakavi, kas tur klab. Rādi, rādi ašāk savu mākslu!"

Mācītājs atvēra futlāru, un uz rubīnsarkana samta palsa ievizējās apsvilusi un iedragāta Kristus tēla galva ar ērkšķu vainagu.

Pakaps, to ieraudzījis, izgrūda zvērīgu, gārdzoņai līdzīgu skaņu un ar neiedomājamu ātrumu uzsitās kājās, tā ka aiz viņa muguras brīkšķēdams apgāzās krēsls, un ar abām rokām mēģināja gaisā kaut ko sakert: „Virpulo! Uguns' stabi virpuļo! Viss deg! Uguns kā asinis jau skalojas ap krucifiksu!"

No viena krucifiksa fragmenta viņa acu priekšā pēkšņi kā krāsaina glezna bija attinusies viena drausmīgā aina baznīcā. Viss bija tik īsts un patiess, pat tveŗams, ka juta degošā altāŗa karstumu uz savām rokām, sejas un visas miesas. Juta, kā asiņo, krucifiksu laužot, ievainotie pirksti. Redzēja, kā dzirksteles gar acīm nošķiezdams, atlauztais krucifikss komētai līdzīgi nolidoja pie kājām viņai . . . Ai, viņai bailes līdz nepazīšanai bija pārvērtušas skaisto seju. Nē, ne bailes, tā bija svētlaime, jo viņa, visa zelta gaismas apņemta, cēlās augšup līdz baznīcas augstajiem griestiem. Vēl augstāk, jo baznīcai jumta nemaz nebija, un baltās sienas kā ziedoši krasti ieauga debesīs. Arī viņš pats nu izjuta neizsakāmi jauku vieglumu, it kā celtos līdzi gaisā. Tad sarkans jūras vilnis pārvēlās visam un iešļāca acīs.

Indriķis Pakaps sagrīļojās un krita, noraudams sev līdzi arī degvīna pudeli.

Mācītājs noliecās pār viņu, pārmeta krustu un ļāva elpai aiznest no mutes tikko dzirdamus vārdus, kurus Pakaps vairs nedzirdēja: „Par vēlu. Es vairs nevarēju aizsteigties priekšā savam lāstam. Bet varbūt to es drīkstēju tagad tikpat maz, kā toreiz lādēt? Ne cilvēks ir tiesātājs vai piedevējs tam, kas pacēlis savu roku pret Mūžīgo Majestāti."

Un mācītāja acis mierīgas atgriezās pie apdegušās Kristus galvas uz rubīnsarkanā samta. Aiz loga bija sācis snigt rāmā vienmuļībā un klusi. Tur aizsniga takas un pēdas. Mācītājs pacēla galvu un skatījās laukā pa logu, bet viņš tur laikam neredzēja nekā, un mīksta balta gaisma skalojās ap sejā dziļi iegrauztajām rievām. Vai arī tās būs pēcas, kas kādreiz aizsnigs kā tur laukā? Varbūt.

Tā viņi izteicās

Bernards Sova, kas pats visu mūžu čakli sekojis pa pēdām katram progresam, pirms gadiem 20 reiz sapicis izteicās: „Šajos laikos jūs gluži neredzēts varat nolamāt hercogu, bet zi"ju sievu gan nē."

•

Bernarda Sova definīcijas: drosme ir spēja tikt galā ar savām bailēm, saprāts — spēja atzīt savas muļķības, gudrība — spēja neapbrīnot savec ļekības.

•

Kāds žurnālists Čerčilam ievaicājās, vai viņš piekrītot, ka virietis esot vērtīgāks par sievieti. „Atbildiet man ieprieks," teica valstsvīrs, „vai mārciņa svina ir smagāka par mārciņu dūnu?"

Stādi ceļo pāri okeaniem

KUR CĒLUSIES DAUDZI EIROPAS DĀRZEŅI UN PUĶES

Par tupeņiem, kartupeņiem, rāceņiem un vēl citādi Latvijas dažādos novados dēvē citādi par kartupeli saukto „zemes ābolu", kas pieder ne vien pie latviešu, bet arī daudzu citu tautu ēdienu kartes galvenajām sastāvdaļām. Jau skolā esam mācījušies, ka kartupeli uz Eiropu atvedis no Amerikas angļu jūras braucējs sērs Frensiss Drēka, kas 16. g. s. otrajā pusē apbrauca zemes lodi. Bet savi 150 gadu pagāja, līdz kartupeli atzina par pilntiesīgu pārtikas līdzekli, un sākumā kartupeļu stādu audzēja podos kā puķi — ziedu dēļ. Šajos laikos mums būtu ārkārtīgi grūti iztikt bez kartupeļiem, un, piemēram, Vācijā Bavārijas un citu vācu zemju valdību starpā nesen notika īsts „kartupeļu karš".

No Amerikas nākuši arī daudzi citi tagad Eiropā ļoti izplatīti dārzeņi — tomāti, gurķi, ķirbji, melones, tāpat kukurūza, ko ārpus Dienvid- un Austrumeiropas sauc par maisu, un paprika, ko uzskata par tipisku Ungārijas garšvielu. Apmēram vienā laikā ar kartupeli no Amerikas Eiropā ieradās tabakas stāds, ko pieraksta galvenokārt par otrā angļu jūras braucēja, sēra Voltera Raleja, nopelnu, kas esot veicinājis arī kartupeļu pārceļošanu uz Eiropu. Ralejam 1618. g. nocirta galvu, ko nikotīna ienaidnieki, varbūt, varētu uzskatīt par debesu sodu par „nāves zālītes" — tabakas ievazāšanu mūsu kontinentā.

Arī pupas Eiropā ieradās no Amerikas, tā ap 1700. g., — gan ne konservētas glītās skārda bundžiņās, kā to pieredzējām pēc šī kara. Toreiz pupu stādus atveda matroži, kas no botanikas nekā nesaprata, bet tomēr rūpīgi kopa „brīnumstādu", lai pārvestu to savā zemē. Tāpat nopūlējās kāds kuģa kapteinis ceļā no Čīles, cauri Magelana jūras šaurumam, lai saglabātu līdz Eiropai piecus zemeņu stādus ar sevišķi lielām un skaistām ogām. Kad viņš stādus nodeva Versaļā, kapteinim par pateicību piešķīra divus. Versaļā šo zemeņu sugu sakrustoja ar citu, no Virdžinijas atvestu šķirni un ar Vācijas meža zemeni. Tā pēcgalā radās mums pazīstamā „ananasa zemene" šķirne.

Bet ne vien dārzeņi un citi pārtikas augi, — arī daudzas puķu šķirnes, kas dzimtenē rotāja dobes mājas galā vai rīdzinieku ģimenes dārziņus un ar kurām sastopamies arī trimdā, mērojušas tālu ceļu pāri okeaniem. Kuplā un krāšņā dālija bija iemīlota jau pirms vairākiem gadu simteņiem Meksikas indiāņu košuma dārzos. Tās dzimtene ir akmeņainās plavas Meksikas vulkānu apgabalos. Lielais vācu pētnieks Aleksandrs Humbolts šo puķi pirmo reiz ievēroja kaut kur Popokatepetla tuvumā un 1803. g. tās sēklas atsūtīja Berlines un Parizes botaniskajam dārzam. No šīm vietām arī pa Eiropu izplatījās neskaitāmās dāliju sugas un pasugas, kas tagad daudzās Eiropas zemēs ir dārzu galvenais rudens krāšņums.

Kāda franču fregate 1721. g. pārveda Eiropā drānas kulīti ar pirmajām saules puķu sēklām. Rudenīgās asteras un vairākas citas izplatītas puķes cēlušās no Ziemeļamerikas. Arī flokšu dzimtene ir prērija. Tie ieradās Eiropā jau pirms 300 gadiem, bet tikai ap 1870. g. franču dārzniekiem rokas to izveidoja par tagadējo sugu. Parīzē vēl dzīvas pirmās akācijas Robinia pseudacazia. Arī tās šodien jau 300 gadu vecas. Amerikas kontinentam nav mazāk puķu sugu par Eiropu, bet neviena no tām nelīdzinājas vecajām Eiropas sugām.

Ar Afriku mūsu kontinenta saistības jau tik senas, ka par daudziem stādiem vairs nav konstatējams, vai tie nākuši no Afrikas, un pavisam nav nosakāms — kad tas varētu būt noticis. 1690. g. no Labās cerības raga ieradās sārtā pelargonija; turpat cēlusies Napoleona laikā atvestā zilā lobēlija. Arī lepnās gladiolas dzimtene ir Dienvidāfrikas zālainās stepes. Bāli dzeltenīgu ziedu sveču izskatā tā atceļoja uz Eiropu apt 17. g. s. beigām. Krustojot Afrikas gladiolu ar Vidusjūras un vecajām Eiropas mazo dārza gladiolu sugām, radās tagad pazīstamā lielā, dižciltīgā puķe. Pazemīgās rezēdas dzimteni noskaidroja tikai 1877. g. — tā ir Ēģipte.

Glicīnijas mums atgādina Ķīnu, chrizantemas—Japānas majestātisko vulkānu Fudžijamu, magones — Kaukazu, malvijas — Baikala ezeru, ķeizarkronis un rozes — Sīrasu Persijā, bet baltās lilijas — Jeruzalemi. No Āzijas cēlušās vēl daudzas citas Eiropas puķu sugas. Marko Polo atveda pirmo rabarbera stādu. Agrāk lietoja tikai rabarbera saknes, bet lapu kātus lieto ēšanai tikai kopš simts gadiem.

Ceriņi pa Eiropu izplatījušies no Vīnes. Pirms tam meža ceriņi auga Ungārijā un Rumānijā kā nepazīta savvaļas stāds. Pirmais potētais ceriņu krūms esot audzis nelielā priekšdārziņā mazā Vīnes ieliņā. Jānogu stādu pirms 15. g. s., liekas, nepazina nekur visā pasaulē, bet 1540. g. tā attēls atrodams kādā vācu botanikas grāmatā ar norādījumu, ka šis „jaukais kociņš ar sārtajiem un garšīgajiem Svētā Jāņa auglīšiem" būtu cienīgs, ka to sāktu audzēt dārzos. Kaut kādam matrozim meža vīns bija iepaticies labāk par seno inku zeltu, kas pievilka un pievīla daudz konkvistaderu, un viņš to pārveda mums. Laudis, kas mums atveduši kartupeli, dāliju vai vīna stādu, atnesuši vairāk svētības un skaistuma nekā karapulku vadoņi, kas vairāk tikai postījuši un iekarojuši.

B. A.

Katrs sākums ir grūts

Pārlieciegi kautrīgs jauneklis pirmo reizi bija ielūgts viesībās, kur viņu nosēdināja pie galda blakus skaistai, jaunai dāmai. Jauneklis svizdams lauzīja galvu, kā uzsākt ar dāmu asprātīgu sarunu. Pagāja desmit minūtes, līdz kautrīgais kavalieris izmurmināja:

„Vai jūsu brālis mīl sieru?"

Jaunava, laipni smaidīdama, pievērsās galda biedram: „Man nav brāļa."

Jauneklis jutās atsitie- kā pret nepārvaramu žogu. Uz labu brīdi iestājās klusums. Tad kavalieris mēģināja par jaunu:

„Bet ja jums būtu brālis, kā jūs domājat — vai viņš mīlētu sieru?"

†

...47. gada 23. decembrī traģiskā nāvē miris bij. Jelgavas Lauksaimniecības Akadēmijas asistents, agronoms

VERNERS GRĪNBERGS,

...dzimis 1915. gada 9. martā.

...pbedīts 1947. g. 27. decembrī ...bachas Meža kapos.

Piederīgie

...kšanām no mums šķīries mūsu

...rejevs,

... decembrī Vircburgā.

...imtenē, sieva, meita, dēls, ... pārējie smilteniešu un valmieriešu

..., Augusts Kubuls: Agricultural ...el N. Cave East Riding, K. ...ks, England. (495)

... kādam latvju zēnam būtu vēlnās gūt sirsnīgas draudzenes, lūdzam rakstīt Renātei un ...i: (14a) Esslingen/Neckar, Tan...bergstr. 6—11, (487).

...oldemāru Vilsonu no Griezes pa...a Kalniņu mājām, Annas Smilšu dēlu, meklē tanta A. Skipare ... — Brighton, 5. St. B'klyn, 24 ..., USA.

LEONĪDA OZOLIŅA ZĪMĒJUMI

Man nebija nodoma apciemot draugu Henriju. Bet kad es, atgriezdamies no veikalu ceļojuma, starpstacijā uzzināju, ka vilciena, uz kuru man jāpārkāpj, vairs nav apgrozībā, nolēmu ar pēdējo vilcienu doties uz mazo kūrvietu, kur dzīvoja Henrijs.

Mans draugs ir ceļotājs-pētnieks, un garlaicīgā brauciena laikā apsvēru, vai gan sastapšu viņu mājās. Izrēķināju: ja man laimētos, viņš patlaban varētu būt atgriezies no savas ekspedīcijas.

Vēlu nakti piezvanīju pie viņa vecmodīgās vasarnīcas mežmalā. Visi logi bija tumši; nē, man nebija izredžu sastapt Henriju. Vēja grūdiens nosvilpa kailajos kokos un trieca man lietu sejā. Piezvanīju vēlreiz. Beidzot ieeju apgaismoja.

Man atvēra Henrija vecais sulainis. Tas bija veca, lāga dvēsele, un es priecājos pēc gara brauciena un šīs nemīlīgās nakts redzēt labi pazīstamu seju.

Alberts pirmajā brīdī bija tikpat priecīgs kā es. Bet viņa smaids pazuda, un viņa seja aptumšojās, it kā pār to būtu nolaidusies ēna. Viņš mani neaicināja ieiet. To nevērodams, devos priekšistabā un gatavojos nogērbt savu pilošo mēteli. Ka Henrijs vēl nav atgriezies, to Alberts jau bija paguvis man pateikt.

Viņš man nepalīdzēja nolikt garderobi. Šaubīdamies viņš stāvēja — kā triekas ķerts vai drūmīs domās nogrimis, un pamazām es sāku skaisties. Tas tiešām bija maziet par daudz — veltīgais brauciens un tad šī saņemšana.

Alberts izskatījās pelēcīgs un norūpējies, viņš laikam bija slims. Un tad viņš jautāja, vai es jau esot pasūtinājis pilsētā istabu.

„Istabu? Nu, vecais draugs, es taču domāju, ka es, kā Henrija labākais draugs, varu pārgulēt šeit!"

Alberts papurināja galvu, mani neskatīdamies.

„Viesu istaba taču būs brīva?"

Alberta lūpas kustējas bez skaņas.

„Kā, jūs taču negribēsit teikt, ka man . . ."

„Ir — mums ir mājās amatnieki." Es jutu, ka vecais melo.

Alberts saknieba lūpas. Tad viņš teica: „Krāsotāji. Visu māju remontē."

Mana drauga māja bija pilna vērtīgām griestu un sienu gleznām, un iespēja, ka Henrijs, pašam prom esot, liktu taisīt remontu, bija gluži neiedomājama.

Teicu Albertam, cik vien mierīgi spēju, ka viņš taču nevar mani tik vēlā stundā dzīt ārā lietū. Tas taču būtu nejauki, — ļaut, lai kāds saldzis viesnīcas šveicars mani noved kaut kādā viesnīcas istabā, kur mēbeles ož pēc kampara un gulta mitri auksta. Un es viņam ieskaidroju, ka viņa saimnieks noteikti nebūtu apmierināts ar šādu viņa rīcību.

Bet man, visu laiku runājot, bija velnišķīga sajūta, ka būtu labāk iet, pie tam jo ātrāk, jo labāk.

Kad biju beidzis, sulainis vaļas apziņā lūkojās grīdā. Tad viņš samocītā balsī teica, ka atnesīšot man kaut ko ēdamu, lai es pa to laiku dodoties salonā. Un viņš pats pazuda lejā kāpnēs, kas veda uz virtuvi.

Es devos salonā, skaistā, ar tumšu ozola koku panelētā telpā, un atgāzos atzveltnī. Viena lieta man bija skaidra, — tikko būšu drusku stiprinājies, es mēģināšu izzināt, kas lēcies apjukušajam vecim. Alberts man atnesa tēju un apliktas maizītes. Viņš tik cītīgi nodevās galda klāšanai, it kā gribētu aizkavēt mani no viņa uzrunāšanas.

Kamēr ēdu, viņš apvaicājās, vai es nevēlos groku. Nē, groku es nevēlējos, bet es lūdzu viņu piesēsties un pabūt drusku kopā ar mani.

Alberts nostājās aiz krēsla un nostāvēja tur tik ilgi, līdz biju paēdis. Viņš bija paliecis galvu sāņus, it kā ar lielu piepūli klausītos, un katru reizi, kad viņš juta manu skatienu, viņš ar mokām piespieda sevi pasmaidīt.

Ilgas ciešanas

Advokāts aizstāv sava klienta civilprasību pret šoferi, kas viņu sabraucis: „Zvērināto kungi, — šoferis nupat, it kā taisnodamies, teica, ka viņš braucis tikai ar 8 kilometru ātrumu stundā. Kungi — padomājiet, lūdzu, par mana nelaimīgā klienta šausmīgajām mokām, kad auto tik lēnā gaitā brauca pāri viņa ķermenim!"

Isi pirms pusnakts nolikos uz tachtas, kur man bija uzrīkota guļas vieta. Viņš ietiepīgi bija palicis pie tā, ka augšstāvos es nevaru pārnakšņot — tur „remontējot".

Biju līdz nāvei noguris, bet manas iztraucētās domas man neļāva iemigt. Kas šai namā notika? Kāds iemesls varēja būt Alberta dīvainai rīcībai? Es nonācu pie visuztraucošākiem slēdzieniem. Varbūt Henrijs tomēr jau būtu pārradies — slims vai citādi kritiskā stāvoklī? Jeb vai varētu iedomāties, ka šis šķietami krietnais sulainis pats viņam būtu ko ļaunu nodarījis vai vēl gatavotos nodarīt? Viņa apjukumu varēja iztulkot par netīru sirdsapziņu. Kā ēnas šīs bažas sacēlās manī un uztrauca manus prātus, bet beidzot tomēr biju iemidzis.

Pamodos no vēsas gaisa pūsmas. Pirms iemigšanas biju uzvilcis segu līdz ausīm, tagad man tā sniedzās tikko līdz gurniem. Uzvilku to atkal uz pleciem. Bet tikko biju nolicis galvu uz spilvena, sega lēnām atkal noslīdēja. Tvēru pēc tās, bet tā, kā neredzamas rokas vilkta, noslīdēja pāri kājgalam uz grīdas.

Piecēlos sēdus, satvēru segu un pārklāju to sev pāri. Ar vienu rāvienu man to kāds novilka. Jutu, ka nobālu. Iededzu gaismu, pielēcu kājās un palūkojos zem tachtas. Nekas nebija redzams. Noliku segu atkal vietā, izdzēsu gaismu un gribēju kāpt gultā, kad atskanēja blīkšķis kā lielgabala šāviens. Tūlīt atkal iededzu gaismu. No plaukta bija nogāzies alvas šķīvis. Vecais pulkstenis hallē, dobji dunēdams, nosita divpadsmit — spoku stunda! Aizdedzināju pīpi. Par gulēšanu vairs nebija ko domāt. Pēkšņi sadzirdēju dīvainu skaņu, it kā smagu ķermeni uzmanīgi vilktu pa grīdu. Strauji apmetos. Nekas nekustējās. Bet tad sakustējās atzveltnis, aiz kura bija stāvējis Alberts, it kā būtu dabūjis grūdienu. Un tagad smagais krēsls sāka kustēties. Lēnām un bez trokšņa tas tuvojās man. Metos uz durvīm. Gribēju dabūt savu ieroci no kofera garderobē. Atvēru durvis un apspiedu kliedzienu — man pretim gāzās tumšs stāvs. Tas bija Alberts. Viņš bija bāls kā krīts un murmināja kaut ko nesaprotamu. Drebošajās rokās viņam bija lūgšanu krelles un veca pistole ar cilindrveida magazīnu.

Nebija šaubu, viņš bija stāvējis sardzē pie manām durvīm. Vai viņš gribēja mani apsargāt, vai arī viņa nodoms bija ar varu aizkavēt mani no istabas atstāšanas? Katrā ziņā viņam dīvainie notikumi manā istabā šķita zināmi. Un tas, ka viņš neuzskatīja par vajadzīgu nevienu vārdu paskaidrot, mani tā saniknoja, ka arī es nelikos par to zinis.

Kad atgriezos ar savu pistoli, turēju to tā, ka vecajam tā bija jāredz.

„Nedariet to, tam tā kā tā nav nozīmes," viņš stenēja, bet ieroča viņa paša rokās runāja ko citu.

Es viņam jautāju, kā viņš to domā, jeb vai viņš varbūt tic spokiem.

„Spoki?" viņš skumji mani uzlūkoja un tūlīt nodūra galvu.

„Jā, jā, Dieva vārds — spoki —" viņš murmināja.

Zināju, — ja sūtīšu viņu projām, viņš slepeni tā kā tā atgrieztos savā sargvietā. Noslēdzu aiz sevis durvis, piesēdos pie galda un sāku lasīt vecu avīzi. Revolveri noliku sev blakus. Šad un tad paglūnēju uz atzveltni. Tas nekustējās. Ar lielu gribas spēku man izdevās ielasīties kādā avīzes rakstā. Bet tikko biju pāri sākumam, nodzisa gaisma.

„Kas par velnišķu namu!" es niknumā izsaucos. Tai pašā mirklī aiz durvīm atskanēja ārprātīgi smiekli. Iedarbināju savu kabatas spuldzi, paķēru revolveri un atvēru durvis. Alberts bija pazudis.

Nejauši lāvu spuldzes gaismas kūlim slīdēt par grīdu, kas bija izlikta baltām un melnām flīzēm. Man ieplētās acis. Uz viena no baltajiem četrstūriem bija sarkani traipi. Asinis. Un tās bija gluži svaigas. Man bija jāmeklē Alberts. Vai viņš vēl bija dzīvs? Bija skaidrs, šinī namā bija noticis nozieguma.

Šausmīgas aizdomas radās manā galvā. Vai Henrijs būtu mājās un malārijas lēkmē būtu nonāvējis savu sulaini? Bija taču dažādas dīvainas tropu slimības. Dažas, tā stāstīja, beidzoties ar ārprātu. Bet ārprātīgs cilvēks nespēj padarīt sevi neredzamu un spocīgiem paņēmieniem sviest šķīvjus no sienām un bīdīt krēslus.

Prātodams biju nonācis atpakaļ pie savas istabas. Durvju priekšā satrūkos. Asinis bija pazudušas, pie tam tik pilnīgi, it kā tās tur nekad nebūtu bijušas.

Apstājos kā apmāts. Vai beigās es pats —?

„Tā, tā," es skaļi iesaucos, lai sevi iedrošinātu. „Tātad tu domā —" Nē, tas skanēja gluži normāli. Stingšus uzdevu pats sev kādu aritmētisku uzdevumu un bez grūtībām to atrisināju. Nē, es nevarēju būt zaudējis prātu. Gribēju aizkūpināt pīpi, kad notika kaut kas dīvains.

Saliecies stāvs. kas varēja būt tikai vīrietis, metās cauri gaitenim tādā gaitā, kā vēl nevienu cilvēku nebiju redzējis skrienam. Aiz viņa skrēja radījums, kas izskatījās pēc liela, plušķaina suņa, un mēģināja bēgošo satvert zobiem. Un šim sunim negantā steigā sekoja — Alberts. Jā — tas bija otrs Alberts. Smiekkligi nejēdzīgā steigā visi trīs, kā kādu nolādēto dvēseles, paskrēja man garām, it kā es būtu gaiss. Un tikko viņi bija pazuduši tumsā, hallē atskanēja tik griezīgi smiekli, ka man asinis sastinga dzīslās.

Nu man bija diezgan. Vairāk nekā diezgan. Atteicos no nodoma — noskaidrot, vai viņi ir traki, vai es. Jā, atzīstos, pat Henrija liktenis, kas

varbūt kaut kur gulēja savās asinīs, mani vairs nespēja atturēt. Ne minūti es vairs negribēju palikt šai šausmīgajā namā.

Savācu savas mantas un bēgšus metos uz nama izeju. Bet pie pašām ārdurvīm nelaime mani gandrīz vēl panāca.

No tumsas, tā sakot, no tukšas telpas, dabūju negantu plauku, un kāds mani no visa spēka parāva aiz matiem. Akli izdalīju sitienus uz visām pusēm un sadzirdēju dobju kungstienu. Tad dzirdēju kailu pēdu švīkstēšanu, un kāds stāvs, kas nevarēja būt neviens cits kā Alberts, ar nejaukiem izsmiekla kliedzieniem aizjoņoja pa halli.

Pirmajā nomentā gribēju doties viņam pakaļ un to pārmācīt. Bet otrā doma bija — iespējami ātri pazust. Sekoju otrajai. Kad, kā drudžā kratīts, ierados tuvākajā viesnīcā, viss bija tā, kā jau biju paredzējis. Gulta bija mitra un auksta kā ledus, mēbeles oda pēc kukaiņu pulvera. Bet tās nekustējās. Paldies Dievam, šeit nebija spoku.

Savās mājās pēc dažām dienām saņēmu vēstuli no Alberta. Tā bija viena vienīga nožēla un atvainošanās. Viņš rakstīja:

„Diemžēl nevarēju jums uzticēt savu liktenīgo klizmu, kāda man gadījās ar dzīvniekiem, ko Henrija kungs tik negaidīti atsūtīja no Afrikas. Sētniekam, kas kaut ko no tādām lietām saprot, bija uzdots dzīvniekus no transporta kastēm nogādāt krātiņos. Bet nelaimīgā kārtā sētnieks bija saslimis, un tas bija jādara man. Iedarīju muļķību un vispirms atvēru vecā šimpanzes kasti. Dzīvnieks man izmuka un sāka strādāt savus ļaunos nedarbus pa visu māju. Domāju, ka šis cilvēkveida pērtiķis arī jums uzbruka, kad jūs naktī atstājāt namu.

Iepriekšējā vakarā viņš bija paspējis vēl atvērt arī visas pārējās kastes, kur atradās vairākas čūskas, brūnu rupuči un raiba hiēna. Lai šis riebīgais dzīvnieks man neuzbruktu, tūlīt pabaroju to ar ēlu gaļu, bet lops gaļu vazāja apkart pa visu māju. Asiņainās pēdas tas gan pēc tam tūlīt uzlaizīja, bet tā nejēdzīgi riebīgie smiekli mani gandrīz padarīja ārprātīgu.

Čūskas gan nebija indīgas, bet, ko pā ar brūnu rupučiem, tās mani pārbiedēja gandrīz līdz nāvei, likdamas istabās notikt visdīvainākajiem lietām. Tas viss arī bija iemesls, kādēļ es jums, cienītais kungs, negribēju ļaut pārnakšņot pie mums.

Baidījos, ka var notikt nelaime, un bez tam gribēju noslēpt saimniekam, kas jau ir Ženēvā, savu apkaunojošo neveiksmi.

Lūdzu, parādiet man, vecam vīram, labvēlību un nesakiet viņam nekā par visu to — dzīvniekus vakarrīt noķēra divi Elmsvaldes zooloģiskā dārza uzraugi un kārtīgi novietoja krātiņos. Nekādu bojājumu, nedz citu zaudējumu par laimi nav.

Lūdzu, piedodiet man, ka sagādāju jums tik uztraucošas stundas.

P. S. Tikai šodien vēl pamanījām un notvērām mazu pārtiķīti, kas bija ierīkojis ligzdu tās tachtas matrači, uz kuras jūs pārgulējāt."

Pasaules acs Palomāras kalnā

PĒC 13 GADU DARBA NOBEIGS PASAULES LIELĀKĀ TELESKOPA BŪVI

Novembra pēdējā nedēļā seviška karavāna nogādāja Palomāras kalna virsotnē, Kalifornijā, pasaules lielākā teleskopa reflektoru. Karavānu vadīja motorizētās policijas patrulja, ceļu inženieri pārbaudīja un nostiprināja tiltus, tiem sekoja rati uz 12 riteņiem ar 6 metru garu, kubveida kasti, kurā atradās gumijā, alumīnijā un papīrā iesaiņots milzīgs spogulis. To sāka gatavot jau pirms 13 gadiem un tā pagatavošana un slīpēšana prasījusi milzu pūles un pacietību.

Pasaules lielākā teleskopa būves ierosinātājs ir Dr. Džordžs Elerijs Heils, kam jāpateicas arī par līdzšinējā lielākā tālskaša eksistenci Vilsona kalnā. Kad 1917. g. bija pabeigta Vilsona kalna tālskaša būve, Dr. Heils tūdaļ sāka plānot par vēl lielāku. Pēc viņa ierosmes Rokfellera fonds 1929. g. piešķīra jaunā 200 collu (6 m) tālskaša būvei vairākus miljonus dolaru. Taču grūtības tad tikai sākās. Vajadzēja izliet milzīgu stikla bluķi 6 m diametrā, nogādāt uz Kaliforniju, noslīpēt līdz absolūti pareizai paraboliskai formai, nogādāt vientuļā kalna galotnē un tur uzstādīt. Mēģinājumi noliet viendabīgu tīra kvarca gabalu, kas šim nolūkam ir ideālākais materiāls, neizdevās. Tikai 1934. g. decembrī kādai firmai Ņujorkas štatā izdevās noliet pireksa spoguli, kas atdzisdams nesaplīsa. To panāca ar jaunām liešanas metodēm. Spoguļa mušiem, dažreiz tas sagādā grūtības. gurpuse bija ar ribām, un nevienā vietā spogulis nebija biezāks par 5 collām. No Ņujorkas spoguli uz vilciena platformas, izvairoties no zemiem tiltiem un tuneļiem, nogādāja uz Pasadenu, Kalifornijā.

Jaunā spoguļa laukums bija 4 reizes lielāks par Vilsona kalna spoguļa laukumu, tālskaša caurule, kas saturēja 14½ tonnu smago spoguli, svēra 500 tonnu, un observatorijas tērauda kupols bija 10 stāvu mājas augstumā. Kad spoguli pirms 12 gadiem atgādāja Kalifornijas technoloģijas institūtā, tā virspuse bija plakana kā dēlis. Lai tai piešķirtu parabolisku veidu, spoguļa vidus bija jāpadziļina.

Tikpat grūts bija jautājums, kur tālskati uzstādīt. Pēc tam, kad vairāki desmiti kalnu un augstu līdzenumu Kalifornijā un Arizonā bija atzīti par nepiemērotiem, beidzot izvēlējās Palomāras kalnu. Tā ir ar mežu un ērkšķu krūmiem apklāta augstiene starp Los Andželosu un San Djego, reti apdzīvotā apgabalā, kur gaisu nebojā pilsētu dūmi un netraucē nakts apgaismojums, jo novērojumiem nepieciešamas pilnīgi tumšas debesis.

Spoguļa montāža ilgs vēl 3 mēnešus, jo tā virsma vēl jāapklāj ar plānu alumīnija kārtiņu. Pirmos uzņēmumus varēs izdarīs jau šīgada pavasarī. Ar jauno „pasaules aci" varēs fotografiskā ceļā izpētīt 8 reizes lielāku pasaules visuma daļu nekā līdz šim. Tālskatis būs 1.000.000 reizes spēcīgāks par cilvēka aci un spēs aizsniegt vienu biljonu gaismas gadu lielus attālumus. Palomāras kalna teleskops, liekas, spēs dot atbildes uz daudziem zinātnes jautājumiem, bet, domājams, radīs arī tikpat daudz jaunu.

L. Z.

Šis un tas par šo un to

SKAISTĀKAIS VIRIETIS AMERIKĀ pagāj. gadā bija 20 g. v. Stivs Rīvss. Prasības, kas šim „ideālajam vīrietim" bija jāizpilda, pirms iegūt šo titulu, nebija mazās: ķermeņa svaram, lielu un gurnu resnumam, kā arī krūšu apmēram bija jāatbilst noteiktiem izmēriem un proporcijām. Bet Rīvss sistēmatiski jau bija gatavojies konkursam. Treniņos viņš bija palielinājis krūšu apmēru līdz 1,27 m, ikru apkārtmērs sasniedz 46 cm, gurni ir meitenīgi tievi — tikai 73 cm apkārtmērā.

KUMULĒŠANA UN PANAŠEŠANĀ ir divi īpati vēlēšanu paņēmieni, kas bija atļauti arī nesenajās pašvaldību vēlēšanās Virtembergā-Bādenē. Kumulēšana ir balsu koncentrēšana. Ja, piemēram, jāievēl 20 kandidātu, vēlētājs var nosvītrot daļu kandidātu un atbrīvojušās balsis pierakstīt pārējiem, tomēr ne vairāk par 3 katram no saviem favorītiem. Panašējot vēlētājam atļauts izraudzītajā kandidātu sarakstā kādu daļu svītrot, pierakstot to vietā kandidātus no pavisam citas listes, bet kopskaitā ne vairāk par atlikušajiem savas listes kandidātiem.

KAS TAGAD NESTREIKO? Parīzē 1947. g. streikoja ielu apkrāvēji un kaprači. Vācu rakstnieku savienības sapulcē ierosināts rakstnieku ģenerālstreiks. Pēdējos gados vēl streikojuši: Jarmutas siļķu zvejnieki, prasot modernākas laivas, apģērbus, tīklus, svētdienas un nakts piemaksas; 600 trako nama uzraugi Kolombā (rezultātā, pirms ieradās policija, izbēga 50 trako); Monte Karlo spēļu kazino krupjē; franču-šveiciešu robežas pilsētiņas Sankt Gingolfas kontrabandisti, jo uzskatīja par negodīgu spēli — turpināt savu amatu bez kāda riska, t. i., iekāms nebija izbeigts franču muitnieku streiks. Kaprači streikoja arī Fērvjūā, ASV Nudžersijas štatā. Šanhajas tramvaju konduktori streika laikā neiekasēja no pasažieriem naudu. Kāda Tokijas teātra aktieri streikodami gan tēloja lomas, bet nerunāja tekstu. Streiku savā laikā pieteica arī Rio de Žaneiro universitātes klīnikas medicīnas studenti, jo viņiem nedodot pietiekami daudz līķu praktiskiem vingrinājumiem. Beidzot — protesta streiku pieteica arī daži zagļi, kas pagājušo gadu ielauzušies kāda advokāta birojā Minchenē, bet pēc smaga darba atrada uzlauztajā naudas skapī vienīgi Jozefa Gebelsa lugas „Michaels" vienu eksemplāru. Protestējot viņi bija atstājuši uz vietas visus savus amata rīkus.

Krustvārdu mīkla

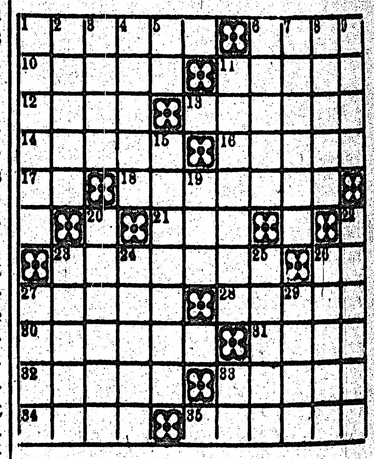

Līmeniski: 1. Sejas daļa. 6. Stop! 10. Lāsot. 11. Tauta. 12. Pagānu dievs. 13. Kukaiņi. 14. Galvas daļa. 16. Sievietes vārds. 17. Vietnieka vārds. 18. Zirgu viesnīca. 21. Pilsēta Somijā. 23. Līdzsvarota. 26. Elements. 27. Pilsēta Igaunijā. 28. Ietērpa daļa. 30. Platība. 31. Rokturi. 32. Rotaļlieta. 33. Upe Čechoslovakijā. 34. Griezīgas. 35. Rokas daļa.

Stateniski: 1. Ogas. 2. Krāsainas. 3. Ilgosies. 4. Pilsēta Latvijā. 5. Apstāklenis. 6. Mēru iedaļas. 7. Austrijas province. 8. Grieķu dieve. 9. Upe Eiropā. 11. Raiņa lugas varone. 15. Mūzikas instruments. 19. Divi. 20. Šautra. 22. Drebuļi. 23. Augi. 24. Otrā zāle. 25. Putns. 26. Zodiāka zīme. 27. Atstata. 29. Zīmēt. 33. Izsauciens.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Limeniski: 1. Ores. 5. Unce. 8. Vidus. 10. Īves. 11. Rīkste. 12. Lēkme. 13. Sten. 15. Avenes. 18. Ielas. 20. Krēsli. 22. Ecēt. 25. Pelni. 26. Apēnot. 27. Cers. 28. Tines. 29. Avis. 30. Sāga. — Stateniski: 1. Odins. 2. Ēvele. 3. Sisenis. 4. Jūrmalietis. 6. Nesen. 7. Ezers. 9. Sieva. 14. Tur. 16. Esences. 17. Eze. 19. Elpot. 20. Klava. 21. Ezeli. 23. Ciesa. 24. Toska.